

Yıldız Teknik Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Bölümü

Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

**YABANCI DİL DERSİ KİTAP SEÇİMİNDE ÖĞRENİCİ VE
ÖĞRETMEN GEREKSİNİMLERİ ÇÖZÜMLEME MODELİ VE
BİR UYGULAMA**

Esra AYDIN

04708009

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Aybars ERÖZDEN

İstanbul, 2007

ÖZ

Bu çalışma genel olarak yabancı dil derslerinde izlenecek kitap ya da diğer yazılı gereç seçimi/oluşturulması sürecinde öğrenci ve öğretmen gereksinimlerini belirlemek için hazırlanan, uygulaması ise Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yapılan bir gereksinim çözümlemesidir. Erek kitle olarak araştırmacının da öğretim elemanı olarak görev yaptığı Yabancı Diller Yüksekokulu, Hazırlık A, B, C sınıflarından bazıları rast gele seçilmiştir. Deneyim, düşünce ve yorumlarıyla bu çalışmaya büyük katkıda bulunacağı düşünülen, hazırlık bölümünün değişik akademik ve idari birimlerinde görevli olan bir küme öğretim görevlisi de bu çalışmanın kapsamı içinde bulunmaktadır. Bu gereksinim çözümlemesi çalışmasıyla daha çok geleneksel olarak öğretmenlerin deneyim ve görüşleri doğrultusunda yapılan yabancı dil ders kitabı seçiminde, öğrencilerin de görüş, istek ve gereksinimlerini belirleyecek bir gereksinim çözümlemesi modeli hazırlamak amaçlanmıştır.

ABSTRACT

This study is based on a need analysis which was conducted at Yıldız Technical University, The School of Foreign Languages in order to determine the needs of the students and teachers on the choice of a textbook or development of materials in foreign language classrooms. The students of preparatory classes who the researcher also teaches were chosen randomly as the target group. Besides, the instructors of preparatory classes who also work in some academic and administration offices at the school are included in this work. Their experiences, opinions and thoughts are considered to make great contributions to the objectives of this M.A. study. Throughout this study, it was aimed to propose a needs analysis process which includes the students. Instead of a traditional coursebook choice process which has been negotiated just by teachers' opinions and needs so far, a model has been designed to identify the needs, wants and opinions of students on the choice of the foreign language coursebook.

İçindekiler

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
İçindekiler	iv
Kısaltmalar	vii
Önsöz	viii
1.GİRİŞ	1
2.YABANCI DİL GEREÇİ OLARAK KİTAP	4
2.1. Gerecin tanımı	4
2.2. Gerecin öğretimdeki yeri	4
2.3. Yabancı dil öğretiminde gereç	5
2.4. Yabancı dil dersi gereci olarak yabancı dil ders kitabı	9
3.GEREKSİNİM ÇÖZÜMLEMESİ	14
3.1. Tanımı, özellikleri ve önemi	14
3.2. Gereksinim çözümlemesinin geçmişi	15
3.2.1. Munby Modeli (1978) – İletişim Gereksinimleri İşlemcisi	16
3.2.2. Hutchinson; Waters Modeli (1987) – Çerçeve Modeli	17
3.3. Gereksinim Çözümlemesinin Uygulama Süreci	20
3.3.1. Gereksinim Çözümlemesinden Elde Edilecek Veriler	21
3.3.2. Veri Toplama Yolları	22
3.3.2.1. Gözlem	23
3.3.2.2. Sormaca	23
3.3.2.3. Görüşme	23
3.3.2.4. Testler	24
4. ARASTIRMA	25
4.1. Araştırmanın Amacı	25
4.2. Araştırmada Kullanılan Yöntemler	25
4.2.1. Sormaca	25
4.2.2. Yazılı Görüşme	26
4.3. Araştırmanın Uygulandığı Kümeler	27
4.3.1. Hazırlık Sınıfı Öğrencileri Kümesi	27
4.3.2. İngilizce Öğretim Elemanları Kümesi	28
4.4. Araştırmanın Uygulanması	28
4.5. Soruların Amaçları	30
4.5.1. Sormaca sorularının amaçları	30
4.5.2. Öğretim Görevlileri Yazılı Görüşme Soruları	48
4.6. Soruların Ölçtüğü Özellikler	51
4.6.1. Öğrenci Sormacası Sorularının Ölçtüğü Özellikler	52
4.6.2. Öğretim Elemanı Görüşmesinin Ölçtüğü Özellikler	53
4.7. Sayısal Ham Veriler (Bulgular)	53
4.8. Verilerin Ölçütlere Göre Kümelenmesi ve Sonuçların Değerlendirilmesi	59
4.8.1. Öğrenci Sormacası Sonuçları	59

4.8.1.1. Öğrencinin yabancı dil geçmişi	59
4.8.1.2. Güdülenme varlığı	61
4.8.1.3. Güdülenme yokluğu	61
4.8.1.4 Güdülenme türleri (Yabancı dil öğrenme amaçları)	62
4.8.1.4.1. Araçsal güdülenme	63
4.8.1.4.2. Birleşimci güdülenme	64
4.8.1.5. Yabancı dil öğrenimi sonucunda beklentiler	65
4.8.1.6. Yabancı dil öğrenirken karşılaşılan güçlükler	65
4.8.1.7. Kitabın yabancı dili sunuş şekli	68
4.8.1.8. Yabancı dilde yapı ve dilbilgisi kurallarının önemi	68
4.8.1.9 Dilin günlük hayatla bağlantısı / günlük hayatta kullanımı	69
4.8.1.10.Dilin iletişim aracı olarak kullanımı	69
4.8.1.11 Dil-kültür ilişkisi	70
4.8.1.12. Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi	70
4.8.1.13 Öğrenici tercihlerinin önemi	71
4.8.1.14. Kitapta ikili ve küme çalışmalarını yeri	72
4.8.1.15.Kitapta bireysel çalışmanın yeri	72
4.8.1.16 Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi	73
4.8.1.17 Kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu	73
4.8.1.18.Kitapta sözcük öğretimi	74
4.8.1.19. Bilinçli öğrenme	74
4.8.1.20. Belli bir ders kitabı izleme isteği	75
4.8.1.21. Belli bir kitabı işlememe isteği	75
4.8.1.22. Kitabın görsel ve fiziksel özellikleri	76
4.8.1.23. Kitabın sayfa düzeni	76
4.8.1.24. Bağlamsal önbilginin önemi	77
4.8.2. Öğretim Elemanı Görüşmesi Sonuçları	77
4.8.2.1. Belli bir kitap izleme – izlememe isteği	77
4.8.2.2. Kitabın yanında ek gereç kullanma gereksinimi	78
4.8.2.3. Öğretmenin kendi gerecini kullanma isteği	78
4.8.2.4. Okul yönetiminin öğretmenin kendi gerecini kullanmasına bakışı	79
4.8.2.5. Kitaptaki etkinliklerin günlük hayatla bağlantılı oluşu	79
4.8.2.6. Kitabın görsel ve fiziksel özellikleri	80
4.8.2.7. Kitabın çalışma kitabı olmasının önemi	80
4.8.2.8. Kitap seçiminde öğrenci – öğretmen odaklılık	80
4.8.2.9. Öğretim görevlilerinin gereksinim çözümlemesine bakışı	81
4.8.2.10. Öğretim görevlilerine göre ideal yabancı dil ders kitabının özellikleri	81

5.DEĞERLENDİRME: GEREKSİNİMLERİN BELİRLENMESİ VE YABANCI DİL DERS KİTABI SEÇİMİNDE BİR GEREKSİNİM ÇÖZÜMLEMESİ MODELİ ÖNERİSİ **83**

5.1. Öğrencilerin istek ve gereksinimlerinin öncelik sıralaması.....	84
5.1.1. Yabancı dili öğrenme amaçları (güdülenme çeşitleri) ve beklentileri	84
5.1.2. Kitapla ilgili istek ve gereksinimler	85
5.2. Yardımcı Grafiklerle Öğrenici Sormacası ve Öğretim Elemanı Görüşme Sonuçlarının Bazı Ölçütler Bakımından Değerlendirmesi	87
5.2.1.Yabancı dil öğrenme amaçları(güdülenme çeşitleri)	88
5.2.2.Yabancı dil derslerinde bir yayınevi tarafından hazırlanmış, belirli bir kitabı izleme isteği	91
5.2.3. Kitap yerine derslerde değişik gereçler kullanma isteği	92
5.2.4. Kitabın yanında ek gereç kullanımı	93
5.2.5. Kitabın günlük hayatla bağlantısı	94
5.2.6. Kitabın fiziksel ve görsel özellikleri	94
5.2.7. Kitap seçiminde öğrenci – öğretmen odaklılık	95
5.2.8. Kitapta yabancı dil konularının sunuş şekli	97
5.2.9. Kitapta ikili ya da küme çalışmaları ile bireysel çalışmaların yeri	98

5.2.10. Kitapta yabancı dilin çeşitli becerileri ile ilgili strateji ve teknik eğitimi.....	99
<u>8.SONUC</u>	101
<u>EK 1:</u> Öğrenici Sormaca Formunda “Diğer” seçeneklerine Verilen Yanıtlar	<u>106</u>
<u>EK 2:</u> Öğretim Görevlisi Görüşmesinde Sorulara Verilen Yanıtlar	<u>107</u>
<u>EK 3:</u> Öğrenici Sormaca Formu	<u>120</u>
<u>Kaynakça / Göndermeler</u>	124

Kısaltmalar

Y.T.U.	Yıldız Teknik Üniversitesi
ESP	English for Specific Purposes
B.A.İ.	Belirli amaçlı İngilizce
TOEFL	Test of English as a Foreign Language (Yabancı Dil Olarak İngilizce Testi)
FCE	First Certificate in English (İngilizcede Birinci Düzey Sertifika)

Önsöz

Çoğu öğretim ortamlarında, öğretim araç ve gereçleri arasında kitabın önemi oldukça büyüktür. Kitap, gerek öğrencilere, gerekse öğretmenlere derslerde işlenecek konuları, uygulama etkinliklerini toplu halde ve sıralı olarak sunar. Bu yüzden, kitap hem öğrenimde hem de öğretimde kullanılan en temel gereçtir.

Ancak derslerde kullanılan kitabın, dersler için belirlenen amaçlarla ne ölçüde örtüştüğü, öğrenciyi başarılı kılmada ne kadar etkin olduğu, öğretmenlere öğretimde kolaylık sağlayıp sağlamadığı, onun bilinçli bir şekilde seçilip kullanılması ile gerçekleşir.

Bu tez çalışmasıyla yabancı dil derslerinde öğrenci ve öğretmen gereksinimlerine uygun kitap seçimi için bir ölçüt hazırlamak amaçlanmıştır; bunun için de bir gereksinim çözümlemesi modeli hazırlanmıştır.

Bu gereksinim çözümlemesi modelini hazırlarken, öğrencilerin yabancı dil öğrenme amaçları ve o yabancı dili öğrenirken gereksinimleriyle birlikte; bir yabancı dil kitabının fiziksel ve görsel özelliklerinden içeriğine, dili sunuş ve uygulayış şekline kadar geniş bir yelpazede yine öğrencilerin düşünce ve tutumları belirlenmek istenmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin deneyim, yorum, düşünceleri göz önünde bulundurularak, onların da gereksinimleri çözümlenmiş ve modelin son hali oluşturulmuştur.

Çalışma, yabancı dil derslerinde ders kitabı seçiminde, öğrencilerin de düşünce ve gereksinimlerini önemseyen, onlara yabancı dil öğrenmeyi sevdirecek ve bu konuda onları bilinçlendirerek söz konusu sürece etkin bir şekilde katan bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu yönü ile bu tez çalışmasının, yabancı dil öğretimine somut bir model önererek katkı sağlayacağı, ileride bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutacağı umut edilmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, tez konumu belirlediğim andan itibaren beni bu konuda cesaretlendiren, araştırmamın her aşamasında desteğini, sabrını ve güler yüzünü esirgemeyen sayın danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Aybars Erözden'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yüksek lisans ders döneminde üstün bilgilerinden ve yorumlarından yararlandığım, her zaman destekleyici yaklaşımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Sayın Nesrin Toksöz'e, Yrd. Doç. Dr. Sayın Hülya Bartu'ya ve yine Yrd. Doç. Dr. Sayın Aybars Erözden'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans yapmak için beni cesaretlendiren değerli ve çok sevgili arkadaşlarım Saniye Demirel, Nil Esra Koçer, Bahar Helvacı'ya, yüksek lisans derslerinden bazılarını beraber aldığımız, birlikte özverili ve çok zevkli çalışmalar yaptığımız sevgili Elif Kemaloğlu'na ve tüm yüksek lisans sınıf arkadaşlarıma çok teşekkür eder onlara sevgilerimi sunarım. Ayrıca tezimin baskı aşamasında yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Hüseyin Uskan'a da teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu çalışmayı gerçekleştirmemde manevi katkısı büyük olan, hayatımın her döneminde olduğu gibi, bu çalışma sürecinde de sıkıntılara ortak olan sevgili halam ve babama minnettarlığımı belirtiyor ve bu çalışmamı şu an hayatta ve yanımda olmayan, fakat beni bu günlerde görmekten gurur duyacak sevgili anneme adıyorum.

- E.A

1.GİRİŞ

Genel olarak öğretimde, bu araştırmanın kapsamı olarak ise yabancı dil öğretiminde, izlenilen ders kitabının oldukça önemli bir yeri vardır; çünkü ders kitabı hem öğretmene derste neyin, ne zaman, nasıl öğretileceği konusunda salık vermekte; hem de öğrenciye ileriye doğru baktığında neleri öğreneceği, geriye dönüp baktığında ise neleri öğrendiği konusunda bir rehber olmaktadır.

Bu bağlamda bir ders kitabı onu kullanan hem öğretmen hem de öğrenci için uygun özellikleri taşımalıdır. Bu uygun özelliklerin neler olduğunu anlamanın ve bu nitelikler doğrultusunda öğretimde en yararlı olabilecek kitabı seçmenin bir yolu, öğrencinin ve öğretmenin yabancı dil öğrenirken/öğretirken dili öğrenme/öğretme gereksinimlerini, amaçlarını, isteklerini, tutumlarını, biçimlerini belirlemek olabilir.

Bu yüksek lisans çalışması yukarıda sözü edilen düşünceden yola çıkarak herhangi bir öğretim kurumunda yabancı dil derslerinde öğrenci ve öğretmen gereksinimlerini belirleyerek, bu gereksinimlere uygun ders kitabı seçimi için ölçüt hazırlamada temel olacak bir gereksinim çözümlemesi modeli sunmak amacıyla.

Tezin 2.Yabancı Dil Gereci Olarak Kitap bölümünde öncelikle gerecin tanımı yapılarak, eğitim-öğretimdeki yeri belirtilmiştir. Daha sonra yabancı dil derslerinde gereç olarak kitap kullanımı ele alınmıştır. Gereç yazılı ve basılı nitelikte, öğrenim ve öğretimde kullanılan yardımcı kaynaktır. İyi tasarlanmış bir gereç öğretimi zenginleştirerek öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu bakımdan belli başlı bir gereç olan kitap, derslerde, neyin, hangi sırayla, nasıl öğretileceğini sistematik olarak gösteren bir rehberdir denilebilir. Yabancı dil öğretiminde öğretimi başarılı, öğrenimini de verimli kılmak için kitabın öğrenci ve öğretmenin yabancı dil öğrenme/öğretme gereksinimlerine cevap vermesi gerekir. Bu gereksinimleri belirlemede “gereksinim çözümlemesi” araştırmasının önemli bir yeri vardır.

3. *Gereksinim Çözümlemesi* bölümünde, gereksinim çözümü araştırması, program geliştirme sürecinde öncelikli olduğu düşünülen, o ana kadar var olan ve geleceğe ait yabancı dil öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesinde izlenen bir takım bilgi toplama işlemleri ya da süreci olarak tanımlanmıştır. Aynı bölümde gereksinim çözümlemesinin tarihine yer verilmiş ve bu araştırma sürecinin aşamalarına değinilerek son olarak gereksinim çözümlemesi araştırmasında veri toplama yolları verilmiştir. Gereksinim çözümlemesinin yabancı dil öğretiminde yer alması 1971’ de Avrupa Modern Diller Projesi Konseyi (The Council of Europe’s Modern Language Project)’nin yabancı dil öğrencilerinin yabancı dili öğrenme amaçlarını belirlemek için uygulaması ile başlar. Bu alanda tanınan gereksinim çözümlemesi modelleri Munby(1978) ve Hutchinson; Waters Modeli (1987)dir. Genel olarak gereksinim çözümlemesinde öğrencinin geçmişi, dil gereksinimleri ve öğrenme tercihleri ile ilgili veriler gözlem, sormaca, testler, görüşme ile elde edilir.

Çalışmanın teori bölümünü oluşturan ve yukarıda özetlenen bilgi, yorum ve görüşler, 6. *Araştırma* bölümünde, özellikle araştırmanın sonuçlarının yorumu ve değerlendirmesinde araştırmacıya yol göstermiştir.

Çalışmanın erek kitlesi Y.T.Ü. Temel İngilizce Bölümü, Hazırlık A, B, C sınıflarından rast gele seçilen 186 öğrenci ve yine bu sınıflarda derse giren 11 öğretim görevlisidir. Öğrencilerin gereksinim ve beklentilerinin belirlenebilmesi için ilgili artalan bölümünde de yer verilen, yabancı dil derslerinde kullanılan kitabın olması gereken özellikleri ile ilgili kuramsal bilgilerden ve bu alanda oluşturulan diğer araştırmacıların ölçütlerinden de yararlanılarak, araştırmacının kendisi tarafından bir sormaca hazırlanmıştır. Öğretim görevlilerinin istek, görüş ve yorumları ise, yine araştırmacı tarafından hazırlanıp e-posta yoluyla araştırmaya katılan öğretim görevlilerine gönderilen birtakım sorulara yanıt alınarak elde edilmiştir. Bu gereksinim çözümlemesi modeli çerçevesinde ölçülen başlıca özellikler iki ana başlık altındadır: Öğrencilerle ilgili özellikler, yabancı dil kitabı ile ilgili özellikler. İlk olarak öğrencilerin yabancı dil öğrenimine karşı genel, araçsal ve birleşimci güdülenmeleri,

yabancı dil öğrenimi amaçları, beklentiler ve yabancı dil öğrenirken karşılaşılan güçlükler ölçülmüş; daha sonra öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin kitapla ilgili özelliklerde görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Kitap ile ilgili ölçülen özellikler ise şunlardır: Yabancı dili sunuş şekli, yabancı dilde yapı ve dilbilgisi kurallarının önemi, dilin günlük hayatla bağlantısı / günlük hayatta kullanımı, dilin iletişim aracı olarak kullanımı, dil-kültür ilişkisi, öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi, öğrenci tercihlerinin önemi, kitapta ikili ve küme çalışmaların yeri, bireysel çalışma, yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi, kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu, sözcük öğretimi, bilinçli öğrenme, belli bir ders kitabı izleme isteği, belli bir ders kitabı izlememe isteği, kitabın fiziksel özellikleri, kitabın sayfa düzeni ve bağlamsal önbilginin önemi.

Araştırmanın sonuçlarını oluşturan erek kitlenin yabancı dil derslerinde izlenilen kitap ile ilgili gereksinimleri ve 7. *Değerlendirme* bölümünde yorumlanarak okurlara sunulmuştur.

Bu çalışmanın planlama aşamasında araştırmacı tarafından belirlenen amacı şudur: Araştırmanın erek kitlesini oluşturan İngilizce Hazırlık A, B, C sınıflarından seçilen öğrenciler ve yine bu sınıflarda derse giren bazı öğretim görevlilerinin, yabancı dil derslerinde kullanılan kitap ile ilgili görüş, düşünce, gereksinim ve beklentilerinin belirlenip değerlendirilmesi sonucunda hem erek kitlesi için uygun bir kitap önerisi yapabilmek; hem de daha genel anlamda geliştirilen gereksinim çözümlemesi modeli ile yabancı dil derslerinde öğrenci ve öğretmen gereksinimlerine uygun kitap seçimi konusunda bir ölçüt oluşturarak modelin genelleştirilmesi.

Yapılan araştırma çerçevesinde, amaca uygun bir model hazırlanarak uygulanmış ve bu uygulamadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, uygulamaya yönelik erek kitle gereksinimlerine uygun bir kitap önergesi sağlam bulgulara dayandırılarak ortaya çıkarılmıştır.

2. YABANCI DİL GEREÇİ OLARAK KİTAP

2.1. Gerecin Tanımı

Richard ve Rodgers (2001: 29) öğrenme-öğretme araç-gereçlerini, izlencede yer alacak neyin, hangi sırayla, hangi yöntem ve teknikle öğretileceğinin bir belirteci olarak gösterir.

Akdağ (2006) araç-gereç ikilisini öğrenme, öğretme etkinliklerinde kullandığımız yardımcı kaynaklar olarak tanımlarken araç ve gerecin ayırımını da yapar. Ona göre araç “daha çok mekanik nitelikteki yardımcı olup, gereci sunmada vazgeçilmez öğedir.” Gereç ise “daha çok yazılı-basılı nitelikteki yardımcı olup, aracın vazgeçilmez öğesidir.” Örneğin tepegöz, bilgisayar, televizyon eğitim için bir araç iken, bu araçlarda kullanılan tepegöz aasetatı, bilgisayar veya televizyon programı birer gereçtir.

Bu tez çalışmasında araç ve gereç ayrımı yapıldıktan sonra sınıf içi öğretimde neyin, nasıl, hangi düzeyde, hangi düzenle öğretileceğinin belirlenmesinde rolü olan, yazılı ve basılı özelliğe sahip en temel yardımcı gereç, diğer bir deyişle kitap üzerinde durulacaktır. Birçok yardımcı gerecin varlığına rağmen kitap kullanımı çeşitli nedenlerle çok yaygındır. Bu nedenle, merkezci bir görevi olarak kitabın öğretimi başarılı kılması için onun özelliklerinin öğrenme amaçlarına, öğrenci ve öğretmen gereksinimlerine uygun olması gerekir.

İlerleyen ilgili artalan bölümlerinde öncelikle genel olarak sınıf içi öğretimde kullanılan gereçlerin özellikleri; sonra çalışmanın evrenini belirleyen yabancı dil derslerinde kullanılan gereçlerin özellikleri; son olarak da çalışmanın çıkış noktası ve konusu olan yabancı dil derslerinde kullanılan en temel gereç olarak kitap ele alınacaktır.

2.2. Gerecin öğretimdeki yeri ve önemi

Gerecin en önemli özelliği öğretimi zenginleştirmesi ve öğrenmeye yardımcı olmasıdır. Bu zenginleşme iyi tasarlanmış bir gerecin öğrenme işlemine katılan duyu sayısının

artırmasıyla gerçekleştirir. Yalın (2002: 83-90) gerecin öğrenme sürecine bilişsel anlamda pek çok fayda sağladığını belirtir. Öğretimde kullanılan gereç:

- Dikkat çeker: Bilişsel kurama göre çevreden gelen her uyarıcı aynı önem derecesine göre algılanmaz; dikkat çeken, öğrencinin ilgisini çeken gereçler bunu başarır.
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur: Her sınıfta farklı öğrenme biçimine sahip öğrenciler olabileceği için gereç farklı ihtiyaçlara yanıt verecek içerik ve şekilde tasarlanmalıdır. (Nunan, 1988)
- Hatırlamayı kolaylaştırır: Bilgiler daha uzun süre hatırlanabilmek için uzun belleğe alınırken gereçteki resim, grafik, şema gibi görsel öğeler buna yardımcı olur. (Paivio, 1971)
- Soyut kavramları somutlaştırır; karmaşık kavramları, anlaması güç olgu ve olayları basitleştirerek öğretim ve öğrenmede zamandan da artırım sağlamış olur.

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Gereç

Breen ve Candlin (1987) sınıfta kullanılacak gereci seçerken ya da tasarlarlarken üç temel özelliğe dikkat edilmesi gereğinden söz eder: Öğrencinin öğrenme ihtiyaçları ve ilgileri; öğrencinin dil öğrenimi ile ilgili yaklaşımları; sınıftaki öğrenme ve öğretme süreci. İlk özellik öğrencilerin farklı dil öğrenme ihtiyaçları ve amaçlarıyla ilgili olup, gerecin çeşitli dil gereksinimlerine, güdülenme durumlarına ve dil öğretimine karşı değer ve tutumlara ne derecede yer verdiğini yansıtır. İkinci özellik gereçteki etkinliklerin türü, içeriğin seçilimi ve diziliminin öğrencilerin yabancı dil öğrenimi yaklaşımlarına uygunluğu; içeriğin ve etkinliklerin öğrencilerin tercihlerine yanıt vermesi durumudur. Son özellik ise gerecin sınıfta ne tür etkinliklerin, nasıl yapılması gerektiği konusunda hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin tercihlerini yansıtmaması ve sınıf etkinliklerinin bu bakımdan esnek olması gereği ile ilgilidir.

Sonuç olarak Breen ve Candlin (1987: 28)gereç tasarımıda öğretmenler kadar öğrencilerin önceliklerine de önem verilmesinin öğrenme sürecine olumlu etki yaptığını ve bunun da yabancı dil öğretimini daha verimli kılacağından söz eder.

Dil öğretiminde gereç tasarımı ve seçiminde yaş, dil yetkinliği, içerik, öğrenme amacı gibi faktörlerin yanı sıra gereci tasarlayanın yabancı dil öğrenimine yönelik görüş ve yaklaşımlar da rol oynar. Bu da gösterir ki uygun gereç tasarımı ya da seçiminde öğrenme-öğretme sürecine ait gereksinimler ve öğrenme- öğretim tutumları birbirleriyle eşleşmelidir. (Hutchinson: 1987: 42) Bir etkileşimsel süreç (interactive process) kapsamında bu eşleşme bir boyutu ile uygun gereç tasarımına olanak sağlarken, diğer boyutu ile de tasarımcının (çoğu durumda öğretmenin) gereçte yer alacak dil öğretimine ait kendi görüşlerinin daha çok bilincinde olmasını sağlar.

Tomlinson (1988: 7- 11) yabancı dil gereçlerinin ne tür özellikleri olması gerektiğini belirtmiştir:

- 1. Gereç öğrenci üzerinde etkili olmalıdır:** Bu da gereçteki konuların öğrencilere ilgi çekici gelmesi, evrensel konulara yer verip aynı zamanda yerel değerleri ve tutumları göz önünde bulundurması; etkinliklerin tek düzelikten uzak, değişik nitelikte olması; renk ve fotoğraf gibi görsel öğelerin etkili ve göze hoş gelen bir şekilde kullanılması ile sağlanır.
- 2. Kullanılan gereç öğrencinin kendisini rahat hissetmesini sağlamalıdır:** Öğrenciler kullandıkları gereçlerin, sayfa düzenin sıkışık olmayıp düzenli olduğu; metinlerin ve örneklerin hiç bilmedikleri bir kültürden daha çok kendi kültürüne yakın olduğu; resmi olmayan, samimi bir dille yazıldığı zaman dil öğreniminin daha az kaygılı bir ortamda olduğunu belirtmişlerdir.
- 3. Gereç öğrencinin kendine olan güvenini geliştirmelidir:** Diğer yandan dil öğretiminde kullanılan gereç Krashen (1982)'ın da belirttiği gibi öğrencinin dil yetkinliğinin biraz ötesinde, onları biraz zorlayıcı etkinlikler sunduğunda ve

öğrencinin bu etkinlikleri başarı ile yerine getirdiğinde kendine olan güveni artmaktadır.

4. **Gereç öğrenciye gerçek hayatta kullanılan dili sunmalı:** Yabancı dil öğretimi için kullanılan bir gereç o dili anadili olarak kullanan toplumun dilini yansıtmalıdır. Bu özellik öğrencinin dili basitleştirilmiş ya da yapay olarak kullanmasını engelleyip, ona dilin doğal kullanımını tanıma fırsatı sunar.
5. **Gereç öğrencinin dikkatini öğrendiği yabancı dilin yapısal özelliklerine çekmeli:** Öğrenci yabancı dil öğrenirken yetkin olabildiği kadarıyla bir yandan o dili kullanırken diğer yandan o dilin doğru kullanımını duymak görmek ister. Böylece eksiklerini, kullanım yanlışlarını görme ve bu eksiklikleri tamamlayıp, yanlış bilgilerini düzeltme eğilimindedir. Bu bakımdan kullanılan gereç öğrenciye bu süreçte doğru dil kullanımı sunarak ona bu süreçte yardımcı olmalıdır.
6. **Gereç öğrenciye yabancı dilde iletişimsel amaçlarını gerçekleştirmek için fırsatlar sunmalı:** Bu tür gereçler öğrencileri etkileşimde bulunarak bir iletişimsel amacı yerine getirecekleri etkinliklere yönlendirilmelidir.
7. **Gereç farklı öğrenme biçemlerine cevap vermelidir:** Gereç hazırlayan kişi tek bir öğrenme çeşidi olmadığını; her öğrencinin farklı öğrenme tercihinin sahip olabileceğinin bilincinde olmalıdır.
8. **Gereç farklı öğrencilerin öğrendikleri yabancı dil ve öğrenme sürecine karşı farklı tutumlarını göz önünde bulundurmalıdır:** Bu yüzden değişik metinler, öğrencilerin bu değer ve tutumlarını belirtebileceği değişik etkinlikler sunmalıdır.
9. **Gereç öğrencilerin duygusal ve bilişsel özelliklerini kullanacakları beynin her iki tarafını da kullanacakları etkinlikler sunmalı:** Beyin ve dil öğrenimi üzerine yapılan çalışmalar beynin sağ ve sol loblarının birbirinden farklı çalışarak, kişileri farklı konularda birbirlerinden üstün kılan sağ-baskın ve sol-baskın olmak üzere iki

farklı bilişsel olduğunu; bunun da dil öğrenimini etkilediğini ortaya çıkarmıştır.
(Bilişsel biçimler için bakınız Celce-Murcia, 1985:16-29)

Sebuktekin (1981) ise araç seçimi ya da geliştirmesi için daha farklı bir ölçüt gösterir. Ona göre gereçte bulunması gereken özellikler şöyledir:

1. **Gerçekçilik:** Gereç öğrenci ve öğretmen tarafından kolaylıkla kullanılabilmesi, pahalı olmamalı, kolay elde edilmelidir.
2. **Uygunluk:** Gereç öğrencinin yabancı dil düzeyine, yaşına ve öğrenim amaçlarına uygun olmalıdır.
3. **İlgi seçicilik:** Gereç öğrencinin ilgi duyacağı değişik konuları içermeli, onun zeka, eğitim ve kültür düzeyine göre düzenlenmiş olmalıdır.
4. **Yürekendiricilik (Güdüleyicilik):** Öğrenci gereci kullanırken, gerçekten bir şeyler öğrenmekte olduğunu ve sürekli bir gelişme içinde bulunduğunu görmeli, dolayısıyla öğrenme işini hoşlanarak yapmalıdır.
5. **Tutarlılık:** Gereç, belirli bir yönetime bütünüyle ve tutarlı olarak uymalı, ayrıca, öğretmenin izlediği yöntemle de uyum içinde bulunmalıdır.

Öğretim gereci için söylenen tüm bu özellikler ve ölçütlerden sonra uygun gereci seçmek, geliştirmek için anahtar kelimenin gereci kullanacak kişiler olan öğretmen ve öğrencilerin gereksinimleri olduğu açıkça görülür. Gerecin uygunluğu çözümlenen bu gereksinimlere göre olacaktır. (Brown, 1995; Yalın, 2002; Demirel, 2002) gereç gelişimini program geliştirme sürecinde, öğrenim-öğretim gereksinimlerinin çözümlenmesi ile beraber öğrenim- öğretim amaçlarının belirlenmesinden sonra olacağını belirtirler. Çünkü iyi bir amaç analizi, belirlenen amaçlara ulaşmak için hangi bilgi ve becerilerin öğrenilmesi gerektiğinin yanı sıra; bu bilgi ve becerilerin hangi ortamda, hangi yöntem ve tekniklerle öğretileceği, hangi araç-gereçlere gereksinim duyulacağı ve bu bilgi ve becerilerin nasıl değerlendirileceğini de tasarlar.

2.4. Yabancı dil dersi gereci olarak yabancı dil ders kitabı

Hutchinson (1988:75) yabancı dil derslerinde kullanılan kitabın öğrencilerin yabancı dil öğrenme gereksinimleri ve hedeflerine göre düzenlenmesi gerekliliğinden; bu anlamda da gereksinim çözümlemesinin gitmek istediğimiz yönü belirleyen bir pusula olduğundan söz eder.

Bazı öğretmenler yabancı dil derslerinde belirli bir kitap kullanmak yerine kendi hazırladıkları gereçleri kullanmak isteyebilir, gerçek hayattaki iletişimde kullanılan çeşitli malzemeleri sınıfa getirerek yabancı dil öğretmek amaçlı kullanabilirler. Bu tercihin arkasında belli bir kitaba bağlı kalarak dersin sıkıcı olmasından duyulan endişe, dersi kendinin ve öğrencilerin istediği gibi işleme isteği olabilir. Ancak Grant (1987:8) birçok öğretmen için belli bir ders kitabı işlemeden sistematik olarak yabancı dil öğretmenin güç olacağından söz eder.

Yabancı dil derslerinde, konuların sistematik bir şekilde ünitelere bölünen belli bir kitaptan işlenmesi hem öğretmenlere hem de öğrencilere güven verir. Öğrenciler sınıfta işlenen bir önceki konuları yeniden gözden geçirme; işlenecek konulara da önceden hazırlanma gereksinimi hissedebilirler. Bu durumda kitap onlara uygun bir ortam sunar.(O'Neill, 1982; Grant, 1987; Gebhard, 1996; Hermer, 1998)

Grant derste kitap kullanmanın yararlarını şu şekilde özetler. (Grant 1987) Bir ders kitabı:

- Öğretmenlere neyi, hangi sırada öğreteceklerini; öğrencilere ise neyi, hangi sırayla öğreneceklerini gösterir.
- Öğretmenlere hangi yöntemlerin kullanılması gerektiğini salık verir.
- Derste gereksinim duyulan konuları düzenli ve ekonomik bir şekilde, bir bütün halinde öğretmenlere ve öğrencilere sunar.

- Gereksinim duyulan her bir ögeyi içinde barındırdığı için öğretmene zaman kazandırır.
- Günlük hayatla uyum içinde hazırlandığı takdirde öğrenciler için kullanışlı bir yabancı dil malzemesi görevi görür.

Fakat Grant (1987) şunu da belirtir ki derslerde izlenecek kusursuz bir yabancı dil ders kitabı yoktur. Bir kitap bir yönüyle öğrenci ve öğretmenlerin bir takım gereksinimlerini karşılarken; diğer yönüyle başka gereksinimlerini karşılamakta eksik kalabilir. Bu durumda bir öğretmenin uygulayabileceği dört seçenek vardır.(Hermer, 1998; Davies ve Eric, 2000) İlk seçenek öğretmenin kitapta yararlı olarak görmedikleri bölümleri yapmaması, atlamasıdır. İkinci seçenek öğrencilerin belki de daha fazla ilgisini çekecek olan, onlar için daha uygun olabilecek öğretmenin kendi ders gereçlerini kullanmasıdır. Ancak bu iki seçenek için sakıncalı bir durum olabilir. Eğer sık olarak, sayıca çok sayfa kitaptan atılıp işlenmez ve onun yerine öğretmenin kendi gereçlerinden ders işlenirse, öğrenci ders kitabını neden satın aldığını, derste kullanılmayacaksa kitabın ne işe yarayacağını merak edip huzursuz olabilir. Ders kitabını katı bir şekilde izlemenin yerine üçüncü seçenek olarak kitapta olan bir öge ya da konuya ekleme yapmaktır. Ekleme yapmak öğretmenin ve kitabın iyi yönlerini birleştireceği için yararlı bir seçenek olarak görülmüştür. Son olarak öğretmen kitaptaki aynı bölümü kullanarak onu başka bir şekilde işleyerek sınıfa, öğrencilerin gereksinimlerine göre uyarlayabilir. Örneğin kitapta yer alan ve öğrencilerin sıkıcı bulduğu bir okuma parçasında işlenmek istenen öğeler öğretmenin sınıfa getireceği bir dergi makalesi aracılığı ile de işlenebilir.

Bu bağlamda Dudley ve St. John, 1998:170-173) özellikle İngilizcenin yabancı dil olarak öğretildiği ortamlarda, yabancı dil sınıfının ve sınıfta kullanılan araç ve gereçlerin İngilizce öğrenmede ve konuşmada neredeyse tek fırsat olduğundan bu yüzden de sınıfta kullanılan araç ve gereçlerin günlük hayatta kullanılan gerçek İngilizceyi sunması gerektiğinden söz eder. Ona göre iyi bir kitap öğrenciler için ne çok zor ne de çok kolay

olmalı, öğrencinin önceden sahip olduğu tecrübe ve bilgileri kullanabileceği konular sunarken hem eğlenceli olmalı hem de öğrencide yaratıcılığı ortaya çıkarmalıdır. Aynı zamanda bir yabancı dil kitabı farklı öğrenme tercihlerine uygun olarak tasarımı ve alıştırma seçimi, yeterli konu anlatımı ile beraber öğrencinin kendi kendine çalışabileceği bir başvuru kitabı olmalıdır.

Cunningsworth'a göre (1995) bir kitabı yabancı dil derlerinde kullanmadan önce seçerken bazı soruların göz önünde bulundurmak yararlıdır. Dudley ve St. John (1998) bunun için üç temel sorunun yeterli olduğunu savunur. Bir yabancı dil ders kitabı seçerken aşağıdaki üç soru önemlidir:

- Kitap yeterince öğrenciyi güdüleyici mi?
- Kitap ne derecede belirlenen ders hedeflerine ve öğrenci dil öğrenme gereksinimlerine ve hedeflerine uygun?
- Kitap ne derecede öğrenmeyi destekler?

Hedge (2000:357-8) bir kurumun ya da öğretmenlerin yabancı ders kitabı seçmesi durumunda eleştirisel bir bakış takınmaları gereğinden söz eder. Ona göre ders kitabı seçilirken öğrencileri tanımak, yabancı dil öğrenme istek ve ihtiyaçlarını belirlemek esas alınmalıdır. Bunun için uygun kitap seçiminde ve değerlendirmesinde ölçüt olarak benimsenecek bazı anahtar kavramlar ve bu kavramların altında bazı örnek sorular sunar. Bunlar aşağıdaki gibidir:

Kitabın değerlendirilmesinde verilecek kavramlar	önem	Bu kavramları incelemek için sorulacak örnek sorular
Yabancı dile bakış		-Ne düzeyde dil öğretilecek? -Dil bir sistem olarak nasıl ulamlandırılmış? -Dilin iletişimdeki toplumsal boyutu ele alınmış mı?

Yabancı dil öğrenmeye bakış	-Dilbilgisi kuralları açıkça sunulmuş mu? -Dilin yapısal doğruluğuna ve dili kullanma becerisine eşit derecede önem verilmiş mi? -Dilin dört becerisi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşmaya dengeli bir şekilde önem verilmiş mi? -Öğrenci ana dili kullanımının rolü nedir?
Öğrenciler	-Kitap hangi yaş kümesine uygun? -Kitap öğrencilerin gereksinimleri ile ilgili mi? -İçerik öğrenciye göre ilginç ve zorlayıcı mı?
Eğitime bakış	-Kitapta genel öğrenme amaçları belirtilmiş mi? -Bunlar öğrenciler için uygun mu? -Bu amaçlar kurumun izlencesine uyuyor mu? -Kitap öğrenciyi öğrenme sürecinde sorumluluk almaya cesaretlendiriyor mu?
Öğrenme ortamı	-Kitaptaki öğretmen rolü yerel değerlere uygun mu? -Kitaptaki kültürel doku sınıftaki yerel kültürle uygun mu? -Kitaptaki konuların dizilimi, yoğunluğu haftalık ve yıllık programla uygun mu?

Hedge (2000)'den önce pek çok yazar yabancı dil ders kitabı seçimi ile değerlendirmesi konusunda ölçütler hazırlamışlardır.(Williams 1983, Matthews 1985, Sheldon 1988, Cunningsworth 1995; Hedge 2000'den alıntı)

Öğrencilerin gereksinimlerine uygun kitap seçerken ölçüt izlemekten başka diğer bir yöntem de öğrenme sürecinde öğrencileri de kitap seçimi ya da değerlendirmesine etkin olarak katmaktır. Burada amaç öğrencilerle dersin amaçları hakkında konuşarak kitabın bu amaçları ne doğrultuda yansıttığını görmeleri sağlamaktır. Onlara yabancı dil öğrenmede kendi amaçlarını belirlemelerine ve bu amaçların ders sırasında kitap tarafından ne kadar karşılandığını izleyerek öğretmene geri dönüt vermelerine yardımcı olmak Breen (1987)'in de belirttiği gibi “anlaşmalı süreç” izlencesidir. (Negotiated process) Bu yolla öğrenciye kullanılması olası kitap seçenekleri getirip, onlara yukarıdaki süreci uygulayarak ve kitabın işlenişini deneyerek izlencenin ilerleyen sürecinde bir sonraki dönem için uygun kitap seçilebilir ya da var olan kitap değerlendirilebilir.

Gerek belli bir ölçüte göre, gerekse öğrencilerle öğretim sürecinde anlaşarak ve deneyerek olsun kitap seçiminde öğretmenler kadar öğrencilerin katılımı da oldukça önemlidir.

3.GEREKSİNİM ÇÖZÜMLEMESİ

31. Tanımı, özellikleri ve önemi

Yapılan her öğretim için planlı bir programdan söz edilir. Genel bir öğretim planı, öğrenci için saptanan erekleri, amaçları ve içeriği, işlemler, kaynakları ve değerlendirme araçlarını, sınıf içi dersler ve ilgili öğrencelerle gerek okul ve toplum içinde gerekse okul ve toplum dışında edinilecek tüm öğretim deneyimlerini içerir. (Demircan 1990:137)

Yalden (1987a:3) yeni bir ders programı oluşturulmasına yönelik iki unsurun beraberliğinden söz eder. Bunlar yabancı dil öğrenim ve öğretimine ait kuramsal bilgiler ve öğrencilerin derse beraberinde getirdikleri ihtiyaç ve istekleri, değerleri ve dünya görüşleridir. Bu bakımdan öğrenci ve onun bir dil öğrenirken gereksinimleri ve bu gereksinimlerin çözülmesi bir ders programı tasarımının en temel unsurudur.

Gereksinim çözümlemesi öğrencilerin program geliştirme sürecinde öncelikli olduğu düşünülen o ana kadar var olan ve geleceğe ait dil gereksinimlerin belirlenmesinde izlenen bir takım bilgi toplama işlemleri ya da süreci olarak tanımlanabilir.(Brown, 1995; Richards, 1990; Tarone ve Yule, 1989)

Gereksinim çözümlemesi aracılığıyla toplanan bilgiler değişik amaçlar için kullanılabilir. Bu amaçlar yeni bir izlence / ders programı hazırlamak için kullanılacağı gibi, süregelen izlencenin değerlendirmesi için de kullanılabilir.(Richards, 1990) Bir gereksinim çözümlemesi öğretimin başında öğretimin amaçlarını belirlemek için uygulanabileceği gibi, öğretimin ortasında ya da sonunda da uygulanıp; var olan ya da yürütülen ders programının belirlenen amaçlara uyup uymadığını da denetleme şansı verir. Bu da demek oluyor ki; gereksinim çözümlemesi izlencede belirlenen eksiklikleri gidermede de bir araç rolü oynar. (Brown, 1995; Richards 1990)

Brindley (1989) öğrencilerin ihtiyaçlarının en iyi şekilde, sahip oldukları dil yeteneği ile istenilen dil performanslarını göz önünde bulundurularak açıklanabileceğini söyler. Robinson (1991) ise bunun ancak öğrencilerin gereksinimlerini değerlendirerek, o anki (present) ve hedeflenen (target) durumlarını karşılaştırarak en iyi şekilde gerçekleştirilebileceğini öne sürer.

Belirli amaçlı dil programlarına (ESP) artan talebin ve öğrencilerin dil öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesinin öneminin artması öğretimin öğretmen odaklı olmaktan çıkıp, öğrenci odaklı olmasına sebep olmuştur. Öğrenci odaklı yaklaşımda öğrencilerin çeşitli ilgi ve gereksinimlerine önem verilmesinin onların olumlu yönde güdülenmelerine etkisi vardır. (Hutchinson ve Waters , 1987)

Nunan (1988: 42- 52) öğrenci odaklı öğretimin amacını öğrencilerin tercihlerinin, eksikliklerinin ve yeterliklerinin farkında olarak kendi öğrenimlerinde söz sahibi olmaları olarak belirtmiş, bunun için de öğretim programının ilk aşamasında gereksinim çözümlenmesi ile öğrenciler hakkında bilgi toplayıp, bu araştırmaya göre öğrencilerin gruplandırılmalarını önermiştir.

3.2.Gereksinim Çözümlemesinin Geçmişi

Gereksinim çözümlemesinin yabancı dil öğretiminde yer alması 1971' de Avrupa Modern Diller Projesi Konseyi (The Council of Europe's Modern Language Project)'nin o zamanlarda Avrupa ülkeleri arasında değişik iş fırsatları bulmak için yapılan bireysel ziyaretlerde ortaya çıkan yabancı dil problemlerini ortadan kaldırmak amacıyla gerçekleşmiştir. Bu dil konseyi farklı ve daha iyi iş bulmak için daha ileri düzeyde sanayileşmiş Avrupa ülkelerine giden işçiler ya da girişimcilere çeşitli iş amaçlarında kullanmak için o ülkenin dilini öğretecekleri 'Avrupa Ünite / Kredi Sistemi (European Unit / Credit System)' ni geliştirmişlerdir. Bu sisteme dayandırılarak yetişkinlere öğretecekleri yabancı dil kursunda, buradaki yetişkin öğrencilerin hangi amaçlarla o dili öğrenmek

istediklerini belirlemek üzere, davranış hedeflerinin belirlenmesinde gereksinim çözümlemesi ilk olarak kullanılmıştır. (Yalden, 1987b)

Önceleri daha belirli amaçlı İngilizce öğretimi (B.A.İ.) için kullanılan gereksinim çözümlemesinin genel amaçlı İngilizce öğretiminde kullanımı Vak Ek (1977)'in Avrupa Konseyi ünite / kredi sistemi çerçevesinde geliştirdiği 'eşik düzeyi' (The Treshold Level in a European unit / credit system for modern language learning by adults) çalışmasıyla olmuştur. Yayımlanan bu belgede eşik düzeyi, yabancı ülkeye giden ziyaretçiler o ülkedekilerle; ya da kendi ülkelerine yabancı ülkeden gelen ziyaretçilerle o yabancı dilde gündelik iletişimsel gereksinimlerini karşılamayı, toplumsal teması kurup sürdürmeyi yürüterek hayatta kalmayı başarabilme düzeyi olarak tanımlanıyordu. (Van Ek, 1977; Erözden, 2000'den alıntı)

Gereksinimlerin çözümlenmesinin uygulanmasında bu güne kadar iki önemli model tercih edilmiştir. Bunlar Munby'nin önerdiği toplum dilbilimsel model (1978) ve Huchinson;Waters (1987: 62-3) ın çerçeve yöntemi modeli.

3.2.1.Munby Modeli (1978) – İletişim Gereksinimleri İşlemcisi (Communication needs processor)

Bu modelde erek durum gereksinimlerini bulmak için izlenmesi gereken bir işlem dizisi olduğu vurgulanır. Dizideki ilk öge kendisine yabancı dil öğretilecek olan öğrenci, ya da modeldeki adıyla “katılan”dır. Bu modele göre katılanların gereksinimlerini iletişim gereksinimleri işlemcisi adındaki bu aygıtla belli bir dizi ulama göre çözümlenir. (Erözden, 2000) Bu aygıtla öncelikle öğrenci ya da daha geniş anlamıyla katılanın dili **ortamda (setting)** öğrenmedeki **amaçları (purposive domain)** belirlenir. İkinci adım olarak katılanın hangi dili kullanacağı, bu ortamın fiziksel ve ruhsal özellikleri ile ilgili sorular sorulur. **Etkileşim, (interaction)** adımında öğrencinin kimlerle iletişimde bulunacağını belirleyen sorulardan oluşur. Bu etkileşim bir **araç (instrumentality)** ile gerçekleşeceğinden dolayı bu aracın dilin konuşma, yazma ya da her ikisini mi kapsayacağı; dilin yüz yüze, telefon veya

diğer uzaktan iletişim araçlarıyla mı kullanılacağı belirlenmesi gerekir. Katılanın o dili kullanan hangi kültürle iletişimde bulunmayı amaçlıyorsa, bu etkileşimin daha sağlıklı olması için gereksinim duyduğu **ağız türünün (dialect)** de belirlenmesi gerekir. Hedeflenen düzeyde **(target level)** erek dil yeterliliği üzerinde durulur. Daha sonraki aşama katılanın erek dilde gerçekleştireceği iletişim olaylarının **(communicative event)** belirlenmesidir. Kişinin erek dilde yetkin bir iletişim sağlayabilmesi için iletişim anahtarının **(communicative key)** da çözümlenmesi gerekir. Anahtar bir işin yapılış tonu, tutumu ve ruhudur.(Erözden, 2000'den alıntı)Yani dili kullanırken nazik, neşeli, resmi, resmi olmayan gibi katılımcının takındığı tutumlar ve tavırlar incelenir.(Munby, 1991: 28- 40)

Munby (1978) modeli içerdiği ayrıntılı ölçme unsurlarıyla dil öğrenme sürecinde iletişim gereksinimlerinin neler olduğunu çözümlemeye çalışırken, Yalden (1987b), bu modele bazı eleştiriler getirir. Ona göre model ancak öğrenme amaçlarının öğrenciler tarafından yüksek oranda farkında olunan dil sınıflarının gereksinimlerinin öğrenilmesinde işe yararken; daha genel, amaçların tam olarak belirlenmediği, farklı gereksinimlere sahip değişik öğrenci kümesinden oluşan sınıflar için izlenince hazırlanmasını başarılı kılmaz.

3.2.2. Hutchinson; Waters Modeli (1987) – Çerçeve Modeli

Hutchinson ve Waters (1987) Munby (1978)'nin 'iletişim gereksinimleri işlemcisi' modeli ile dil öğrenme gereksinimlerinin sadece dil merkezli olmadığı kanıtlanmıştır. Ancak tam olarak bu gereksinimlerin neler; daha doğru bir ifade ile gereksinimlerden neyin kastedildiği tam olarak açıklanamamıştır. Belki dil-merkezcil bir yaklaşımda bu gereksinimler “erek durumun dil özellikleri” olabilir; fakat gerçek anlamda dil öğrenme gereksinimleri sadece dilsel özelliklerin bir listesi olmamalı. Öncelikle erek gereksinimler ile öğrenme gereksinimlerini birbirinden ayırt etmek gereklidir. (Hutchinson; Waters, 1987:54)

Erek gereksinimler, gereklilikler, eksiklikler ve istekler olarak üç başlık altında incelenir. Gereklilikler istenilen durumda (yabancı dil öğreniminde) öğrencinin istenileni; bu

durumda gereklilikleri etkili bir şekilde yerine getirebilmesidir. Eksiklikler, öğrencilerin konu hakkında ne bildiğini incelendikten sonra ortaya çıkan gerekliliklerdir. İstekler ise, öğrencilerin kendileri ile ilgili düşündükleri gereksinimleridir. Örneğin üniversiteye devam eden genç bir öğrencinin akademik alanda araştırma yapmak, ilgili artalan bilgisi taramak için İngilizce okuma becerisine gereksinimi olabilir; fakat onun isteği İngilizceyi yaz tatilinde toplumsal nedenlere, konuşma dili tarzında öğrenmek olabilir. Şunu unutmamak gerekir ki; güdülenme açısından öğrencinin istekleri göz ardı edilmemelidir. (Hutchinson; Waters, 1987:57)

Hutchinson ve Waters (1987), erek gereksinimlerin incelenmesi için “erek durum çözümlemesi” için “çerçeve yöntemi” önerir. Bu yönteme göre şu sorulara yanıt aranmalıdır:

- Dil **NEDEN** gerekiyor? (Dersler için; iş için; eğitim için; bunların bir kaçı için; yoksa terfi, toplumsal sınıf, sınav için mi?)

- Dil **NASIL** kullanılacak? (Araç olarak konuşma, yazma, okuma, vb. ile mi? İletişim kanalı olarak telefonda, yüz yüze, vb. olarak mı? Metin ve söylem türü olarak akademik, konferans, resmi olamayan konuşma, teknik kullanma kılavuzları, kataloglar şeklinde mi olacak?)

- İçerik alanları **NE** olacak? (Konular; tıp, biyoloji, mimarlık, denizcilik, ticaret, mühendislik olabilir. Düzey; teknik, zanaat, lisansüstü, orta öğretim olabilir.)

- Öğrenici dili **KİMİNLE** kullanacak? (Anadil ya da yabancı dil konuşmacıları ile mi? Alıcı bilgi düzeyi ne olacak? (Örn. uzman, sokaktaki kişi, öğrenci) Konuşmacılar arasındaki ilişkiler ne olacak? (Örn. meslektaş, öğretmen, müşteri, üst-ast)

- Dil **NEREDE** kullanılacak? (Fiziksel ortam: Örn. Büro, anfi, otel, kitaplık; insan bağlamı: Örn. Tek başına, toplantılar, gösterme, telefonda; dil bağlamı: Örn. Kendi ülkesinde, yurt dışında.)

- Dil **NE ZAMAN** kullanılacak? (Bir belirli İngilizce dersiyle aynı anda ya da ardından; sık sık, seyrek, küçük miktarlarda, büyük bölümler halinde.)

Erek gereksinimleri ne öğrenilmesi sorusunun cevabı olarak düşünürsek, öğrenme gereksinimlerini de nasıl öğrenmeli sorusunun cevabı olabilir. Diğer bir deyişle başlangıç noktasından erek noktaya nasıl ulaşacağımız; rotamız, öğrenme gereksinimlerimizdir. (Hutchinson; Waters, 1987:60) Öğrenme gereksinimlerine ise şu sorular sorarak ulaşılabilir:

- Öğrenciler **NEDEN** dersi alıyorlar? (Zorunlu, ya da seçmeli olarak; açık bir nedenden dolayı veya böyle bir neden olmadan; mevki, para, terfi söz konusu mu? Öğrenciler neye ulaşacaklarını düşünüyorlar? Belirli İngilizce derslerine karşı tutumları ne? İngilizce'yi geliştirmek mi istiyorlar yoksa buna boşuna zaman harcadıklarını mı düşünüyorlar?)

- Öğrenciler **NASIL** öğreniyorlar? (Öğrenme geçmişleri ne? Öğretim ve öğrenme ile ilgili görüşleri ne? Hangi yöntem onlara daha çekici gelir? Hangi etkinlikler onları sıkar/yabancılaştırır?)

- Elde bulunan kaynaklar **NE'ler**? (Öğretmenlerin sayısı ve mesleki yeterlilikleri; öğretmenlerin B.A.İ' ye yaklaşımı; öğretmenlerin ders içeriğini ne kadar bildikleri ve ders içeriğine tutumları; malzemeler; yardımcı araç-gereç; derslik dışı olanak etkinlikleri.)

- Öğrenciler **KİM**? (yaş/cinsiyet/milliyet; var olan İngilizce düzeyleri ne? Dersin konusuyla ilgili ne biliyorlar? İlgi alanları ne? Toplumsal-ekinsel geçmişleri ne? Hangi öğretme yöntemlerine alışkınlar? İngilizce ya da İngilizce konuşan ülkelere karşı tutumları ne?)

- B.A.İ derslerini **NEREDE** yapacaklar? (Ortam zevkli mi, sıkıntılı, gürültülü mü, soğuk mu,vb.?)

- B.A.İ dersleri **NE ZAMAN** verilecek? (günün hangi saati; her gün/haftada bir; tam gün/yarım gün; gereksinim ortaya çıkınca ya da çıkmadan önce.

Bu modelde özel olarak belirli amaçlı İngilizce (B.A.İ.) derslerinin tasarımı için hazırlansa da genel İngilizce derslerinin tasarımında da kullanılabilir.

3.3. Gereksinim Çözümlemesinin Uygulama Süreci

Gereksinim çözümlemesinin dünyanın her yerinde kullanılabilen tek bir yöntemi yoktur. (Richterich, 1983; Sert 2002'den alıntı) Değişik araştırmacılar farklı uygulama süreçleri sunmuşlardır. Bu süreçte kimlerden, ne tür verilerin, hangi tekniklerle toplanacağı araştırmanın yapılacağı erek kitlenin özelliklerine ve ortama göre değişiklik barındırabilir.

Brown (1995), Smith (1990) gereksinim çözümlemesinin uygulanmasına ilişkin yöntemlerini açıklarken, benzer aşamalardan bahsederler. Aşağıda şekil 1'de iki yöntem karşılaştırmalı olarak verilmiştir.(Smith 1990; Sert, 2002' den alıntı)

Smith (1990)

Brown (1995)

1.Gereksinim çözümlemesine hazırlık	1.Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılacak kişilerin, ne tür verilerin; hangi tür soruların sorulacağı, veri toplama yöntemlerinin belirlenmesi.
2.Verilerin toplanması	2.Verilerin toplanması
3.Verilerin özetlenmesi	3.Verilerin kullanılması
4.Sonuçların raporlaştırılması	

Şekil 1. Gereksinim çözümlemesi uygulamasında Smith (1990) yöntemi ile Brown (1995) yöntemlerinin karşılaştırılması

Bir gereksinim çözümlemesi uygulamasından önce kimlerin bu araştırmada yer alacağını Yalden (1987b:90) şöyle belirtir. Araştırmada dil öğrenme sürecinde olan öğrenciden olduğu kadar, onun bu öğrenme sürecini etkileyen çevresi; yani öğretmenleri, idareciler, aile ve arkadaş çevresi, hatta kitap yazarları, kitabevlerinden bile bilgi toplanabilir. Bu konuda Brown (1995) araştırmaya katılacakları bilgi toplanabilecek kişiler olan erek kitle, araştırmanın dışında kalan fakat sonuçlardan etkilenecek kişi ya da kurumlar olan seyirciler,

araştırmayı uygulayan araştırmacılar, erek kitlenin içinde yer alan bilgisine başvurulabilecek kaynak kitle adları altında sınıflandırmıştır.

3.3.1.Gereksinim Çözümlemesinden Elde Edilecek Veriler

Bir gereksinim çözümlemesinde ne tür bilgi toplanacağı, araştırmacının çözümleyeceği gereksinimleri nasıl algıladığı ile yakından ilgilidir. (Brown, 1995) Diğer bir deyişle aynı küme öğrenci üzerinde araştırma yapan, yabancı dil öğretimi üzerinde farklı görüşlere sahip, farklı araştırmacılar aynı küme için değişik gereksinimler çözümlerler. (Robinson, 1991) Gereksinimler çeşitli akademisyenler tarafından değişik içerik ve isimlerle sınıflandırılmıştır. Örneğin; Brown (1995) gereksinimleri durumsal – dilsel (situational – language needs) gereksinimler başlığı altında incelemiştir. Durumsal gereksinimler, öğretimin gerçekleştiği kurum ya da ortamla ilgili fiziksel, kültürel, ruhsal gereksinimler iken; dilsel gereksinimler, öğrenilecek yabancı dille ilgili hedeflenen davranışsal gereksinimlerdir. Bu ayrıma benzeyen bir diğer ayrım Hutchinson ve Waters (1987)’in öğrenme – erek gereksinimleri (learning – target needs) olabilir.

Brindley (1989; Güler 2004’den alıntı)’ın öznel – nesnel ayrımı (objective – subjective needs), öğrencilerin gözlemlenebilir özellikleri, ölçülebilir dil düzeyleri ile gözlemlemesi daha zor olan kişilik, kendine güven, bireysel farklılıklar gibi duyuşsal ya da bilişsel özellikleri kapsar.

Bir diğer ayrım duyulan – algılanan gereksinimler (felt – perceived needs) ikilisidir.(Berwick, 1989; Güler 2004’den alıntı) İlk gereksinimler öğrencilerin dil öğrenimine karşı duyguları, düşünceleri olurken; ikinci sınıflandırma gereksinim çözümlemesini uygulayan araştırmacının öğrencilerin gereksinimleri hakkındaki düşünceleridir. Bu sınıflandırma Brindley (1989) sınıflandırması olan öznel – nesnel gereksinimler ayrımı ile eş tutulabilir.

Diğer yandan Yalden (1987a:131) bir gereksinim çözümlemesinde öğrencilerden ne tür bilgiler toplanacağını şöyle sunmuştur.

1. **Genel olarak öğrencinin geçmişi ile ilgili sorular.** Bunlar; öğrencinin öğretim durumu, daha önceki dil öğrenme deneyimleri, öğrencinin yabancı dil yetkinliğidir.
2. **Dil gereksinimleri:** Örneğin öğrencilerin yabancı dili genel eğitimleri için mi, ileriki iş hayatları için mi, yoksa günlük hayat kullanımı için mi öğrenmek istemeleri.
3. **Öğrenme biçimleri ve tercihleri:** Her öğrenci bir bilgiyi aynı biçimde öğrenmez, farklı öğrenme tercihlerinde bulunabilir. Öğretmen bunun farkında olduğu sürece öğrencilerin farklı gereksinimlerinin çözülmesi gerektiğinin bilince olabilir.

Yalden, bir başka yapıtında (1987b:101) yabancı dil öğretiminde uygulanan bir gereksinim çözümlemesi ile o dile ait iletişim gereksinimlerini, kişisel öğrenme tercihlerini, güdülenme durumu ve öğrenci hakkında bilgiler elde edilebileceğini söyler.

Brown (1995:42) bir gereksinim çözümlemesinin hangi alanlarda bilgi toplaması gerektiğini bildirir. Bir gereksinim çözümlemesi:

1. Öğrenilecek dilin hangi durumlarda, kim tarafından, kiminle kullanılacağını,
2. O dilin hangi amaçlar için kullanılacağı,
3. Ne tür bir iletişim kanalı kullanılacağı (yazılı-sözlü; resmi-resmi olamayan)
4. O dili öğrenirken ihtiyaç duyulan dil düzeyi konularında bilgi toplar.

3.3.2. Veri Toplama Yolları

Gereksinim çözümlemesi uygulamadan önce kimlerin bu araştırmada yer alacağını belirlemek, ne tür sorularla gereksinimlerin öğrenileceği kadar hangi tekniklerle bu soruların sorulacağını da planlamak önemlidir. Nunan (1988:48) veri toplama tekniklerinin resmi ve

resmi olmayan yollarda olabileceğini söyler: Resmi veri toplama teknikleri standart görüşme ve düzey belirleme ödevleri iken; resmi olmayan teknikler sınıf gözlemi, öğrenme aktivitelerinin değerlendirildiği kendi kendine sıralama ölçeğidir.

Brown (1995: 44-51) veri toplama tekniklerini, araştırmacının gereksinim çözümlemesi sürecinde araştırmaya biraz daha az karıştığı süregelen bilgi (existing information), testler (tests) ve gözlem (observations) teknikleri ile; araştırmacının sürece daha etken katıldığı görüşmeler (interviews), toplantılar (meetings) olarak ele alır.

Yalden (1987a) ise dört veri toplama tekniği sunmuştur. Bunlar; gözlem, tartışma ve uzlaşım, sormaca ve görüşme teknikleridir.

3.3.2.1. Gözlem

Bu teknik bir öğrenci ya da öğrenci kümesini izleyip onların davranışlarını kaydetmeyi ilgilendirir.(Brown 1995) Araştırmacı gözlem yaparken notlar alabilir, önceden hazırladığı soruları yanıtlayabilir ya da bir cihaza kayıt yapabilir.

3.3.2.2. Sormaca

Sormaca araştırmada bilgi toplamak daha çok soru ile daha çok kişiye ulaşma imkanı sağladığı için yaygın kullanılan bir tekniktir. Ancak sormaca vermeden önce ya da sormacada sorular sorulmadan önce sormacanın amacı hakkında bir ön bilgi verilmelidir.(Erözden 2000)

3.3.2.3. Görüşme

Görüşmeler tekli ya da bir küme için yapılabilir. Görüşmede amaca ulaşmada en yararlı yol önceden sorulacak soruları hazırlamak; fakat görüşmeciden gelebilecek beklenmedik yanıtlara da açık olmak gerekir.(Yalden, 1987a)

3.3.2.4. Testler

Öğrencinin genel yabancı dil yetisi, yabancı dil düzeyi yeterlilik, yerleştirme, başarı gibi test türleriyle ölçülebilir. (Brown, 1995) Testler aracılığıyla öğrencinin yabancı dil geçmişi ve yabancı dil düzeyi hakkında genel bilgi edinilip, öğretim için öğrenciler yabancı dil düzeyine göre kümeler ayrılabilir. Aynı zamanda testler öğrencilerin yabancı dilde eksik olduğu konuları ortaya çıkarmak için yararlı bir araçtır.

4.ARAŞTIRMA

4.1.Araştırmanın Amacı

Yıldız Teknik Üniversitesi, Hazırlık Bölümü, A/ B/ C kuru öğrencileri ve yine bu kurlarda derse giren öğretim elemanları ile yürütülen araştırmanın amacı; bu iki erek kitlenin iyi bir yabancı dil dersi kitabının nasıl olması gerektiği hakkında duygu, düşünce ve yorumlarının öğrenmektir. Böylece yabancı dil derslerinde okutulacak kitapların seçiminde bir gereksinim çözümlemesi modeli hazırlanacaktır. Erek kitlenin uygun kitap hakkında duygu ve düşüncelerinin belirlenmesi için bu kitlenin yabancı dil öğrenme gereksinimlerinin de saptanması gerekmektedir. Bu yüzden araştırmada her iki kümeye farklı yöntemlerle bir takım sorular yöneltilerek erek kitle olan öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin gereksinimleri çözümlenmiştir. Gereksinim çözümlemesi araştırması belirli bir küme ile belirli bir kurumda uygulanmış olmasına rağmen, yöneltilen soruların niteliği gereği yabancı dil öğrenen her kitleye uyarlanabilir olmasına özen gösterilmiş dolayısıyla genel bir gereksinim çözümlemesi modeli oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.2.Araştırmada Kullanılan Yöntemler

Yukarıda değinilen gereksinim çözümlemesi araştırmasında, sormaca ve yazılı görüşme olmak üzere iki temel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

4.2.1.Sormaca

Araştırmanın uygulama aşamasında araştırmacı tarafından hazırlanan sormaca, erek kitlenin bir kümesi olan A, B, C kuru öğrencilerine, derse giren öğretim elemanları tarafından verilmiştir. Araştırmacı her bir sınıfa girip sormaca formlarını kendisi vermek yerine, uygulamada daha kolaylık sağlayacağı için derse giren öğretim elemanından öğrencilere

formları dağıtıp, cevaplandırmalarını söylemesini rica etmiştir. Sormaca formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, hazırlık sınıfında okuyacağı kur (yabancı dil seviyesi), üniversitede hangi bölümde eğitim alacağı gibi kişisel bilgiler sorulmuştur. Yine ilk bölümde, araştırmanın yorumlanmasında etkili olabilecek, öğrencinin yabancı dil geçmişi, bir yabancı dili öğrenmeye istekli olup olmaması, hangi amaçla yabancı dil öğreniyor olduğu, yabancı dil öğrenirken ne gibi sorunlarla karşılaştığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Soruların cevaplandırılması öğrencinin olası cevaplardan birini ya da bir kaçını seçmesi şeklindedir. Sormaca formunun ikinci bölümünde ise, yabancı dil kitabının gerek görsel-şekilsel, gerek içerik, gerekse kitabın işlenişi ile ilgili özelliklerden oluşan 41 adet yargı cümleleri vardır. Bu yargı cümlelerini araştırmacı, konu ile ilgili artalan bilgisinden yola çıkarak kendisi hazırlamıştır. Soruları yanıtlayan kişi bu cümlelere ilgili yorumlarını “*Katılıyorum / Kararsızım / Katılmıyorum / Bu konu benim için önemli değil*” seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedir. Bu sormacada yer alan sorular ve soruların ölçtüğü özellikler ayrıntılı olarak daha sonraki bölümlerde incelenecektir.

4.2.2. Yazılı Görüşme

Bu tez çalışmasında diğer araştırma yöntemi ise rast gele seçilen öğretim görevlileriyle yapılan yazılı görüşmedir. Bu görüşme yüz yüze olarak yapılmamış; öğretim görevlilerinin yabancı dil ders kitabının kullanımı ve gerekliliği ile ilgili düşüncelerini ve yorumlarını belirtecekleri açık uçlu sorular bilgisayar ortamında, e-posta yöntemiyle araştırmacı tarafından gönderilip, cevaplar yine e-posta yoluyla bilgisayar ortamından elde edilmiştir. Öğretim elemanlarıyla yöneltilen yazılı görüşme sorularına tezin ilerleyen bölümlerinde değinilecektir.

4.3.Araştırmanın Uygulandığı Kümeler

Araştırmanın uygulandığı kurum olan Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Temel İngilizce ve Modern Diller adı altında iki bölümden oluşur. Çalışmanın yürütüldüğü Temel İngilizce Bölümü'nde, Y.T.Ü' de okumaya hak kazanan fakat İngilizce yeterlilik sınavında yeterli notu alamayan öğrencilere bir yıl boyunca İngilizce hazırlık eğitimi verilir. Yüksekokulun diğer bölümü olan Modern Diller Bölümü'nde ise akademik dönem başında yapılan yeterlik sınavından yeterli notu alıp kazandığı bölümlerde okumaya başlayan ve bölümlerinde belli bir süredir okuyan öğrencilere “İleri İngilizce” adı altında ileri düzey İngilizce eğitimi verilmektedir.

4.3.1. Hazırlık Sınıfı Öğrencileri Kümesi

Bu çalışmanın yapıldığı Temel İngilizce Bölümü, Hazırlık Sınıfları öğrencileri dönem başında İngilizce yeterlik sınavından aldıkları notlara göre A, B, C kurları olarak İngilizce eğitimi alırlar. Bir yıllık zorunlu hazırlık eğitiminin sonunda varmak istenilen düzey her üç kurda da “orta-üstü”(upper-intermediate) seviyedir. Fakat yeterlilik sınavından aldıkları notlara göre sınıflara yerleştirme olduğundan A sınıfları “orta düzey”(intermediate), B sınıfları “orta-altı”(pre-intermediate), C sınıfları ise “başlangıç”(elementary) İngilizce düzeyinde eğitime başlarlar. Bu sınıflarda temel ders (main course), yazma dersi (writing), okuma dersi (reading), dinleme ve anlama (listening and speaking) dersleri verilmektedir. Her bir ders kendi kitabını ve ek gereçlerini kullanır. Araştırmanın konusunu oluşturan “kitap üzerine gereksinimler” çözümlenirken, öğrencilere özellikle bir derse ait kitapla ilgili değil, genel olarak dilin tüm dil becerilerini içinde barındıran genel bir yabancı dil dersi kitabının özellikleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

4.3.2. İngilizce Öğretim Elemanları Kümesi

Araştırmanın diğer uygulama kümesi ise Hazırlık A, B, C sınıflarında derse veren öğretim elemanlarıdır. Bu araştırma kümesine sorular yazılı görüşme yöntemiyle yöneltilirken, kümedeki çeşitliliği zenginleştirmek için yukarıda sözü edilen derslerden her birini veren hocaların yorumlarına başvurulmuştur. Ayrıca kurumdaki idari ve akademik çeşitli kesimlerinin görüşlerinin alınmasına araştırmacı tarafından önem verilmiştir. Aslında idari koordinatörlük, akademik koordinatörlük, soru hazırlama merkezi gibi birimlerdeki görevlilerin de birer İngilizce öğretim elemanı olduğu göz önünde bulundurularak, çeşitli kesimlerden alınan görüşlerde ve değerlendirmelerde her hangi bir farklılık olup olmayacağı da araştırmacı tarafından incelenmek istenmiştir.

4.4. Araştırmanın Uygulanması

Araştırma 2005- 2006 akademik yılı bahar dönemi Mayıs ayında uygulanmıştır. Öğrenci kümesi ile olan araştırma boyutunda biri “ön uygulama”, diğeri esas uygulama olarak iki aşama kullanılmıştır. Ön uygulamada araştırmacı tarafından hazırlanan sormaca, araştırmacının kendisi tarafından, derse girdiği B ve C kuru sınıfı öğrencilerinden oluşan toplam 30 öğrenci üzerinde 16.05.2006 tarihinde uygulanmıştır. Ön bir uygulama yapılmasının nedeni hazırlanan sorular arasında benzer bir özelliği ölçen soruların gerçekten de bir özelliği doğru ölçüp ölçmediğini verilen yanıtlarla denetlemektir. Böylece sormacanın soruları arasında bir iç geçerlik oluşturmak amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmanın ön uygulamasındaki erek kitle, gerçek araştırmanın yapılacağı tüm evreni temsil ettiği için de araştırmanın dış geçerliği sağlanmasına özen gösterilmiştir. Tüm bu nitelikler sağlanmaya çalışılırken, aynı zamanda sormaca formunun öğrenciye yanıtlama zorluğu çıkarmaması, sayfa düzeninin göze hoş gelmesi, yine sayfalar arası geçiş kolaylığı sağlanması amacıyla görünürlük geçerliğine de dikkat edilmiştir. Ön uygulama sonuçlarının değerlendirilip,

yukarıda değinilen geçerlik özelliklerini barındırdığına emin oluktan on gün sonra esas uygulama yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı dönemde hazırlık bölümünde 1417 öğrenci bulunmaktaydı. Öğrenci kümesi ile yapılan araştırma, toplam 200 adet sormaca formunun 26.05.2006 tarihinde, bahar döneminin bitmesinden bir hafta önce A, B, C kuru sınıflarından rast gele seçilerek oluşturulan kümelere uygulanması şeklinde olmuştur. Araştırmacı uygulamada sağlayacağı kolaylıktan ötürü sormaca formlarını kendisi dağıtmamış, A, B, C sınıflarında derse giren çeşitli öğretim görevlilerinden formu yanıtladırmanın yaklaşık 15- 20 dakika süreceğini belirterek öğrencilerden yanıtlamalarını istemesini rica etmiştir.

Araştırmacı formları kendi dağıtmayacağı; dolayısıyla sormaca formlarıyla ilgili öğrencilere açıklamada bulunamayacağı için sormaca formunun ilk sayfasında açıklayıcı bir bilgiye yer vermiştir. Bu bölümde sormaca formunu yanıtlayacak olan öğrencilere bu uygulamanın bir yüksek lisans kapsamında araştırma olduğu, bir yabancı dil ders kitabının nasıl olması gerektiğiyle ilgili görüşlerinin alınacağını, bu görüşlerin ileriki yıllarda kitap seçiminde kuruma yardımcı olabileceği belirtilmiştir.

Başlangıçta 200 adet dağıtılan sormaca formlarından araştırma uygulama sonucunda 192 adet sormaca formu araştırmacıya iade edilmiştir. Yanıtlanmış formları çözümleme aşamasında ise 6 adet form eksik cevaplandırıldığı ya da hiç cevaplandırılmadığı için geçersiz sayılmıştır. Sonuç olarak 186 adet form değerlendirmeye alınmıştır. Bu sayı tüm evrenin % 10 örneklem kitlesini sağladığı için araştırmanın iç güvenilirliği ve dış geçerliliği olduğu var sayılır.

Öğretim görevlileriyle yürütülen yazılı görüşmede ise görüşmede sorulacak sorular araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 öğretim görevlilerinin izniyle e-posta adreslerine gönderilmiştir. Ancak soruları yanıtlayacağını söyleyen ve e-posta adresine soruların gönderildiği 10 öğretim görevlisinden ne yazık ki Mayıs 2006 bahar döneminde yanıt alınamamıştır. Araya yaz tatilinin girmesinden dolayı araştırmanın öğretim görevlileri ile olan

uygulama kısmı okulun açılacağı Eylül 2006 güz döneminde de devam etmiştir. Yeniden bazı öğretim görevlilerinden bilgisayar ortamında soruları yanıtlamaları rica edilmiş 11 öğretim görevlisinin görüşlerine ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın tam olarak Eylül 2006 da tamamlandığı söylenebilir.

4.5. Soruların Amaçları

Araştırmada iki farklı erek kitle ile iki farklı araştırma yöntemi kullanıldığı için, her bir yöntemin sorularının amaçları ve ölçtüğü özellikler ayrı olarak ele alınacaktır. Bu yöntemler belirtildiği gibi öğrencilere yöneltilen sormaca ve öğretim elemanları ile yürütülen yazılı görüşmedir.

4.5.1. Sormaca sorularının amaçları

1>Ne tür bir liseden mezun oldunuz?

Öğrencilerin yabancı dil seviyesi eğitim gördüğü orta öğretim kurumuyla ilintili olabilir. Örneğin yabancı dil ağırlıklı bir özel lise, kolej ya da Anadolu lisesi ile yabancı dilin daha az ders saatinde verildiği düz lise diye adlandırılan devlet lisesinin yabancı dil eğitimi aynı seviyede olmadığı ülkemizin bir eğitim gerçeği olarak yadsınamaz. İşte bu soru ile öğrencinin yabancı dil seviyesinin eğitim gördüğü orta öğretim kurumu ile ilişkisi ve bunun diğer sorularla ilintisi ölçülmek istenmiştir.

2>Üniversite'den önce herhangi bir yerde yabancı dil eğitimi aldınız mı?(Evet seçeneğini seçtiyseniz lütfen süresini belirtiniz)

Bu soruyla yine öğrencinin yabancı dil geçmişi sorgulanmaktadır. Amaç; bir yabancı dil geçmişi olan kişi ile bir yabancı dil geçmişi olmayan kişinin herhangi bir yabancı dil öğrenirken duyduğu gereksinimlerin farklı olup olmadığını öğrenmektir.

3>Yabancı dil öğrenmek istiyor musunuz?

Öğrenci her hangi bir sebeple yabancı bir dil öğrenmeye istekli olmayabilir. Bu onun bir şekilde yabancı bir dil öğrenmek için sebebinin olmadığı, öğrencinin araçsal olarak güdülenmediğini gösterir. Aslında öğrencinin yabancı bir dil öğrenmeye güdülenmemesinin farklı nedenleri olabilir. Bu nedenlerin bilinmesi ön izlencenin hazırlanmasında ve derslerin işlenişinde öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye karşı olumsuz tutumlarının olumluya dönüştürülmesinde bilinçli adımlar atılabilir.

Eğer hayır seçeneğini işaretlediyseniz neden/nedenleri sizce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

I. Herhangi bir yabancı dil öğrenmeye yeteneğim yok.

Öğrenci daha önceki yıllardaki yabancı dil öğrenme deneyimlerinde kendisinden ya da kendisi dışında gelişen şartlardan dolayı yabancı dil öğrenmede başarısız olmuş olabilir; bu da onun böyle bir yargıya varmasına neden olmuş olabilir. Bu da öğrenmeyi olumsuz olarak etkileyen ruhsal bir etmendir. Bu yönde düşünen öğrencilerin saptanması ve onlara yabancı bir dil öğretirken farklı bir yöntemle yaklaşılması gerekebilir.

II. Yabancı dil öğrenmeyi sevmiyorum

Yine geçmiş yabancı dil öğrenimi deneyimindeki olumsuzluklar, ya da öğrencinin herhangi bir yabancı dile ya da kültüre ait olumsuz tutumları olabilir. Güdülenme ve öğrenme arasında güçlü bir ilişki olduğu için, herhangi bir yabancı dil öğrenecek kişinin yabancı dil öğrenmeyi sevmemesi (birleşimci güdülenmeye sahip olmaması) onun başarısını olumsuz yönde etkileyecektir. Bu yüzden ön izlence hazırlanırken bu tür olumsuz tutumlara sahip öğrenci kitlesi için özel yöntemlerin, alıştırımların kitapta yer alması gerekebilir.

III. Yaşantımda herhangi bir yabancı dile ihtiyacım olacağını düşünmüyorum

Her ne kadar günümüzde, hayatın pek çok alanında bir yabancı dil bilmenin önemi yadsınamaz olsa da, öğrenci hayatının hiçbir döneminde yabancı dile ihtiyaç duymayacağını düşünülebilir. Ancak bu doğrultuda düşünen, güdülenme eksikliği olan öğrencileri bilip,

hazırlanacak ön izlencede ve kullanılacak kitapta, onlara yabancı bir dil öğrenmenin gereğini ve önemini gösterecek etkinliklerin yer alması önemlidir.

IV. Yabancı dil öğrenmenin bana bir yararı olacağını sanmıyorum.

Erek kitlenin yabancı dil öğrenme amacına bağlı olarak araçsal güdülenme oluşur. Bu tez çalışması bağlamında erek kitle, teknik bir üniversitede okuyacak öğrencilerdir; dolayısıyla öğrencilere, akademik ve meslek hayatında işe yaramayacağına inandığı bir yabancı dil öğrenmek pek de yararlı bir uğraş gibi gelmeyebilir. Bu nedenle bir yabancı dil öğretilirken ya da bu süreçte uygun kitap seçimi yapılırken “araçsal güdülenme varlığı” ölçülmesi gereken bir öğedir.

V. Yabancı bir dil öğrenmek bana zor geliyor.

Öğrencide oluşan bu yargı, duygusal etmenlere bağlı olarak önyargısal ya da gerçek olabilir. Öğrenci geçmiş yıllarda almış olduğu yabancı derslerini çeşitli nedenlerle zor olarak anımsayabilir. Bu nedenler seçilen öğretim yöntemin uygunsuzluğu, öğrencinin yabancı dil düzeyine uygun olmayan eğitimin verilmesi ya da kullanılan ders gereçlerinin öğretimle uygunsuzluğu gibi çeşitli olabileceğinden, öğrencinin gereksinimlerine uygun kitap seçilirken öğrencinin bu konuda fikrinin alınması doğru karar alınmasına yardımcı olacaktır.

VI. Diğer

Öğrencilerin yabancı dil öğrenmek istememelerinin sebebinin yukarıdaki sebeplerden farklı olabileceği düşünüldüğünden bu seçenek konulmuştur.

4>Yabancı dili aşağıdaki hangi amaçlar için öğreniyorsunuz?

Yabancı bir dil öğrenen her bir kişi belirli amaçlar için o dili öğrenir. Diğer bir deyişle öğrenci bir yabancı dil öğrenmek için amaçları doğrultusunda güdülenir. Bu soruda verilen seçeneklerle gereksinimlerin çözümlenmesi için belirli özellikler ölçülmek istenmiştir.

Sorudaki seçeneklerin veriliş amaçları şunlardır:

a) İleride daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için.

Öğrencilerin bir yabancı dil bilerek iş dünyasında elde edeceği ayrıcalıklardan yararlanmak için araçsal güdüye sahip olup olmadığını ölçer.

b) Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek, çalışmalarımnda bu kaynaklardan yararlanmak için.

Bu seçenek ile öğrencilerin akademik hayatlarında yukarıda sözü edilen olanakları elde etmek için araçsal güdülerini olup olmadığı ölçülmek istenmiştir.

c) Uluslararası çeşitli yabancı dil sınavlarına hazırlanmak için.

Öğrenci özellikle yurt dışında geçerli olan TOEFL ya da FCE gibi bir takım yeterlik sınavlarına hazırlanma amacıyla olabilir. Bu seçenek sınav odaklı araçsal güdülenmeyi ölçer.

d) Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için.

Bazı öğrenciler sadece zorunlu yabancı dili eğitimi gördüğü hazırlık sınıfını geçmek için araçsal güdülenmeye sahip olabilir. Bu seçenek bu tür güdülenmeye sahip öğrencilerin oranını belirlemeyi amaçlamaktadır.

e) Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyer, dil engelini aşma, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçme, vb.) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için.

Bu seçenekle yine akademik alanda yukarıda sözü geçen maddi olanaklardan yararlanmak için öğrencilerin ne derecede araçsal güdüye sahip olduğu ölçmek istenmiştir.

f) Diğer

Öğrenciler yukarıdaki amaçlar dışında da herhangi bir nedenden ötürü yabancı dil öğrenmek isteyebilir. İşte öğrenciye bu amacını belirtmek için soruya “diğer” seçeneği eklenmiştir.

5>Yabancı dili okul dışı ne tür bir amaçla öğreniyorsunuz?

Bu soruda bir önceki amaçlara ek olarak okul dışında ya da toplumsal yaşamda yabancı bir dilin ne amaçla öğrenilebileceği ölçülmektedir.

Aşağıda olası cevapların sorulma amaçları verilmiştir.

a) Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.

Bu seçenekte dil ve kültür ilişkisinin yadsınamaz olduğu öğreniciye aktarılırken, onun yabancı bir dile ve kültüre karşı tutumları ölçülmek istenmiştir. Eğer dile ve kültüre karşı duygusal bir yakınlık varsa güdülenmenin de yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum, öğrencide birleşimci güdünün var olduğu anlamına gelir.

b) Yabancı dili öğrenmek kişisel hobimdir.

Bir öğrencinin çeşitli yabancı dilleri öğrenmeye karşı ilgisi olabilir. Bu da onun yine yüksek derecede birleşimci güdülenmeye sahip olduğunu gösterir.

c) Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek ve dinleyebilmek için.

Bu amaçla yabancı dil öğrenen öğrenci çeşitli bilgilere ulaşmak istiyor, ya da sadece eğlence amaçlı yukarıdaki etkinlikleri yapmak istiyor olabilir. Bu onun ne kadar araçsal güdülenmeye sahip olduğunu gösterir. Bu seçenek aynı zamanda öğrencinin yabancı dil öğrenme gereksinimlerine uygun kitap seçilirken bu seçimi yapan kişi/lere bir kitabın ne kadar oranda dinleme-anlama becerisine yer vermesi gerektiği hakkında ipucu verebilir; çünkü bu seçeneği işaretleyen öğrenci dilde dinleme-anlama becerisine odaklanmak gereksinimi içerisinde.

d) İnternette “chat” yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.

Bu seçenekte iletişimsel biçimde yabancı dili kullanarak yukarıdaki amaca ulaşmaya çalışan öğrencinin araçsal güdülenmesi ölçülür.

e) Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için.

Öğrenci yabancı dilde okuma becerisini geliştirmek istiyor olabilir. Bu onun bu tür bir araçsal güdülenmeye sahip olduğunu gösterir. Bu özellik öğretmen / araştırmacı tarafından irdelendiğinde ise kitap seçiminde, öğrencileri için uygun bir kitabın ne oranda okuma becerine yer ayıracağını ölçmeye yardımcı olacak bir özelliktir.

f) O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşabilmek için.

Bu seçeneği işaretleyen öğrencinin dili iletişimsel ortamda, rahat bir biçimde konuşmak için güdülendiği açıkça görülebilir. Öğrencinin bu gereksinimi, kitap seçiminde dili iletişimsel olarak öğreten, dilin toplumsal kullanımına dikkat çeken bir kitabın gerekliliğini belirler.

e) Diğer

Öğrencinin yukarıda verilen seçeneklerden farklı olarak yabancı dil öğrenme amacı olabileceği düşünüldüğünden “diğer” seçeneği eklenmiştir.

6>Yabancı dil öğrenmenin size ne kazandıracağını umuyorsunuz?

Bu soru ile öğrencilere yabancı bir dil bilmenin ayrıcalığının farkında olup olmadıkları, onlar açısından yabancı bir dil bilmenin ne gibi fırsatlar sağladığı sorulmuştur. Bu sorunun amacı öğrencilerin yabancı bir dil bilmek ya da öğrenmek hakkında tutumlarını öğrenmektir.

Verilen seçeneklerin her biri öğrencilerin yabancı dile karşı tutumlarını ve inançlarını öğrenme işlevi görmektedir. Bir kişinin bir yabancı dile ve kültüre tutumu onun güdülenmesini olumlu ya da olumsuz etkileyecek; bu da onun başarısını yine iki yönde etkileyecektir. Seçenekler ve veriliş amaçları şöyledir:

a) Daha iyi bir iş

Günümüzde küreselleşmenin bir sonucu olarak ticaret, bilim, sanayi vb. birçok alanda dünya ile ilişkilerde ortak bir dil tercih edilir. Bu dil çoğu milletler için anadil değil bir yabancı dildir. İşte böyle bir durumda yabancı dil öğrenmenin önemi daha iyi anlaşılır. Bu seçenekte öğrencilerin de bu görüşte olup olmadıkları ölçülmek istenmiştir.

b) Saygınlık

Öğrencilere yabancı bir dil bilmenin hayatın her alanında onlara ayrıcalıklar ve daha iyi şartlar getireceği konusunda hem fikir olup olmadıkları sorulmuştur.

c) Yabancı bir kültürü tanımak

Kültür ve dil birbirinden ayrılmaz parçalardır. Bir dil öğrenilirken o dili konuşan insanların yazın hayatı, günlük yaşayış şekli, gelenekleri gibi unsurlar da ister istemez öğrenilir. Önemli olan öğrencinin yabancı bir kültürü bu şekilde ne kadar tanımak isteyip istemediğidir.

d) Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek

Eğer yabancı bir dil öğrenen kişi bu süreci farklı kültürlerden insanlarla tanışma, arkadaşlık edinme gibi etkinlikler için araç olarak görüyorsa, büyük olasılıkla bu seçeneği işaretleyecektir.

e) Diğer

Öğrenci yabancı dil öğrenmenin kendisine yukarıdakilerden daha farklı olarak bir yarar sağlayacağına inanıyorsa bu seçeneği işaretleyip, düşüncesini belirtebilir.

7> Aşağıda sıralanan yabancı dil öğrenirken karşılaşılan sorunlardan hangilerini yaşıyorsunuz ya da karşılaştığınızı düşünüyorsunuz?

Bu soru ile öğrencilerin yabancı dil kullanımı eksiklikleri ortaya çıkarılmak istenmiştir. Yabancı dil öğrenirken en çok karşılaşılan zorluklar, dilin üzerinde en çok durulması gereken özellikleri, dilin belirli becerileri olabilir. Bu da uygun kitap seçiminde bir ipucu olabilir.

- a) Hızlı konuşulan yabancı dili anlayamamak (Dinleme-anlama ile ilgili bir sorundur)
- b) Öğreniyor olduğum yabancı dili kullanan değişik milletlerin telaffuzları birbirinden farklı olduğu için söylenenleri anlamakta güçlük çekmek (Öğrencinin dilin sesletimi ile ilgili bir zorluk çektiği anlamına gelir. Bu tür bir sorunu olan öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmesi ve sesletim üzerinde çalışması gerekir. Bu beceriye ağırlık veren bir kitap seçimi bu tür sorunu olan öğrencilere uygun olabilir.)

- c) Dilbilgisi kurallarına göre doğru cümle kuramamak (Dilin daha çok yapısal kullanımı ile ilgili bir sorundur. Dili doğru ve düzgün kullanamamak dilbilgisi kurallarının tam olarak bilinmemesinden kaynaklanır.)
- d) Dilbilgisi kurallarını bilmeme, doğru cümle kurmama rağmen dili iletişimde kullanamamam (Bu defa dilin yapısal kuralları iyi bilindiği halde onu günlük yaşamda, gereksinimleri karşılamak için iletişimsel olarak kullanamama sorunu söz konusudur.)
- e) Konuşurken ya da yazarken doğru sözcükleri seçememem (Yabancı dil öğrenirken yeni sözcüklerin öğrenimi, anlamlarının hatırlanması ve uygun bağlamda kullanımı çoğu öğrencinin sorunu olabilir.)
- f) Hızlı ve etkili okuyamamak, okuduğumu anlayamamak (Öğrencide okuma becerisinin etkin olarak gelişmediğini gösterir.)
- g) İstenilen nitelikte yazamamak (Öğrencinin değişik amaçlara uygun olarak yazma becerisinin gelişip gelişmediğini anlamak amacındadır.)
- h) Öğreniyor olduğum yabancı dili akıcı bir şekilde konuşamamak (Dilin bir diğer ifade şekli konuşmadır. Öğrenci yerine göre, doğru ya da akıcı konuşmıyorsa bu seçeneği işaretleyecektir.)
- i) O yabancı dili doğru telaffuz edememem (Bu seçenek öğrencinin bir dilin doğru olarak seslendirebilmeyi ne kadar önemseydiğini ve bu konuda bir sorunu olup olmadığını anlamak için verilmiştir.)
- j) Diğer (Eğer bu olası sorunların dışında öğrenci bir yabancı dil öğrenirken daha farklı zorluklarla karşılaşıyorsa bu seçeneği işaretleyerek ve bu sorunu belirtebilir.)

Sormacanın ikinci kısmını oluşturan sorular ise bir yabancı dil dersi kitabının özellikleri ile ilgili sorulardır. Bu bölümde 42 adet yargı tümcesi vardır. Öğrenci bu tümceler ile ilgili tutumlarını ve düşüncelerini “katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, bu konu benim

için önemli değil” seçeneklerinden kendileri için geçerli olan kutuya işaret koyarak belirtirler.

Her bir yargı tümcesinin soruluş amaçları aşağıdaki gibidir:

1>Dilbilgisi yabancı bir dil öğrenirken önemlidir ve öğretilmelidir.

Dilin kurallarının öğrenici tarafından ne kadar önemsendiğini, bir yabancı dili sadece öğrenmeyi değil, onu dilbilgisi kurallarına göre öğrenmeyi ne kadar istediklerini ölçmek için sorulmuş bir sorudur.

2>Kitapta dilbilgisine dayalı alıştırmalara çokça yer verilmelidir.

Yine öğrencilerin bir yabancı dili öğrenirken dilbilgisini ne kadar çalışmak isteyip istemediklerini ölçen bir sorudur.

3>Dilbilgisi kuralları önceden açıklanmalı, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmalıdır.

Bu tümce yabancı dili sunuş şekli ile ilgilidir. Dilin kuralları önceden öğretilir, ardından alıştırmalarla öğrenilen kurallar dilin kullanımı ile ilgili çeşitli ortamlarda uygulanır. Bu konu anlatım şekli “tümünden gelim” olarak da bilinir. Bu soru ile öğrencinin bu yöntemi tercih edip etmediği öğrenilmek istenmiştir.

4>Önce dilin kullanışını okuma, konuşma, dinleme ortamlarında görmek; sonra kurallara kendim ulaşmak isterim.

Bir önceki konu anlatım şeklinin tersine öğrenci önce dili duymayı, görmeyi; böylelikle onun iletişimde kullanışını algılayıp, sonra kendi kendine genelleme yapıp, kurallara kendi ulaşmayı yeğleyebilir. O zaman gerek öğretmen gerekse kitap için “tüme varım” anlatım şekli söz konusudur.

5>Kitapta dilin günlük hayattaki çeşitli kullanımlarına yer verilmelidir.

Bu tümce bir yabancı dil kitabının, dilin sadece dilbilgisi kurallarını sunmakla kalmayıp; onun günlük hayatta, bir bilgi öğrenmek, kendini ifade etmek, istediği bir şeyi elde etmek gibi dilin iletişimsel olarak kullanıldığı bağlamları da içermesi gerektiğini belirtir.

6>Kitapta dil bir iletişim aracı olarak kullanılıp, kitap o yönde etkinlikler içermelidir.

Dil sadece sistematik bir kurallar bütünü değildir; aynı zamanda dil insanlar arası ilişkilerde belli amaçlara ulaşmak için dinleme, konuşma, yazma, okuma gibi çeşitli iletişim kanallarının kullanıldığı bir iletişim aracıdır. İşte iyi bir yabancı dil dersi kitabı dilin bu özelliğinin yansıtıldığı değişik etkinlikler içermelidir. Bu soruya verilen olumlu, olumsuz ya da tarafsız cevaplar öğrencilerin bu konuda düşüncelerini öğrenmek için bir ölçüt oluşturur.

7>Dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağını bilmek, öğrenmek önemlidir.

Bu tümce dilin toplumsal kullanımını vurgular. Eğer dil bir iletişim aracı ise onun farklı toplumsal ilişkilere göre kullanımları da farklı olacaktır. Yabancı dil öğretilirken dilin farklı kullanımları da öğretilmelidir.

8>Dil kültürün yansıması olduğuna göre, dili öğretirken o dilin kültürüne ait bilgiler de öğretilmelidir.

Dil ile kültür arasındaki ilişkinin öğrenciler tarafından ne kadar önemsendiği öğrenilmek istenmiştir.

9>Dilin bir ögesi öğretilirken önce öğretilen öge ile bağlantı kurulursa daha iyi öğrenirim.

Yabancı dil öğretimi alanında yapılan pek çok araştırma göstermiştir ki (Ausbel'in anlamlı öğrenme teorisi, 1969; Brown,1994'den alıntı) öğretilecek yeni bir dil ögesi daha önce öğretilen bir öge ile ilişkilendirilirse; daha önce öğrenilen bir bilginin üstüne yeni bir bilgi eklenirse öğrenme daha anlamlı olur.

10>Kitapta öğrencilerin ilgi duyduğu konular işlenmeli, okuma parçaları öğrencilerin ilgilendiği konularda olmalıdır.

Bu tümceye göre öğrenci ne kadar ilgi duyduğu okuma parçaları ve alıştırmalarla karşılaşır, derse karşı ilgisi o kadar fazla olacak ve o ölçüde başarılı olacaktır. Bu tümce ile öğrencinin “öğrenci odaklı” öğretimden yana olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir.

11>Alıştırmalar ve etkinlikler daha önceki bilgilerimi ve dünya görüşümü kullanmamı sağlarsa, öğrenme daha kalıcı olur.

Bu tümce 9. ve 10. cümlelerin bir bakıma tekrarıdır. Her bir öğrenci derse kendine ait bir dünya ve geçmiş bilgisiyle gelir. Eğer kitaptaki dil alıştırmaları öğrencinin bu bilgilerini, kendi hayatından yararlanarak kullanmasına olanak sağlarsa, öğrenci öğrendikleri ve gerçek hayatla bağlantı kurarsa öğrenme daha kalıcı olur.

12>Kitapta sadece o dilin kültürüne ait değil, bizim kültürümüz de dahil olmak üzere çeşitli kültürlerle ait örnekler verilmelidir.

Bazı yabancı dil kitaplarında o dilin kültürü ile ilgili, öğrenciye pek de bir anlam ifade etmeyen çokça kültürel öge yer almakta; bu da bazen öğrenciyi rahatsız etmektedir. Bu tümcenin sormacada yer almasının sebebi öğrencinin bu konu hakkında ne düşündüğünü öğrenmek, öğrencilerin sadece o dilin kültürüne ait değil, dünyadaki farklı kültürlerle ait öğelerin kitapta bulunmasını isteyip istemediğini öğrenmektir.

13>Kitabın içerdiği okuma parçaları farklı konulara ilgisi olan öğrencilere cevap verebilmeli.

10. tümcedeki “öğrenci odaklı” yaklaşım burada da karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin bu yaklaşıma ne kadar katılıp katılmadığı sorunun soruluş amacıdır.

14>Kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil, dili düşünerek, onun günlük hayattaki kullanışı da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı.

Tıpkı 5. tümcede olduğu gibi, 14. tümce de kitabın dilin sadece yapısal özellikleri ve dilbilgisi kurallarının değil; onun bir iletişim aracı olarak günlük hayatta değişik

kullanımının uygulandığı etkinlikleri sunması gerektiğine öğrencinin ne kadar katıldığını ölçer.

15>Sınıf önünde rahat konuşamadığım için, kendimi ikili (pair work) ve küme çalışmalarında (group work) daha rahat hissederim. Bu yüzden kitapta ikili ve küme çalışmaları olmalı.

Yabancı dil öğretiminde ikili ve küme çalışmalarının öğrencilerin birlikte, aralarında işbölümü yaparak çalışmasını ve özellikle utangaç öğrencilerin sınıf önünde olmadan daha rahat konuşma etkinliğinde bulunmalarını sağladığı için önemli yeri vardır. Öğrenci arkadaşlarıyla birlikte çalışabileceği bu tür çalışmaları tercih edebilir ya da etmeyebilir. Araştırmanın sonucuna göre çoğunluğun gereksinimlerine göre iyi bir kitap bu çeşit etkinliklere daha çok ya da daha az yer verebilir.

16>İşlenen konulara ait, ünite sonlarında öğrendiklerimi tekrar edebileceğim konu özetleri, bilgimi ölçeceğim testler olması çok yararlı.

Düzenli yapılan tekrarlar ve yeni öğrenilen konu ile ilgili alıştırmalarla uygulama yapılması öğrenilen öğenin pekişmesi açısından gereklidir. Yukarıdaki tümce ile öğrencinin kitapta ne oranda konu tekrarları ve kendini sınayacak bölümlerin olmasını istediği ölçülmek istenmiştir.

17>Kitapta ilginç, eğlenceli etkinlikler, oyunlar, şarkılar olduğu zaman hem eğleniyorum, hem de dili daha iyi öğreniyorum.

Yabancı dil, özellikle İngilizce öğretimi tarihine bakıldığında, eğitimde ve yabancı dil öğretiminde ruhsalimsel çalışmaların ve insancıl öğretim yaklaşımlarının (humanistic approaches) etkileriyle “eğlenerek öğrenme” önem kazanmıştır. Bu yaklaşımlara göre insanlar öğrenmekten zevk aldığı zaman öğrenme daha verimli ve kalıcı olur. Bu yargıya öğrencilerin ne derecede katıldıklarını anlamak için bu tümce sormacada yer almıştır.

18>Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme tekniklerini öğrenmek isterim.

Bu tümcede öğrencinin hem dinleme becerisini geliştirmek gereksinimi hem de bu becerisini daha etkin hale getirecek teknik bilgi öğrenme isteği belirtilmiştir. Bu tümceyi işaretleyen öğrenci, kendi eksikleri ve üstün yönlerinin farkında, ne öğrenmek istediğini bilen, daha verimli dil öğrenmek için strateji ve teknik öğrenmek isteyen bir öğrencidir. Buna göre kitapta bu amaca yardımcı olan strateji eğitimi bölümlerinin olması gereksinimi doğabilir.

19>Kitap öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı ya da çözüme ulaştıracağı değişik tarzda uygulama etkinlikleri barındırmalı.

15. tümcede olduğu gibi burada da öğrencilerin bir araya gelerek küme içinde onlara belirli görevler verilip, bu görev üzerinde çalışacakları etkinlikleri tercih edip etmedikleri sorulmuştur. Sonuca göre bu tür etkinliklerin kitapta yer alıp almayacağına özen gösterilir.

20>Kitap öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalı; böylece öğreniyor olduğum yabancı dili severim.

Bu tümce 17. tümcedeki aynı yargıyı içerir ve amacı öğrencilerin yabancı dil öğrenirken ne oranda şarkı, bilmece-bulmaca, fıkra vb. eğlence unsuru etkinlikleri kitapta görmek istediklerini ölçer.

21>Alıştırmalar aynı zamanda bireysel çalışmaya da yer vermeli.

Öğrenciler öğrenme tercihlerine göre bir arada, işbölümü yaparak çalışmak isteyebilecekleri gibi; tek başlarına çalışıp, daha iyi öğrenebilirler. Bu tümce öğrencinin yabancı dil öğreniminde bireysel çalışmayı ne oranda tercih ettiğini belirlemek amacındadır. Öğrencinin tercihinin bireysel çalışmadan yana olması, kitapta ikili ya da küme çalışması gerektiren etkinliklerin değil, öğrencinin kendi kendine çalışabileceği alıştırmaların olması anlamına gelir.

22>Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim.

Eğer öğrenci okuma becerisinin gelişmesinde bazı teknik ve stratejilerin öğrenilmesi gerektiğinin farkında ise, bu teknik ve stratejik bilgileri öğrenmek isteyecektir. Bu seçeneğin işaretlenmesi yabancı dil kitabında bu bilgilerin ne kadar yer alması gerektiğini belirleyecektir.

23>Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve strateji öğrenmek isterim.

Bu seçenek 18. ve 22. tümcelerdeki gibi teknik ve strateji öğretimi ile ilgilidir. Ancak bu sefer öğrenci iyi yazmak için bu tür bilgileri öğrenme gereksinimindedir.

24>Kitap değişik konularla ilgili yeni sözcük öğretmeli ve bunlarla ilgili yeterli uygulama alıştırmalarına sahip olmalı.

Bu tümce öğrencinin dil öğretiminde sözcük öğretiminin ne kadar gerekli olduğunun bilincinde olup olmadığını ve yine bu yeni öğrenilen sözcükleri çeşitli bağlamlarda uygulama gereksinimini anlamak amacındadır.

25>İyi bir yabancı dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.

Yabancı dil öğrenirken ilk defa karşılaşılan bir sözcüğün anlamını öğrendikten sonra onu daha sonra hatırlamak ve farklı bağlamlarda kullanabilmek gerekir. Daha çok bellek ve dili kullanma becerisi ile ilgili olarak dil öğretiminde kalıcı sözcük öğrenme konusunda çeşitli teknik ve stratejiler olabilir. Öğrencinin gereksinimi ve isteğine göre bir yabancı dil kitabında bu teknik ve strateji bilgisi istenilen oranda verilebilir.

26>Kitabın dış görünüşü ve sayfaları ilgi çekici olmalı.

Bu ve bundan sonraki birkaç tümce kitabın dış görünüşü ve fiziksel özellikleri ile ilgilidir. Bir öğrenci için kitabın anlatımının iyi, içeriğinin konu bakımından zengin olması yanında görsellik de önemli olabilir. Kitabın kapağındaki ya da içindeki resimler, renkler vb.

görsel özelliklerin öğrenciyi ne kadar ilgilendirdiğini öğrenmek için bu tümce sormacada yer almıştır.

27>Kitabın sayfaları oldukça resimli ve çeşitli büyüklükte, tarzda, renkte yazı karakterleri ile öğrencinin dikkatini çekmelidir.

Bu seçeneği işaretleyen öğrencilerin renklerle, resimlerle ve çeşitli büyüklükteki yazı karakterleriyle görselliğe daha çok önem verdiğini, bu özelliklerle daha ilgi çekici bir kitaptan yana olduklarını söyleyebiliriz.

28>Sayfalar yalın, az resimli ve mümkün olduğu kadar gözü yormayacak kadar az renkli olmalıdır.

Bir önceki tümcenin tersine bu seçeneği işaretleyen öğrenciler görsel olarak daha az renkli, daha yalın bir sayfa düzenini tercih etmektedirler.

29>Kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özellikler de önemlidir.

Öğrencinin yaşı, fiziksel özellikleri göz önünde bulundurulursa gerek yabancı dil olsun; gerekse diğer derslere ait bir kitap, kitabın onun bu özelliklerine fiziksel olarak uygun olması tercih edilir. Örneğin, yaşı küçük olan bir ilkokul öğrencisine kalın ciltli, boyut olarak gereğinden fazla büyük bir kitap uygun olmayacaktır. İşte bu özelliklerin araştırmanın erek kümesinin bir kısmını oluşturan üniversite hazırlık öğrencileri için ne kadar önemli olduğunu anlamak için bu soru sorulmuştur.

30>Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi bir sonra ne yapacağımı bilmem açısından yararlı.

Bazı öğrenciler kitabı derslerde yapılacakların bir göstergesi, bir rehber gibi görebilirler. Diğer bir deyişle, kitabın bir sonraki ünitesine bakıp, bir sonraki derste hangi konuları işleneceğini bilmek ve bu konulara önceden çalışmak isterler. Bu tür öğrenci kitlesi için bu seçeneği işaretlemek kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu cümle bu özellikteki öğrencilerin oranını belirlemek amacıyla sormacaya eklenmiştir.

31> Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi çok sıkıcı.

Önceki tümcenin tersine, kimi öğrenciler kitabın aynı tarzda ilerlemesini; her ünite de ders anlatışının, etkinliklerin, soruların aynı sıra ile verilmesini tekdüze bulabilirler. Bu tür öğrenciler için üniteler arası bir sunuş farklılığı, tekdüzeliği önleyici bir takım etkinliklerin olması gerekmektedir. Söz konusu seçenek bu özellikteki öğrencilerin sayısını öğrenmek için sormacada yer alır.

32> Kitabın sınıf dışında bireysel olarak çalışabileceğim, tekrar yapabileceğim ek bir çalışma kitabı olmalı.

Sınıfta öğretmen ve diğer öğrenciler ile yapılan çalışmanın dışında, öğrenci sınıf dışında kendi kendine öğrenilen konu hakkında çalışmak, konu ile ilgili sorular cevaplandırmak isteyebilir. Bu gereksinim öğrenilen konuların uygulama yapılacağı ek bir çalışma kitabının olmasını gerektirir.

33> Ders kitabı seçiminde öğrencinin de fikri alınmalı.

Demokratik bir yaklaşım olarak ve bu çalışmanın da temelini oluşturan düşünceye göre, ders kitap seçiminde öğretmenlerin olduğu kadar öğrencilerin de öğrenme gereksinimleri, tercihleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çoğu öğrencinin ilk bakışta bu düşüncede olacağı düşünülebilir; ancak süregelen eğitim sistemi anlayışından dolayı öğrenci bunun öğrencinin işi olmadığını, her şeyin öğretmenler ve okul idarecileri tarafından belirlenmesi, öğrencilerin ise sadece bu belirlenen kurallara uyması gerektiği anlayışını benimseyebilir. Bu tümce ile öğrencilerin ne kadar öğrenci merkezli öğretimin yanında olduğu öğrenmek istenmiştir.

34> Genel bir ders kitabı yerine, okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kâğıtlarını tercih ederim.

Öğretim dönemi ya da yılı boyunca işlenecek konuların bütününün bir yayınevine ait, diğer eğitim kurumlarında da okutulan kitap halinde öğrencinin elinde olması kimi öğrenciler

için pek de cazip olmayabilir. Öğrenci özellikle kendi gereksinimlerini ön planda tutan, kendi eksiklikleri üzerinde duran, kurum tarafından hazırlanmış haftalık ders gereçlerini yeğleyebilir. Bu durumdaki öğrencilerin sayılarının bilinmesi kurum için olası bir kitap seçimi ya da kurumdaki ilgili bir kurulun ders gereçleri hazırlaması anlamına gelir.

35>Belli bir kitabı izleyerek bir sonraki derste ne işleneceğini bilmek, geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek bana güven verir.

Belli bir kitap izlemek yukarıdaki tümcede geçen nedenlerden ötürü öğrenciye güven duygusu verebilir. Bu doğrultuda düşünen öğrenciler bir önceki cümledeki yargının tersini düşünen öğrencilerdir.

36>Kitapta olabildiğince değişik soru tipleri, etkinlikler olmalı ve öğrenci de bunlardan istediğini seçmede özgür olmalı.

Kitaptaki aynı tarzdaki soru tipleri ve etkinlikler öğrenciler tarafından sıkıcı karşılanabilir. Bunun yerine öğrenci farklılıklarını önemseyen değişik tarzdaki alıştırmalar ve etkinliklerin bulunduğu ve öğrencinin özelliğine göre içlerinden kendine uygun olanı seçebilmeli.

37>Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.

Bu seçeneği işaretleyen öğrenciler yabancı dil öğrenme sürecinde ne yaptıklarını, ne aşamada olduklarını, karşılaştıkları sorunları diğer arkadaşlarıyla tartışmayı, öğretmenlerinden bu süreçte yardım alabilmeyi önemseyen kendi öğrenimlerinin bilincinde ve sorumluluğunda öğrenciler olarak tanımlanabilir. Bu öğrencilerin çoğunluğuna göre kitapta bu tür geri bildirim alabilecekleri, yabancı dil öğretiminde bir rehber niteliğinde bölümlerin sıkça olması uygun olabilir.

38>Öğretmenlerimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağlı kalmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri atlaması faydalı.

Bu tümce kitap seçimine ait bir ipucu olmaksızın, daha çok öğretmenin dersi işleme yöntemine ilişkin bir geri bildirim niteliğindedir. Her kitapta farklı özellikte öğrenci kümesi için gereksiz ya da zor gelebilecek bölümler olabilir. Öğretmenin bu durumda kendi karar mekanizmasını kullanıp, öğrencisinin özelliğine ya da gereksinimine göre dersi onların anlayacağı şekilde uyarlaması gerekebilir. Bu bakımdan bu seçeneğin fazlaca işaretlenmesi öğretmenin kitap kullanımı ve ders işlemesi bakımından önemli bir ipucudur.

39>Bence kitapta ne varsa hiç atlanmadan işlenmeli, her soru yapılmalı; ancak o zaman kitabın işe yaradığını hissediyorum.

Diğer yandan bazı öğrenciler bir önceki tümcenin aksine kitaptaki her bir bölümü atlamadan işlemek, uygulamak isteyebilir. Bu iki durum ancak ders kitabı seçme aşamasından çok dersin işleme sürecinde öğretmen tarafından gerek öğrenciye sorulacak gerekse karar verilecek durumlardır.

40>Kitapta okuma, yazma, dinleme gibi bölümlerden önce karşımıza çıkacak konu ile ilgili konuşmak, bana konuyla ilgili bilgi verir ve beni güdüler; böylece bu etkinliği daha iyi anlayarak, daha doğru bir şekilde yaparım.

Yabancı dil öğretimi alanında yapılan çeşitli araştırmalara göre bir konu hakkında ön bilgiye sahip olmak onun hakkında daha çok konuşulabileceğini, yazılabileceğini, konunun daha iyi anlaşılabilmesini gösterir. Konu hakkında bilgi sahibi olmanın bir yolu da derste yapılacak etkinlikten önce konuyla ilgili konuşmak, onu daha anlamlı anlaşılabilir hale getirmektir. Önbilginin önemi birçok araştırma ile kanıtlanmıştır. Burada gerçekten öğrencilerin bu şekilde hissedip hissetmedikleri öğrenilmek istenmiştir.

41>Yapacağım bir etkinlikten önce onun nasıl yapılacağını bir örnekle görmek isterim.

Sınıfta yapılacak etkinliklerin ya da çalışma kitabındaki alıştırmaların bir örnekle önceden gösterilmesi onun öğrencinin kafasında somutlaşmasında etkili olur. Öğrencilerin de bu yargıya katılıp katılmadıkları öğrenilmek istenmiştir.

4.5.2. Öğretim Görevlileri Yazılı Görüşme Soruları

Önceki bölümde belirtildiği gibi görüşme soruları öğretim görevlilerine e-posta yolu ile gönderilmiş ve yanıtlarını yine aynı yolla alınmıştır. Bu yüzden bu araştırma yöntemine “yazılı görüşme” denilebilir. Sorular açık uçlu olup öğretim görevlilerinin yabancı dil ders kitabı seçerken, kitapla ilgili nelere gereksinim duydukları öğrenilmeye çalışılmıştır. Kitapla ilgili sorulardan önce öğretmenlere deneyimi, kurumdaki görevi (idari, öğretmen, soru hazırlama ofisi, akademik koordinatörlük vb.) ve kurumda verdiği ders gibi onları tanıyıcı bazı kişisel bilgi soruları da sorulmuştur. Bu etmenlerin sonuçta yanıtlarda ne gibi bir farklılık yaratacağı incelenmek istenmiştir. Sorulan sorular ve amaçları aşağıdaki gibidir:

1.Okuttuğunuz ders kitabı ile ilgili görüşleriniz nedir?(Y.T.Ü.’de hangi dersi, beceriyi okutuyorsanız ona ait kitapla ilgili) Sizce “ideal ders kitabı” nasıl olmalıdır?

Soru ile öğretim görevlisinden okuttuğu ders kitabının bir değerlendirmesini yapması istenmiş; böylelikle kitaptaki eksik, kötü-iyi yanları belirtmesi istenmiştir. Buradan yola çıkarak öğretmene onun için ideal bir ders kitabının nasıl olması gerektiği sorulmuştur.

2.Kullandığınız kitap öğretmek istediğiniz konular ya da amaçlar için yeterli mi? Sizce ek bir materyale ihtiyaç var mı? Ek bir çalışma kağıdı (worksheet) ya da çalışma kitabı (workbook) gerekli mi?

Bu sorunun sorulmasında iki amaç güdülmüştür: İlk olarak kurum tarafından belirlenmiş yabancı bir dili öğretmek için öğretilecek konuların ve bu konuları öğretme amaçlarının belirlendiği bir izlencenin olup olmadığı, öğretmenin bu izlencenin ne kadar farkında olduğu öğrenilmek istenmiştir. İkinci olarak ise eğer belirlendiyse, bu amaçları gerçekleştirmek için sadece kitabın yeterli olup olmayacağı, kitap yanında ek bir gerece ihtiyaç duyulup duyulmayacağı konusunda öğretim görevlisinin düşüncesi alınmak istenmiştir.

3.Y.T.Ü.'de yönetim kitaptan başka ek bir gereç kullanmanıza izin veriyor mu?

Sizce aynı gereçle, farklı bir şekilde öğretilir mi? Yani bir konu aynı kitabı kullanarak farklı öğrenci kümeleriyle farklı şekillerde öğretilir mi?

Bir öğretim kurumunda yabancı dil dersleri için izlenecek kitap belirlenmiş ise öğretimde sınıflar arası denklik sağlamak için öğretmenlerden tek bir kitap işlenmesi istenip, farklı sınıflarda öğretmenlerin kitabın yanında ek gereçler kullanmasına yine bu sebepten pek sıcak bakılmayabilir. Ayrıca, her sınıfta aynı gereç bile izlense her öğretmenin kişisel mesleki etkinliği, kullandığı farklı yöntem ve tekniklerden ötürü aynı konu farklı sınıflarda farklı bir şekilde öğretilir. Öğretim görevlisinin bu düşünceye katılıp katılmadığı, bu konu hakkında neler düşündüğünü öğrenmek için böyle bir soru sorulmuştur.

4.Siz kendi sınıfınızla konuyu işlerken kitaptan ve çalışma kitabından başka bir gereç kullanma gereği duyuyor musunuz? Kullanmak ister misiniz? Ya da kitaptaki bir etkinliği değiştirip kendi fikrinize göre uyarlayıp farklı bir şekilde uygular mısınız?

Bu soru ile öğretim görevlisine kitabın yanında ek bir gereç kullanma gereksiniminin ve isteğinin olup olmadığı sorulmuştur. Ayrıca kitaptaki konu anlatımı, etkinlik ya da alıştırmalar düzeninin izlenişi hakkında öğretim görevlisinin kişisel alışkanlık ve düşüncesini öğrenmek amaçlanmıştır.

5.Ders kitabı seçilirken öğretmen/ öğrenci görüşüne başvurulmalı mı? Hangisinin görüşüne öncelik tanınmalı?

Bu tezin çıkış noktası olan, kitap seçiminde öğrencilerin ve öğretmenlerin gereksinimleri konusu hakkında öğretim görevlisinin ne düşündüğü sorulmuş iki kitleden hangisinin gereksinim ve görüşlerine öncelik verilmesi gerektiği sorularak öğretim görevlisinin, görüşlerine önem verdiği kitle öğrenilmek istenmiştir.

6.Konuların seçimi ve işlenme tarzı için öğrencilerin tercihleri, gereksinimleri önemsenmeli mi?

Bu konuda, yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmalar öğrencinin ilgisini çeken, onlara tanıdık gelen, hakkında az çok bilgilerinin olduğu konular gerek okuma gerekse yazma derslerinde öğrencilerin daha verimli ve başarılı olduğunu gösterir. Benzer şekilde öğrencilerin öğrenme biçemlerine (duyuşsal-görsel-devinimsel) uygun bir yöntem ve tekniklerle anlatılan bir ders ve uygulanan etkinlikler öğrenciyi güdüleyen ve başarılı kılan bir etmendir. Bu konuda öğretim görevlisinin düşüncesi bu soru ile öğrenilebilir.

7.Öğretmenlerin kendi çalışma kağıtlarını (worksheet) oluşturmaya ve sınıfta kullanmasına nasıl bakıyorsunuz?

Çoğu öğretmenin öğretim yöntemi tercihlerine, tecrübelerine ve alışkanlıklarına göre hazırladığı kendi dosyası vardır. Yeri geldiğinde bu dosyasından yararlanmak; kendi hazırladığı çalışma kağıtlarını kullanmaya nasıl baktığı, kitap seçiminde bir unsurdur; çünkü kitapta eksik ya da yetersiz görülen konular, bölümler bu ek gereçlerle giderilebilir.

8.Sadece öğretmenin kendi çalışma, etkinlik dosyası yeterli midir? Yoksa kurumun hazırlayacağı standart gereçler ya da hazır kitap mı tercih edersiniz?

Sorudan da anlaşılacağı üzere öğretmenin belli bir kitabı mı yoksa kitaba başvurmadan sadece kendi dosyası ile mi ders anlatmak istediği öğrenilmek istenmiştir. Yanıtta tecrübesi az olan ya da mesleğe yeni başlamış olan öğretmenlerin kitabı tercih edecekleri beklenmektedir.

9.Kitap şart mı? Kitapsız da ders yapılabilir mi? Siz hangisiyle ders anlatmayı tercih edersiniz?

8. soru ile aynı amacı gütmekte olan bu soruda yabancı dil derslerinde kitaba gerçekten ihtiyaç olup olmadığı açıkça sorulmuştur.

10.Kitabın fiziksel, görsel özellikleri (kitabın büyüklüğü, sayfa yapısı, resimler, yazı karakteri), etkinliklerin günlük hayatla bağlantılı oluşu, çalışma kitabının oluşu ne kadar önemli?

Öğrenciye sorulan bu soru öğretim görevlilerine de sorularak kitabın yukarıdaki özelliklerinin ne kadar önemli olduğu öğrenilmek istenmiştir.

11.Yabancı dil ders kitabı seçerken nelere edilmeli?

Soruda öğretim görevlilerinin bir yabancı dil ders kitabı seçerken verdiği öncelikler, öğretmen olarak kitaptan beklentileri, kitapla ilgili gereksinimleri sorulmuştur.

12.Kurumunuzda öğretmen ya da öğrenci için kitap seçimi veya genel olarak ders işlenişi için “gereksinim çözümlemesi” yapıldı mı? Yapılmalı mı?

Öğretim görevlisinin gereksinim çözümlemesinin ne olduğunu bilemeyeceği olasılığı göz önünde tutulup kısaca tanımı verilerek şimdiye kadar kurumda genel olarak ya da özellikle kitap seçimi konusunda öğretmenlerin ya da öğrencilerin gereksinim çözümlemesinin yapılıp yapılmadığı sorulmuş ve öğretim görevlilerinin dikkati gereksinim çözümlemesi üzerine çekilmek istenmiştir.

4.6. Soruların Ölçtüğü Özellikler

Gerek öğrenci sormacasında gerekse öğretim görevlileri görüşmesinde her bir sorunun ölçmek isteği özellik soruların amaçları bölümünde açıklanmıştı. Fakat soruların ölçtüğü özelliklerin belirli ana ve alt başlıklar halinde sunulması hem bu soruların birbirleriyle olan bağlantılarının açıkça görülebilmesi; hem de değerlendirme aşamasında daha nesnel ve yorumlanabilir sonuçlara ulaşılabilmesi açısından faydalı olacaktır.

Aşağıda belirlenen ölçütler listelenmiş ve her bir ölçütü belirleyen sorular ve seçenekleri yanında verilmiştir. Matematiksel sonuçların hesaplanması ve yorumlar bu ölçütler temel alınarak yapılmıştır.

4.6.1. Öğrenci Sormacası Sorularının Ölçtüğü Özellikler

Sormaca iki bölümden oluştuğu için aşağıda birinci bölüm olan öğrenci ile ilgili soruların ölçtüğü özellikler ve ikinci bölüm olan yabancı dil ders kitabının özellikleri ile ilgili soruların ölçtüğü özellikler ayrı olarak verilmiştir.

Öğrenci ile ilgili soruların ölçtüğü özellikler

Özellik	Soru
1. Öğrencinin yabancı dil geçmişi	1, 2
2. Güdülenme varlığı	3a
3. Güdülenme yokluğu	3b (I, II, III, IV, V, VI),
4. Yabancı dil öğrenme amaçları	4a,b,c,d,e,f
5. Araçsal güdülenme varlığı	4a,b,c,d,e,f / 5c,d,e
6. Birleşimci güdülenme varlığı	5a,b,f
7. Yabancı dil öğrenimi sonunda beklentiler	6a,b,c,d,e
8. Yabancı dil öğrenirken karşılaşılan güçlükler	7 a,b,c,d,e,f,g,h,i,j

Kitapla ilgili soruların ölçtüğü özellikler

Özellik	Soru
1. Yabancı dili sunuş şekli	3, 4
2. Yabancı dilde yapı ve dilbilgisi kurallarının önemi	1, 2
3. Dilin günlük hayatla bağlantısı / günlük hayatta kullanımı	5, 14
4. Dilin iletişim aracı olarak kullanımı	6, 7
5. Dil-kültür ilişkisi	8, 12
6. Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi	9, 11, 16, 37
7. Öğrenci tercihlerinin önemi	10, 13, 36
8. Kitapta ikili ve küme çalışmaların yeri	15, 19
9. Bireysel çalışma	21, 32
10. Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi	18, 22, 23, 25
11. Kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu	17, 20
12. Sözcük öğretimi	24, 25
13. Bilinçli öğrenme	33, 37
14. Belli bir ders kitabı izleme isteği	30, 35, 39
15. Belli bir ders kitabı izlememe isteği	31, 34, 38
16. Kitabın fiziksel özellikleri	26, 29
17. Kitabın sayfa düzeni	27, 28
18. Bağlamsal önbilginin önemi	40, 41

4.6.2. Öğretim Görevlisi Görüşmesinin Ölçtüğü Özellikler

Öğretim görevlilerine yöneltilen görüşme sorularında aşağıdaki özellikler ölçülmüştür.

Araştırmanın sonucunda öğretim görevlilerinin istek ve gereksinimlerinin belirlenmesi bu özelliklere göre belirlenecektir.

Özellik	Soru
1. Ders kitabına ek gereç gereksinimi	2
2. Okul yönetiminin ek gereç kullanımına bakışı	3
3. Öğrenci-öğretmen odaklılık	5, 6
4. Öğretmenin kendi hazırladığı gereci kullanma isteği	4, 7
5. Belli bir kitap izleme-izlememe isteği	8, 9
6. Kitabın görsel ve fiziksel özellikleri	10
7. Kitaptaki etkinliklerin günlük hayatla bağlantılı olması	10
8. Kitap seçimi konusunda gereksinim çözümlemesine öğretmen bakışı	12
9. İdeal ders kitabı tanımlaması,	1
10. Ders kitabı seçimi yapılırken dikkat edilecek etmenler	11
11. Ders kitabının yanında çalışma kitapçığı olması	10

4.7.Sayısal Ham Veriler (Bulgular)

1< Ne tür bir liseden mezun oldunuz?

	A Kuru: 36 Öğrenci	B Kuru: 69 öğrenci	C kuru: 81 öğrenci
Anadolu Lisesi	24	45	19
Süper Lise (yabancı dil ağırlıklı lise)	7	10	13
Özel Lise (Kolej)	3	3	7
Fen Lisesi	1	7	5
Düz Lise	2	1	21
Meslek/ Anadolu Meslek Lisesi	1	2	7
Güzel Sanatlar Lisesi	0	0	0
Anadolu Öğretmen Lisesi	0	0	1
Yabancı bir ülkenin lisesi	0	1	1

Not: C kuru sınıflarından 7 öğrenci mezun olduğu liseyi sormacada belirtmemiştir.

2>Üniversite'den önce herhangi bir yerde yabancı dil eğitimi (İngilizce-Fransızca-Almanca-diğer) aldınız mı?(Evet seçeneğini seçtiyseniz lütfen süresini belirtiniz)

	Toplam	Toplam %'si
a) Evet	146	78,5
b) Hayır	40	21,5

3< Yabancı dil öğrenmek istiyor musunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) Evet	172	92,5
b) Hayır	14	7,5

Eğer hayır seçeneğini işaretlediyseniz neden/nedenleri sizce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

	Toplam	Toplam %'si
I. Herhangi bir yabancı dil öğrenmeye yeteneğim yok.	8	4,3
II. Yabancı dil öğrenmeyi sevmiyorum.	9	4,8
III. Yaşantımda herhangi bir yabancı dile ihtiyacım olacağını düşünmüyorum.	1	0,5
IV. Yabancı dil öğrenmenin bana yararı olacağını düşünmüyorum	2	1,1
V. Yabancı dil öğrenmek bana zor geliyor.	6	3,2

4>Yabancı dili aşağıdaki hangi amaçlar için öğreniyorsunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) İlerde daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için	137	73,6
b) Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek	76	40,9
c) Uluslar arası çeşitli yabancı dil sınavlarına hazırlanmak	17	9,1
d) Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için	42	22,6
e)Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyerdeki dil engelini aşmak, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçmek, vb) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için	65	34,9

5> Yabancı dili okul dışı ne tür bir amaçla öğreniyorsunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.	8	4,3
b)Yabancı dil öğrenmek kişisel hobimdir.	11	5,9
c)Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek için.	77	41,4
d)İnternette 'chat' yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.	23	12,4
e) Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için.	46	24,7
f) O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılik çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşmak için.	126	67,7

6> Yabancı dil öğrenmenin size ne kazandıracağını umuyorsunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) Daha iyi bir iş	141	75,8
b) Saygınlık	45	24,2
c) Yabancı bir kültürü tanımak	49	26,3
d) Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek	70	37,6

7> Aşağıda sıralanan yabancı dil öğrenirken karşılaşılan sorunlardan hangilerini yaşıyorsunuz ya da karşılaşıacağınızı düşünüyorsunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) Hızlı konuşulan yabancı dili anlayamamak	137	73,7
b) Öğreniyor olduğum yabancı dili kullanan değişik milletlerin telaffuzları birbirinden farklı olduğu için söylenenleri anlamakta güçlük çekmek	57	30,6
c) Dilbilgisi kurallarına göre doğru cümle kuramamak	37	19,9
d) Dilbilgisi kurallarını bilmem, doğru cümle kurmama rağmen, dili iletişimde kullanamamam	53	28,5
e) Konuşurken ve yazarken doğru sözcükleri seçememem	45	24,2
f) Hızlı ve etkili okuyamamak, okuduğumu anlayamamak	36	19,4
g) İstenilen nitelikte yazamamam	40	21,5
h) İngilizceyi akıcı bir şekilde konuşamamak	120	64,5
i) O yabancı dili doğru telaffuz edememem	38	20,4

2.BÖLÜM: YABANCI DİL DERSİ KİTABI İLE İLGİLİ SORULAR									
	Katılıyorrum		Kararsızım		Katılmıyorum		Bu konu benim için önemli değil		
	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	
1. Dilbilgisi bir yabancı dili öğretirken önemlidir ve öğretilmelidir.	148	79,6	24	12,9	8	4,3	6	3,2	
2. Kitapta dilbilgisine dayalı alıştırmalara çokça yer verilmelidir.	97	52,2	39	21	43	23,1	7	3,8	
3. Dilbilgisi kuralları önce açıklanmalı, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmalıdır.	156	83,9	18	9,7	8	4,3	4	2,2	
4. Önce dilin kullanışını okuma, konuşma, dinleme ortamlarında görmek, sonra kurallara kendim ulaşmak isterim.	84	45,2	55	29,6	41	22	6	3,2	
5. Kitapta dilin günlük hayatındaki çeşitli kullanımlarına yer verilmelidir.	157	84,4	20	10,8	5	2,7	4	2,2	
6. Kitapta dil bir iletişim aracı olarak kullanılıp, o yönde etkinlikler içermelidir.	148	79,6	26	14	2	1,1	10	5,4	
7. Dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağını bilmek öğrenmek çok önemlidir.	120	64,5	30	16,1	23	12,4	13	7	
8. Dil kültürün bir yansıması olduğuna göre, dili öğrenirken o dilin kültürüne ait bilgiler de öğrenilmelidir.	63	33,9	42	22,6	57	30,6	24	12,9	
9. Dilin bir ögesi öğretilirken bir önce öğretilen öge ile bağlantı kurulursa daha iyi öğrenirim.	135	72,6	35	18,8	7	3,8	9	4,8	
10. Kitapta öğrencilerin ilgi duyduğu konular işlenmeli, okuma parçaları öğrencilerin ilgilendiği konularda olmalıdır.	161	87	16	8,6	7	3,8	2	1,1	
11. Alıştırmalar, etkinlikler daha önceki bilgilerimi ve dünya görüşümü kullanmamı sağlarsa, öğrenme daha kalıcı olur.	144	77,4	21	11,3	12	6,5	9	4,8	
12. Kitapta sadece o dilin kültürüne ait değil; bizim kültürümüz de dahil olmak üzere çeşitli kültürlerle ait örnekler de verilmeli.	104	55,9	34	18,3	22	11,8	26	13,9	
13. Kitabın içerdigi okuma parçaları farklı konulara ilgisi olan öğrencilere cevap verebilmeli.	127	68,3	34	18,3	11	5,9	14	7,5	

2.BÖLÜM: YABANCI DİL DERSİ KİTABI İLE İLGİLİ SORULAR									
	Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Bu konu benim için önemli değil		Toplam %
	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	
14. Kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil; dili düşünerek, onun günlük kullanışını da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı.	155	83,3	19	10,2	7	3,8	4	2,2	
15. Sınıf önünde rahat konuşamadığım için, kendimi ikili (pair work) ve küme çalışmalarında daha rahat hissedirim. Bu yüzden kitapta bu tür çalışmalar olmalı.	80	43	38	20,4	49	26,3	19	10,2	
16. İşlenen konulara ait ünite sonlarında öğrendiklerimi tekrar edebileceğim konu özetleri, bilgimi ölçeceğim testler olması çok yararlı.	137	73,7	31	16,7	12	6,5	6	3,2	
17. Kitapta ilginç, eğlenceli etkinlikler, oyunlar, şarkılar olduğu zaman hem eğleniyorum; hem de dili daha iyi öğreniyorum.	127	68,3	22	11,8	22	11,8	15	8,1	
18. Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme teknikleri öğrenmek isterim.	138	74,2	22	11,8	15	8,1	11	5,9	
19. Kitap öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı ya da çözüme ulaştıracağı değişik tarzda uygulama etkinlikleri barındırmalı.	114	61,3	37	19,9	20	10,8	15	8,1	
20. Kitap öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalı; böylece öğreniyor olduğum yabancı dili severim.	155	83,3	13	7	7	3,8	11	5,9	
21. Alıştırmalar aynı zamanda bireysel çalışmaya da yer vermelidir.	132	71	32	17,2	14	7,5	8	4,3	
22. Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim.	155	83,3	21	11,3	5	2,7	5	2,7	
23. Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve stratejileri öğrenmek isterim.	142	76,3	21	11,3	11	5,9	12	6,5	
24. Kitap değişik konularla ilgili yeni sözcük öğretmeli ve bunlarla ilgili yeterli uygulama alıştırmaları olmalı.	161	86,6	13	7	6	3,2	6	3,2	
25. İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.	156	83,9	16	8,6	8	4,3	6	3,2	
26. Kitabın dış görünüşü ve sayfaları ilgi çekici olmalı.	88	47,3	26	14	24	12,9	47	25,3	
27. Kitabın sayfaları oldukça resimli ve çeşitli büyüklükte, tarzda, renkte yazı karakterleri ile öğrencinin dikkatini çekmelidir.	77	41,4	38	20,4	35	18,8	36	19,4	

2.BÖLÜM: YABANCI DİL DERSİ KİTABI İLE İLGİLİ SORULAR									
	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Bu konu benim için önemli değil		
	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	
28. Sayfalar yalın, az resimli ve mümkün olduğu kadar gözü yormayacak kadar az renkli olmalıdır.	49	26,3	39	21	68	36,6	30	16,1	
29. Kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özellikler de önemlidir.	90	48,4	46	24,7	22	11,8	28	15,1	
30. Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlenmesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi bir sonra ne yapacağımı bilmem açısından yararlı.	102	54,8	33	17,7	31	16,7	20	10,8	
31. Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlenmesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi çok sıkıcı.	70	37,6	42	22,6	57	30,6	17	9,1	
32. Kitabın sınıf dışında bireysel olarak çalışacağım, tekrar yapabileceğim ek bir çalışma kitabı olması.	126	67,7	31	16,7	13	7	16	8,6	
33. Ders kitabı seçiminde öğrencinin de fikri alınmalı.	116	62,4	35	18,8	25	13,4	10	5,4	
34. Genel bir ders kitabı yerine, okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kağıtlarını tercih ederim.	76	40,9	56	30,1	43	23,1	11	5,9	
35. Belli bir kitabı izleyerek bir sonra ne işleneceğini bilmek, geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek bana güven verir.	129	69,4	34	18,3	19	10,2	4	2,2	
36. Kitapta olabildiğince değişik soru tipleri, etkinlikler olmalı ve öğrenci de bunlardan istediğini seçmede özgür olmalı.	125	67,2	29	15,6	18	9,7	13	7	
37. Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.	140	75,3	29	15,6	7	3,8	10	5,4	
38. Öğretmenimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağlı olmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri yapmaması faydalı.	140	75,3	24	12,9	13	7	7	3,8	
39. Bence kitapta ne varsa hiç atlamadan işlenmeli, her soru yapılmalı; ancak o zaman kitabın işe yaradığını hissediyorum.	48	25,8	33	17,7	98	52,7	7	3,8	
40. Kitapta okuma, yazma, dinleme gibi bölümlerden önce karşımıza çıkacak konu ile ilgili konuşmak, bana konuyla ilgili bilgi verir ve beni güdüler; böylece bu etkinliği daha iyi anlayarak, daha doğru bir şekilde yaparım.	121	65,1	45	24,2	13	7	7	3,8	
41. Yapacağım bir etkinlikten önce onun nasıl yapılacağını bir örnekle görmek isterim.	146	78,5	15	8,1	12	6,5	13	7	

4.8. Verilerin Ölçütlere Göre Kümelenmesi ve Sonuçların Değerlendirilmesi

Öğrenici sormacasından elde edilen nicel veriler sorularda ölçülen özelliklere göre adlandırılarak yorumlanacaktır. Bu yorumlara göre çözüm önerileri ise daha sonraki bölümlerde yapılacaktır. Sormacanın ilk bölümü öğrenci kitlesini tanımaya yönelik sorulardan oluşur.

4.8.1.Öğrenci Sormacası Sonuçları

4.8.1.1. Öğrencinin Yabancı Dil Geçmişi

Sormacadaki 1. ve 2. sorular öğrencinin orta öğretimde hangi tür okulda eğitim aldığını ve daha önce yabancı dil eğitimi alıp almadığını sorarak orta öğretim kurumunun yabancı dil öğretimindeki etkisini öğrencinin yabancı dil geçmişi özelliği kapsamında irdelemeye çalışır

Soru 1> Ne tür bir liseden mezun oldunuz?

Okul Türü	A Kuru: 36 Öğrenci
Anadolu Lisesi	24
Süper Lise (yabancı dil ağırlıklı lise)	7
Özel Lise (Kolej)	3
Düz Lise	2
Fen Lisesi	1
Meslek/ Anadolu Meslek Lisesi	1
Güzel Sanatlar Lisesi	0
Anadolu Öğretmen Lisesi	0
Yabancı bir ülkenin lisesi	0

Okul Türü	B Kuru 69 Öğrenci
Anadolu Lisesi	45
Süper Lise (yabancı dil ağırlıklı lise)	10
Fen Lisesi	7
Özel Lise(Kolej)	3
Meslek/ Anadolu Meslek Lisesi	2
Yabancı bir ülkenin lisesi	1
Düz Lise	1
Güzel Sanatlar Lisesi	0
Anadolu Öğretmen Lisesi	0

Okul Türü	C Kuru 74Öğrenci
Düz Lise	21
Anadolu Lisesi	19
Süper Lise (yabancı dil ağırlıklı lise)	13
Özel Lise(Kolej)	7
Meslek/ Anadolu Meslek Lisesi	7
Fen Lisesi	5
Güzel Sanatlar Lisesi	1
Anadolu Öğretmen Lisesi	0
Yabancı bir ülkenin lisesi	0

Soru 2>Üniversite'den önce herhangi bir yerde yabancı dil eğitimi (İngilizce-Fransızca-Almanca-diğer) aldınız mı?(Evet seçeneğini seçtiyseniz lütfen süresini belirtiniz)

	Toplam	Toplam %'si
a) Evet	146	78,5
b) Hayır	40	21,5

Yukarıdaki A, B, C kuru sınıflarının her birinde sormacanın uygulandığı öğrenci sayısı ve bu kurların her birindeki orta öğretim okullarına devam etmiş öğrenci sayıları verilmiştir. Y.T.Ü İngilizce Hazırlık Bölümü öğretim yılı öncesinde uygulanan düzey belirleme sınavı sonucuna göre C sınıflarından daha yüksek not alan A ve B sınıfı öğrencilerinin büyük bir kısmının orta öğretimde düz liseden daha fazla sayıda yabancı dil derslerinin verildiği Anadolu Liselerine devam ettiği görülür. (A Kuru: 24 öğrenci, B Kuru: 45 öğrenci) Aynı kurlarda öğrenciler ikinci sırada yabancı dil ağırlıklı eğitim veren Süper liselere devam etmiştir. (A Kuru: 7 öğrenci, B Kuru: 10 öğrenci) Düzey belirleme sınavından daha düşük not alan C kuru öğrencileri ise sırasıyla en çok düz lise, Anadolu lisesi ve süper liseye devam etmişlerdir. (Düz lise:21 öğrenci, Anadolu lisesi: 19 öğrenci, süper lise: 13öğrenci)

2. soruda ise öğrencilerin % 78,5'inin orta öğretimde yabancı dil dersleri aldığı görülür. Öğrencilerin sormaca formlarında belirttiğine göre % 21,5'lik yabancı dil eğitimi

görmeyen öğrenci kümesi ise daha çok düz liselerde az sayıda da olsa Anadolu liselerinde çeşitli nedenlerde yabancı dil dersleri almayan öğrencilerden oluşur.

Bu sorulara verilen yanıtlardan da anlaşılacağı ve beklendiği gibi daha çok yabancı dil derslerinin en az verildiği düz liselerden mezun olan öğrenciler en çok sayıda İngilizce düzeyinin düşük olduğu Y.T.Ü Hazırlık Bölümü C kurlarında yer almaktadır.

4.8.1.2. Güdülenme varlığı

Yabancı dil öğrenme sürecinde güdülenme öğrenmeyi olumlu etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Bu yüzden öğrencilerin yabancı dil öğrenmede gereksinimleri çözümlenirken, onların güdülenme varlığının ölçülmesi kaçınılmazdır. Sormacadaki 3. soru öğrencilerin yabancı bir dil öğrenme güdülenmelerini ölçer.

Soru 3 >Yabancı dil öğrenmek istiyor musunuz?

	Toplam	Toplam %'si
a) Evet	172	92,5
b) Hayır	14	7,5

Yukarıda 3. soruya verilen yanıtta öğrencilerin bir önceki sorularla ilişki kurulursa, gerek yabancı dil öğrenimi geçmişi olsun gerek olmasın öğrencilerin % 92,5'lik gibi büyük bir oranı yabancı bir dil öğrenmek için güdülenmiştir ve yabancı dil öğrenmenin gereksinimini yadsıyamaz durumdadır.

4.8.1.3. Güdülenme yokluğu

Yabancı dil öğretiminde güdülenme varlığı kadar güdülenme yokluğunun ve bunun nedenlerinin belirlenmesi öğrenme ve öğretme sürecinin daha bilinçli hale getirilmesi açısından önemlidir. Sormacada yer alan 2. sorunun “b) Hayır” seçeneği, öğrencilerin yabancı

bir dil öğrenmek için güdülenmediklerini gösterir ve güdülenme eksikliğinin nedenlerini belirlemeye çalışır.

Eğer hayır seçeneğini işaretlediyseniz neden/nedenleri sizce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

Soru	Toplam %'si
3.I. Herhangi bir yabancı dil öğrenmeye yeteneğim yok.	4,3
3.II. Yabancı dil öğrenmeyi sevmiyorum.	4,8
3.III. Yaşantımda herhangi bir yabancı dile ihtiyacım olacağını düşünmüyorum.	0,5
3.IV. Yabancı dil öğrenmenin bana yararı olacağını düşünmüyorum	1,1
3.V. Yabancı dil öğrenmek bana zor geliyor.	3,2
% olarak ortalama	2,8

Yukarıda da görüldüğü gibi, yabancı dil öğrenmeme nedeni olarak I. (%4,3) ,II. (%4,8) ve V. (%3,2) seçeneklere verilen cevaplar % oranları olarak birbirine yakındır. Bu üç seçenek öğrencinin geçmiş yabancı dil öğrenimi ile ilgili olup, bu dönemde yabancı dil öğretiminde çeşitli nedenlerle başarısız olmaları, onların “herhangi bir yabancı dil öğrenmeye yeteneğim yok”, “yabancı dil öğrenmeyi sevmiyorum” ve “yabancı dil öğrenmek bana zor geliyor” yargılarına varmalarına yol açmış olabilir. Yabancı dil öğrenmeyi sevmemek birleşimci güdülenmenin olmayışı ile ilgili olup, nedenler arasında en çok orana sahiptir. (%4,8) III. ve IV. Seçenekler ise araçsal güdülenmenin eksikliği ile ilgilidir. Yabancı dil öğrenmek istemeyen öğrencilerin %0,5 gibi en küçük bölümü yaşantısında herhangi bir yabancı dile ihtiyacı olmayacağını düşünmektedir. %1,1 gibi benzer bir oranla öğrenciler yabancı dil öğrenmenin onlara yardımcı olmayacağı kanısındadır.

4.8.1.4 Güdülenme türleri (Yabancı dil öğrenme amaçları)

Gerek 4. soruda, gerekse 5. soruda öğrenciye sunulan yabancı dil öğrenme amaçlarında hem yabancı dilin çeşitli amaçlara ulaşmak için bir araç olarak kullanıldığı “araçsal güdülenme”; hem de öğrencinin yabancı dili içinden gelen bir istekle öğrendiği

“birleşimci güdülenme” söz konusudur. Aynı zamanda bu soruda işaretlenen seçenekler öğrenci için çeşitli yabancı dil öğrenme amaçlarını belirler.

4.8.1.4.1. Araçsal güdülenme

Aşağıda 4. sorunun seçeneklerinden oluşan tabloda öğrencilerin yabancı bir dil öğrenmeyi çeşitli amaçlara ulaşabilmek için bir araç olarak kullanma isteği oranları verilmiştir.

Soru	Toplam %'si
4a) İlerde daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için	73,6
4b) Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek	40,9
4c) Uluslar arası çeşitli yabancı dil sınavlarına hazırlanmak	9,1
4d) Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için	22,6
4e)Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyerdeki dil engelini aşmak, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçmek, vb) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için	34,9
5c)Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek için.	41,4
5d)İnternette ‘chat’ yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.	12,4
5e) Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için.	24,7
5f) O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşmak için.	67,7
% olarak ortalama	36,4

Yukarıda da görüldüğü gibi en yüksek yüzde oranı 4a seçeneğini seçen ilerideki mesleki yaşamlarında başarılı olabilmek ve daha kolay iş bulabilmek için araçsal olarak güdülenen %73'lük bir öğrenci kitlesidir. Araştırmaya katılan İngilizce Hazırlık sınıfı öğrencilerinin, henüz üniversite hayatlarının başında olmalarına rağmen, yüksek oranda mesleki kaygılarının olduğu görülür. Bunun da sebebi belki de günümüzün rekabete dayalı hayat koşullarında iyi şartlarda bir iş bulmanın zorluğu ve yabancı dil bilmenin mesleki hayatta getireceği yararların bilinmesi olabilir. Tabloda daha sonra %67,7'lik oranla bir önceki amaçtan daha farklı olarak, yabancı dil, o dilin konuşulduğu bir ülkeye gidildiğinde toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek ve insanlarla rahatça iletişimde bulunmak için öğrenilmek istenmektedir. Mesleki hayatta duyulan gereksinim gibi, öğrencilerin %40,9'unun

akademik hayatta da yabancı dildeki çeşitli kaynakları okuyabilmek için yabancı dil öğrenmek için güdülendikleri görülür. Benzer bir oranla öğrencileri %41,4'ünün yabancı dili öğrenme amaçları yine bir araçsal güdülenme olan televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izlemektir. Tabloda araçsal güdülenme olarak en düşük oranlar internette chat yapmak ve arkadaşlar edinmek (%12,4) ile uluslar arası yabancı dil sınavlarına hazırlanmak (%9,1) dır.

4.8.1.4.2. Birleşimci güdülenme

Daha önce de belirtildiği gibi öğrenci yabancı dili yalnızca kendi istediği için öğreniyor ve bundan zevk alıyorsa birleşimci güdülenmeden söz edilir.

Soru	Toplam %'si
5a) Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.	4,3
5b)Yabancı dil öğrenmek kişisel hobimdir.	5,9
% olarak ortalama	5,1

5b seçeneğini işaretleyerek yabancı dili kişisel hobi olarak gören öğrenciler %1,6 gibi az bir farkla 5a seçeneğini işaretleyen öğreniyor olduğu yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seven öğrencilerden daha fazladır. Araçsal güdülenme seçeneklerinin ortalaması ile (%36,4) ile birleşimci güdülenme seçeneklerinin ortalamasına (%5,1) bakıldığında birleşimci güdülenme miktarının araçsal güdülenme miktarından oldukça az olduğu görülür. Araştırmanın uygulandığı öğrenci kitlesinin mesleki ve akademik kaygıları olan üniversite öğrencileri olduğu göz önünde bulundurulursa, araçsal güdülenme oranının birleşimci güdülenme oranına göre daha yüksek çıkması mantıklı bir şekilde açıklanabilir. Bu durum araçsal olarak güdülenen öğrenciler daha çok hangi amaç için güdülenmiş iseler o tarzda, o özelliklere sahip kitap seçimi yapılmasını gerektirecektir.

4.8.1.5. Yabancı dil öğrenimi sonucunda beklentiler

Soru	Toplam %'si
6a) Daha iyi bir iş	75,8
6b) Saygınlık	24,2
6c) Yabancı bir kültürü tanımak	26,3
6d) Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek	37,6
% olarak ortalama	41

Yabancı dil öğrenme amaçları ve araçsal güdülenme ile ilintili olarak yabancı dil öğreniminin sonucunda beklentilerde en yüksek oranı daha iyi bir işe sahip olmak beklentisi alır(%75,5). Daha önceki sorularda öğrencilerin yabancı dil öğrenmedeki en çok hedeflenen, aynı zamanda araçsal güdülenme seçeneklerinde de en yüksek oranı alan daha iyi şartlardaki bir işe sahip olma amacı, yabancı dil öğrenimi sürecinin sonunda en çok elde edilmek istenen beklenti olarak yine karşımıza çıkmıştır. Önceki sorularda %67,2'lik bir öğrenci kitlesi öğreniyor olduğu yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gidildiğinde toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek ve insanlarla rahatça iletişimde bulunmak için o yabancı dili öğrenmek amacıyla olduğunu belirtmişti. % 37,6 oranında bir öğrenci kitlesi de, yabancı dil öğrenmenin çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmeye yardımcı olacağına inanmış, bir önceki sorudaki benzer yanıtla denklik göstermiştir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerden %26,3'ü yabancı bir dilin, bir kültürü tanımayı beraberinde getirdiğini düşünürken, yakın bir rakamla, % 24,2 oranında bir öğrenci kitlesi de yabancı bir dil bilmenin çevresinde saygınlık uyandıracığı beklentisindedir.

4.8.1.6. Yabancı dil öğrenirken karşılaşılan güçlükler

Bu gereksinim çözümlemesi modelinde amaç yabancı dil öğrenirken erek kitlenin gereksinimleri kadar, onun/onların bu süreçte eksiklerini çözümlemektir. Bu eksiklikler ya da yabancı dil öğrenme sürecinde karşılaşılan zorluklar, araştırmanın sonucunda öğrencilere

uygun yabancı dil ders kitabı seçerken, onların eksiklik duyduğu konulara daha fazla önem veren kitap seçimi ya da ek gereç hazırlanması doğrultusunda yol gösterecektir.

Soru	Toplam %'si
7a) Hızlı konuşulan yabancı dili anlayamamak	73,7
7b) Öğreniyor olduğum yabancı dili kullanan değişik milletlerin telaffuzları birbirinden farklı olduğu için söylenenleri anlamakta güçlük çekmek	30,6
7c) Dilbilgisi kurallarına göre doğru cümle kuramamak	19,9
7d) Dilbilgisi kurallarını bilmem, doğru cümle kurmama rağmen, dili iletişimde kullanamamak	28,5
7e) Konuşurken ve yazarken doğru sözcükleri seçememek	24,2
7f) Hızlı ve etkili okuyamamak, okuduğumu anlayamamak	19,4
7g) İstenilen nitelikte yazamamak	21,5
7h) İngilizceyi akıcı bir şekilde konuşamamak	64,5
7i) O yabancı dili doğru telaffuz edememek	20,4

Yukarıda verilen tabloda erek kitlenin yabancı dil öğrenirken en yaygın olarak yaşadığı sorun %73,7 ile yabancı dilin anadili olarak konuşanlar tarafından kullanıldığında anlaşılamamasıdır. Bu zorluk dinleme becerisinin yeterince gelişmemiş olmasından kaynaklanır. İkinci sırada %64,5 oranıyla yine sözlü iletişimin diğer bir unsuru olan konuşma zorluğu gelir. Sözlü iletişimin bir ucunda dinleme varken, diğer ucunda da dinlenilene sözlü olarak verilen geri dönüt; diğer bir deyişle konuşma vardır. Öğrencilerin bu oranda akıcı konuşamama, ya da konuşurken tutuk olma sorunu onların dinleme kadar konuşma becerilerinin de zayıf olduğunun göstergesidir. Bu iki orana bakarak öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerinin gelişmesine yardımcı olacak unsur, bu becerilere daha ağırlık verecek bir ders kitabının seçilmesinin uygun olduğu sonucu açıkça çıkarılabilir.

Oran olarak üçüncü yaygın sorun (%30,6) yine sözlü iletişimle bağlantılı olarak öğrencilerin o dili kullanan değişik milletlerin farklı sesletimlerinden dolayı söylenenleri anlayamama sorunudur. Burada yine öğrencinin dinleme becerisinde bir yetersizlik olduğu, belki sadece bir milletin kullandığı sesletim yerine, o dili kullanan diğer milletlerin de aksanlarında kitap, ya da kitaba ek olarak gereçler sunmak gerekir. Bu seçenekle ilgili olan 7i seçeneğini (yabancı dili doğru telaffuz edememek) işaretleyen öğrencilerin oranının daha az olması (%20,4) ilgi çekicidir. Oysa yabancı dili akıcı bir şekilde kullanamadıklarını belirten öğrencilerin oranı %64,5 idi. Bu da gösteriyor ki öğrenciler konuşurken o dili doğru bir sesletim ile konuşmaya pek önem vermiyorlar. Erek kitlenin %28,5'i dilbilgisi kurallarını bilmelerine ve doğru cümle kurmalarına rağmen dili iletişimde kullanamadıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla öğrenciler yabancı bir dil bilmenin sadece o dilin dilbilgisi kurallarını bilmek değil, o dili doğru bir şekilde gerek yazılı gerekse sözlü iletişimde amaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanmak olduğunun az da olsa (%28,5) bilincindedir. Belki de bu bilinçliliği artırmak, erek kitlenin yabancı dil öğrenme amaçlarına ve ihtiyaçlarına göre dilin iletişim boyutuna önem verecek kitap ve çeşitli gereçlerle uygun olacaktır. Bunun yanı sıra dilbilgisini önemseyen ve dilbilgisi kurallarına göre uygun cümle kuramayan öğrencilerin oranı tabloda ikinci en düşük değeri alandır. (%19,9) Erek kitle tarafından yabancı dil öğrenirken en az zorluk olarak görülen %19,4'luk oranla hızlı ve etkili okuyamamak ile %21,5'lik bir oranla istenilen nitelikte yazamamaktır. Böylece araştırmaya katılan öğrenciler için yabancı dil öğrenimi ve gelişiminde dört beceri açısından en zorluk çekilen beceriden en az zorluk çekilen beceri sırasıyla dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerileridir. 7e seçeneğindeki konuşurken ve yazarken doğru sözcükleri seçememek sorunu ise % 24,2 gibi bir oranla sayıca pek fazla olmayan öğrenci kümesi tarafından işaretlenmiştir. Ancak bu seçeneğin, araştırmada en yaygın olarak görülen sorun akıcı konuşamamak seçeneği ile doğrudan ilgili olma olasılığı yüksektir; çünkü yerine göre uygun sözcük

kullanamamak ve yeterince sözcük bilememek akıcı ve doğru konuşmayı engelleyen olumsuz bir etmen olarak görülür.

Sormacanın ikinci bölümünde öğrencinin yabancı dil öğrenme amaç ve gereksinimlerine uygun kitap seçimini belirleyecek sorular sorulmuştur.

4.8.1.7. Kitabın yabancı dili sunuş şekli

Soru		Katılanların % si
3.	Dilbilgisi kuralları önce açıklanmalı, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmalıdır.	83,9
4.	Önce dilin kullanışını okuma, konuşma, dinleme ortamlarında görmek, sonra kurallara kendim ulaşmak isterim.	45,2

Görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir kısmı öncelikle dilbilgisi kurallarının açıklanmasını, daha sonra çeşitli alıştırmalar ve etkinliklerle anlatılanları uygulamayı uygun görürler. Diğer bir deyişle erek kitle kitapta konuların “tümünden gelim” anlatış tarzıyla sunulmasını istemektedirler.

4.8.1.8. Yabancı dilde yapı ve dilbilgisi kurallarının önemi

Soru		Katılanların % si
1.	Dilbilgisi bir yabancı dili öğretirken önemlidir ve öğretilmelidir.	79,6
2.	Kitapta dilbilgisine dayalı alıştırmalara çokça yer verilmelidir.	52,2

Her iki soruda yabancı dil öğretilirken dilbilgisi ve dilin yapısının öğretilmesi gerektiği ile ilgilidir. Bu yargıya %79,6 oranda öğrenci katılmaktadır; ancak kitapta dilbilgisine çokça yer verilmesi konusunda bu oran %52,2'ye düşmüştür. Bu da bize erek kitlenin kitapta sadece dilbilgisi ya da dilin yapısıyla ilgili alıştırmaları değil; aynı zamanda

dilin çeşitli becerilerine yönelik ve dilin bir iletişim aracı olarak kullanıldığı çeşitli etkinlikleri görmek istediklerini göstermektedir.

4.8.1.9 Dilin günlük hayatla bağlantısı / günlük hayatta kullanımı

Soru		Katılanların % si
5.	Kitapta dilin günlük hayattaki çeşitli kullanımlarına yer verilmelidir.	84,4
14.	Kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil; dili düşünerek, onun günlük kullanımını da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı.	83,3

Her iki tümce de aynı özelliği benzer yargılarla ölçmüş ve sonucunda bu tümcelere katılan öğrencilerin %'si birbirine çok yakın çıkmıştır. Burada hem bir önceki özellikte belirtildiği gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dilli öğrenirken onu aynı zamanda günlük hayatın çeşitli alanlarında kullanabilmeyi istediklerini anlamaktayız; hem de öğrencilerin tek bir özelliği ölçen iki soruyu dürüst olarak yanıtladıklarını görebilmekteyiz.

4.8.1.10.Dilin iletişim aracı olarak kullanımı

Soru		Katılanların % si
6.	Kitapta dil bir iletişim aracı olarak kullanılıp, o yönde etkinlikler içermelidir.	79,6
7.	Dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağını bilmek öğrenmek çok önemlidir.	64,5

Bu özellik de bir önceki özellik olan dilin günlük hayattaki kullanımı ile yakından ilgilidir. Öğrencilerin %79,6 gibi bir oranı dili iletişim aracı olarak kullanmayı istemektedirler. Dilin toplum dilbilimsel yönü olarak dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağı konusunda bu oran biraz düşmüştür. (%64,5) Bu da öğrencilerin dilin toplumda kullanım konusunda, kitapta yer alacak etkinliklerle biraz daha bilinçlendirilmesi sonucunu ortaya çıkarabilir.

4.8.1.11 Dil-kültür ilişkisi

Soru		Katılanların % si
8.	Dil kültürün bir yansıması olduğuna göre, dili öğrenirken o dilin kültürüne ait bilgiler de öğrenilmelidir.	33,9
12.	Kitapta sadece o dilin kültürüne ait değil; bizim kültürümüz de dahil olmak üzere çeşitli kültürlerle ait örnekler de verilmeli.	55,9

Ortaya çıkan matematiksel sonucu yorumlamak gerekirse; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu (%55,9) ders kitaplarında sadece öğrendikleri dilin kültürüne ait öğeleri görmekten çok, kendi kültürünün de içinde bulunduğu farklı kültürlerden öğeler bulunmasından yanadır. Dil ve kültür ilişkisi yadsınamaz olsa da; bir dili öğretirken o dili konuşan insanların yaşayış tarzları, tutum ve inançları ne kadar dile yansırsa yansısın, öğrenciler salt bir kültürün değerlerini özümsemeyi reddederler. Geriye kalan yüzde oranı ise bu konuda kararsız öğrencilerin de olduğunu göstermektedir.

4.8.1.12. Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi

Soru		Katılanların % si
9.	Dilin bir ögesi öğretilirken bir önce öğretilen öge ile bağlantı kurulursa daha iyi öğrenirim.	72,6
11.	Alıştırmalar, etkinlikler daha önceki bilgilerimi ve dünya görüşümü kullanmamı sağlarsa, öğrenme daha kalıcı olur.	77,4
16.	İşlenen konulara ait ünite sonlarında öğrendiklerimi tekrar edebileceğim konu özetleri, bilgimi ölçeceğim testler olması çok yararlı.	73,7

Yukarıda sözü edilen özelliği ölçen yargı tümcelerine katılan öğrencilerin sayısal değerinin birbirine çok yakın ve bu üç yargının da çoğunluğun seçimi olması erek kitlenin işlenen konu ile ilgili geçmiş bilgilerinin canlandırılıp yeni öğelerle bağdaştırılmasını olumlu bulduğunu gösterir. Böylece bilimsel olarak kanıtlanan ön bilginin yeni konuları öğrenmeyi olumlu etkilemesi bir kez daha, bu araştırmada da uygulamalı olarak görülür. Buna ek olarak öğrenciler konu tekrarının öğrenilen bilginin kalıcı olması konusunda yararlı olduğuna

inanmakta, kitapta belirli aralıklarla tekrar özelliğinde konu özetleri ya da testler görmek istemektedirler.

4.8.1.13 Öğrenci tercihlerinin önemi

Soru		Katılanların % si
10.	Kitapta öğrencilerin ilgi duyduğu konular işlenmeli, okuma parçaları öğrencilerin ilgilendiği konularda olmalıdır.	87
13.	Kitabın içerdiği okuma parçaları farklı konulara ilgisi olan öğrencilere cevap verebilmeli.	68,3
36.	Kitapta olabildiğince değişik soru tipleri, etkinlikler olmalı ve öğrenci de bunlardan istediğini seçmede özgür olmalı.	67,2
37.	Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.	75,3

Yukarıdaki yargı tümcelerine verilen “katılıyorum, kararsızın, katılmıyorum, bu konu benim için önemli değil” seçeneklerinin işaretlenmesiyle öğrencilerin “öğrenici odaklı öğretim”e bakış açıları öğrenilmek istenmiş; böylece kitap seçimi ve ders işleniş yönteminde buna göre kararlar alınması düşünülmüştür. 10. tümceye ve bu yargıya katılanların oranına bakılırsa öğrencilerin %87 gibi büyük çoğunluğu öncelikle onların ilgi duyduğu konuların belirlenmesini ve yabancı dil ders kitabında bu konulara yer verilmesini uygun görmüşlerdir. Ancak 13. cümle de aynı düşünce yinelenmiş olmasına rağmen, katılanların oranı düşmüş, kararsız kalanların oranı yükselmiştir. (%18,3- bakınız 4. 7. Bulgular bölümüne) 36. cümlede ise kitapta farklı soru tipleri ve etkinlikler olmasına ve öğrencilerin bunlardan istediklerini seçip yapmasına araştırmaya katılan öğrenciler yüksek oranda katılmamış (%67,2), bir kısmı kararsız kalmıştır. (%15,6). Bunun nedeninin öğrencilerin ilköğretimde ve ortaöğretimde alışageldikleri “öğretmen odaklı” öğretimin baskın olması, öğrencilerin eğitimde “öğrenci odaklı” demokratik bir yaklaşıma alışık olmadığı şeklinde açıklaması olasıdır. 37. cümlede katılanların oranının %75,5’e yükselmesi erek kitlenin kitapta gerek arkadaşlarıyla; gerekse öğretmenleriyle yabancı dil öğrenirken karşılaştığı problemleri tartışabileceği; ya da kendisine

yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğini hissettirecek bölümler olmalısını istediklerinden; diğer bir deyişle kendi öğrenimlerinden bilinçli ve sorumlu olmak istediklerinden dolayı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.8.1.14. Kitapta ikili ve küme çalışmalarını yeri

Soru		Katılanların % si
15.	Sınıf önünde rahat konuşamadığım için, kendimi ikili (pair work) ve küme çalışmalarında daha rahat hissederim. Bu yüzden kitapta bu tür çalışmalar olmalı.	43
19.	Kitap öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı ya da çözüme ulaştıracığı değişik tarzda uygulama etkinlikleri barındırmalı.	61,3

Yukarıda 15.cümleye katılanlar yüzde oranına (%43) ve bu cümleye katılmayanların oranına (%26,3) ve bu cümleye karşı kararsız kalanların oranına (%20,4)bakıldığında (bakınız 4.7. Bulgular bölümüne) ikili çalışmaların öğrenciler tarafından pek uygulanmak istenmediği, kitapta da bu çalışmaların yer verilmesini güçlü bir şekilde istemedikleri görülür. 19. soruda katılanların oranının artmasının nedeni ise öğrencilerin birlikte çalışırken ikili çalışma gibi bir kalıba sokulmaması, daha çok bir problemi iş birliği içinde çözmek amacıyla oldukları için öğrencilere daha ilgi çekici gelmiş olmasına bağlanabilir.

4.8.1.15.Kitapta bireysel çalışmanın yeri

Soru		Katılanların % si
21.	Alışturmalar aynı zamanda bireysel çalışmaya da yer vermelidir.	71
32.	Kitabın sınıf dışında bireysel olarak çalışacağım, tekrar yapabileceğim ek bir çalışma kitabı olmalı.	67,7

Araştırmanın sonucu bireysel çalışma ve ikili/küme çalışması bağlamında karşılaştırmalı olarak incelendiğinde erkek kitlenin %43'e %71 ile bireysel çalışmadan yana olduğunu görebiliriz. Bu sonuç bize yabancı dil öğretimi alanında bilimsel olarak açıklanan

erek kitlenin yapısal özelliği olan teknik ve analitik olma durumunun küme çalışmasından çok bireysel çalışmayı yeğlediği kuramını destekler.

4.8.1.16 Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi

Soru		Katılanları n% si
18.	Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme teknikleri öğrenmek isterim.	74,2
22.	Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim.	83,3
23.	Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve stratejileri öğrenmek isterim.	76,3
25.	İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.	83,9

Yukarıdaki tabloya genel olarak bakıldığında öğrencilerin çeşitli yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğrenmek istediğini söyleyebiliriz. Bu becerilerden en yüksek oranla etkin okuma ve kalıcı sözcük öğrenme teknik ve stratejileri öğrenilmek istenmektedir. Böylece araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öğrenirken eksikliklerini ve üstün özelliklerinin bilincinde ve kendi öğrenmeleri sürecinde hangi becerilere ve konuların üzerinde durulmasını istediklerinin kararını verebilmektedirler.

4.8.1.17 Kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu

Soru		Katılanların % si
17.	Kitapta ilginç, eğlenceli etkinlikler, oyunlar, şarkılar olduğu zaman hem eğleniyorum; hem de dili daha iyi öğreniyorum.	68,3
20.	Kitap öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalı; böylece öğreniyor olduğum yabancı dili severim.	83,3

Yabancı dil ders kitabının bir diğer özelliği öğrencileri sıkmadan, onları eğlendirerek yabancı dili öğretmesi yargısına araştırmaya katılan öğrencilerin ne kadar katılıp katılmadığı

yukarıda 17. ve 20. tümcelere verilen yanıtların rakamsal oranından ölçülebilir. Anlamca birbirine yakın olan bu iki cümledeki öğrencilerin katılma yüzdesinin birbirine yakın olması gösterir ki; araştırmanın erek kitlesi kitapta eğlence unsuru değişik etkinlikler olmasını isterler.

4.8.1.18. Kitapta sözcük öğretimi

Soru		Katılanların % si
24.	Kitap değişik konularla ilgili yeni sözcük öğretmeli ve bunlarla ilgili yeterli uygulama alıştırmaları olmalı.	86,6
25.	İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.	83,9

Bir yabancı dil kitabında sözcük öğretiminin ne kadar ve nasıl olması gerektiğini, erek öğrenci kümesinin ne kadar sözcük öğretimine gereksinim duyduğu 24. ve 25. sorularla öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin %86,6'sı kitapta değişik konular sunularak yeni sözcüklerin öğretilip, bunların alıştırmalarla uygulanmasını; %83,9'u kitabın yeni sözcüklerin nasıl akılda kalıcı bir şekilde öğrenileceği ile ilgili bilgiler, ipuçları sunması gerektiğini söylemektedir.

4.8.1.19. Bilinçli öğrenme

Soru		Katılanların % si
33.	Ders kitabı seçiminde öğrencinin de fikri alınmalı.	62,4
37.	Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.	75,3

33. ve 37. sorular öğrencilerin bir bakıma kendi yabancı dil öğrenme süreçlerinde ve bu süreçte kendi istek ve gereksinimlerine uygun ders kitabı seçmede ne oranda bilinçli olduğunu ölçer. %75,3 gibi bir oran kitabın öğrencinin kendi öğrenmesi ile ilgili sorunlarını,

başarılarını, eksikliklerini, üstünlüklerini onlara gösterecek bölümlerinden olmasından yana iken; yabancı dil derslerinde kullanacakları kitabı seçme konusunda ise bu oranın %62,4'e düşmesi çekincelerinin olduğu, bu konudaki bilinçli olma durumlarına pek güvenmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.8.1.20. Belli bir ders kitabı izleme isteği

Soru		Katılanların % si
30.	Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi bir sonra ne yapacağımı bilmem açısından yararlı.	54,8
35.	Belli bir kitabı izleyerek bir sonra ne işleneceğini bilmek, geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek bana güven verir.	69,4
39.	Bence kitapta ne varsa hiç atlamadan işlenmeli, her soru yapılmalı; ancak o zaman kitabın işe yaradığını hissediyorum.	25,8

4.8.1.21. Belli bir kitabı işlememe isteği

Soru		Katılanların % si
31.	Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi çok sıkıcı.	37,6
34.	Genel bir ders kitabı yerine, okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kağıtlarını tercih ederim.	40,9
38.	Öğretmenimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağlı olmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri yapmaması faydalı.	75,3

Erek kitlenin yabancı dil derslerinde belli bir kitabı işleme ya da işlememe isteği özellikleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde okuyucuya konu hakkında daha çok fikir vermektedir. Bu yüzden 30 ile 31, 34 ile 35 ve 38 ile 39 cümlelerin karşılaştırmalı olarak irdelenmesi daha uygun görülmüştür. Öğrencilerin %54,8'i kitabın yapısal özelliği kapsamında konuların ünitelere bölünmüş olarak belli bir sırada verilmiş olmasından memnun iken, bu düzeni sıkıcı ve tekdüze bulanların oranı %37,6'dır. %69,4 oranında bir öğrenci kitlesi yabancı dil derslerinde belli bir kitabı izleyerek bir sonra işlenecek konuyu bilmenin

onlara güven vereceğini, geriye dönüp baktıklarında hangi konuları işlediğini yeniden görüp tekrar etmeyi yararlı bulmuşlardır. Ancak %40,9 oranında bir öğrenci kitlesi genel bir ders kitabı izlemek yerine okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kağıtlarını tercih etmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğu yabancı dil derslerinde belli bir kitap izlemek taraftarıdır. Bunun yanı sıra, 38 ve 39. cümlelere bakıldığında %75,3 gibi büyük bir oran kitaptaki sıkıcı, öğrenci tarafından anlaşılması güç olan yerleri öğretmenin kendi örnekleriyle anlatmasını ve gereksiz bölümlerin yapmamasını uygun görmüştür. Sadece öğrencilerin %25,8'i kitapta ne varsa hiç atlanmadan işlenmesini, her sorunun yapılmasını istemiştir. Bu sonuçlara bakılarak öğrencilerin yabancı dil derslerini bir kitap eşliğinde yürütülmesini ancak; bunu kitapta gerekli düzenlemeleri yaparak, dersi belirleyen öğenin kitaptan çok öğretmenin olmasını istedikleri ortaya çıkarılabilir.

4.8.1.22. Kitabın görsel ve fiziksel özellikleri

Soru		Katılanların % si
26.	Kitabın dış görünüşü ve sayfaları ilgi çekici olmalı	47,3
29.	Kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özellikleri de önemlidir.	48,4

Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğrencilerin dış görünüşü, sayfalarının ilgi çekici olması, kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özelliklerini büyük oranda önemsemedikleri; onların kitabın daha çok içeriğiyle ilgili oldukları söylenebilir.

4.8.1.23. Kitabın sayfa düzeni

Soru		Katılanların % si
27.	Kitabın sayfaları oldukça resimli ve çeşitli büyüklükte, tarzda, renkte yazı karakterleri ile öğrencinin dikkatini çekmelidir.	41,4
28.	Sayfalar yalın, az resimli ve mümkün olduğu kadar gözü yormayacak kadar az renkli olmalıdır.	26,3

Araştırmaya katılan erek kitle kitabın sayfalarının resimli, yazı karakterlerinin çeşitli büyüklükte, renkte ve tarzda olmasını yalın, az resimli ve az renkli olmasına %41,4 oranında tercih etmişlerdir.

4.8.1.24. Bağlamsal önbilginin önemi

Soru		Katılanların % si
40.	Kitapta okuma, yazma, dinleme gibi bölümlerden önce karşımıza çıkacak konu ile ilgili konuşmak, bana konuyla ilgili bilgi verir ve beni güdüler; böylece bu etkinliği daha iyi anlayarak, daha doğru bir şekilde yaparım.	65,1
41.	Yapacağım bir etkinlikten önce onun nasıl yapılacağını bir örnekle görmek isterim.	78,5

Son özellik kitapta bağlamsal önbilginin kullanılacağı etkinliklere yer verilip verilmemesi ile ilgilidir. Öğrencilerin %65,1'i kitapta gerek okuma-yazma gerekse dinleme etkinliklerinden önce öğrenci yaşantısını ve bilgisini de kullanabileceği, onlara konu hakkında bir ön konuşma ya da hazırlık yaptıracak bölümlerin olmasını istemektedirler. Özellikle %78,5 gibi büyük bir kesim kendilerinden yapılması istenilen alıştırmalardan önce bir örnek görmek istemekte; böylece bir ön hazırlık istemektedirler.

4.8.2. Öğretim Görevlisi Görüşmesi Sonuçları

4.8.2.1. Belli bir kitap izleme – izlememe isteği

Görüşmeye, 11 öğretim görevlisi kendilerine e-posta yoluyla gönderilen soruları yanıtlayarak katılmıştır. Bu kümeden 5 öğretim görevlisi alanında uzman yazarlar tarafından hazırlanmış, herhangi bir yayınevi tarafından basılmış bir kitabı izlemek isteğini belirtirken, 6 öğretim görevlisi ise hazır bir kitap yerine, yerel olarak öğrenci gereksinimlerinin belirlendikten sonra bu gereksinimler doğrultusunda kurumun hazırladığı gereçler eşliğinde

ders işlemekten yana olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu yapılırken kitabın yerine kullanılacak ders notlarının uzmanlarca, dersin amacına uygun hazırlanmış olmasını vurgulanmaktadır. Kitabın yerine eğitim kurumunca hazırlanmış gereci tercih eden öğretim görevlileri kitabın ders işleyişinde belli bir düzen sağladığını; ancak öğrenciler arasında gereksinim farklılıklarını da göz ardı edebileceğini belirtmiştir. Hazır bir kitap izlenmesini isteyen öğretmenler kitapsız ders yapmanın yorucu olacağı, karışıklığa neden olacağını gerekçe göstermişler; sınav odaklı bir öğretimde ders için hedeflerin tümünü kapsayan, öğrenci kitlesine uygun olduğu düşünülen bir kitap seçiminin derslerde düzen ve sınıflar arası eşitliği sağlayacağı belirtmişler.

4.8.2.2. Kitabın yanında ek gereç kullanma gereksinimi

11 öğretim görevlisi de kitabın tek başına bazı durumlarda yeterli olmayacağını, ek bir gerece zaman zaman gereksinim duyulabileceğini belirtmişlerdir. Öğretim görevlileri yabancı dil derslerinde kendi okuttukları kitabın eleştirisini yaparak, izledikleri kitabın özellikle yabancı dilin dilbilgisi açıklamalarında ve alıştırmalarında, sözcük bilgisi üzerinde yetersiz kaldığını ve bu alanlarda ek bir pekiştirici çalışma kağıtlarına gereksinim olduğunu irdelenmiştir.

4.8.2.3. Öğretmenin kendi gerecini kullanma isteği

Araştırmada görüşmeye katılan 11 öğretim görevlisinin hemen hemen hepsi tüm gereksinimleri ve amaçları karşılayan bir kitabın olmadığından, kitabın yeterli olmadığı durumda gerek kurumda uzman kişilerce hazırlanmış, gerekse öğretmenin kendi hazırladığı bir gereç kullanımına olumlu bakmaktadır. Bununla birlikte bu kitleden 3 öğretim görevlisi sınıflar arası fırsat eşitliğini ortadan kaldıracağı veya yetiştirilmesi gereken bir izlenceyi aksatacağı gerekçesiyle, öğretmenin kendi hazırladığı bir gereci sınıfta kullanmasını uygun

görmemektedir. Diğer 8 öğretim görevlisi ise her bir öğretmenin aynı ders gereciyle bile, zaten farklı ders öğretme yöntemleri ve teknikleri ile öğreteceğini, bu durumda ister istemez öğretim ve öğrenim farklılıkları olacağını; bu yüzden öğretmenin kendi gerecini kullanmasını öğrencilerin gereksinimlerini, eksikliklerini daha etkili bir şekilde karşılayacağı kanısındadır.

4.8.2.4. Okul yönetiminin öğretmenin kendi gerecini kullanmasına bakışı

Araştırmaya katılan öğretim görevlisi kitlesinden, okul yönetiminden de bir kişinin içinde bulunduğu 6 kişi izlenceyi aksatmamak şartı ile öğretim elemanlarının, öğrencilerin eksik olduğu ve daha fazla çalışmaya gereksinim duyduğu konularda kendi hazırladığı gereçleri kullanmasına olumlu baktığının belirtmiştir. Bununla beraber yönetim, sınıflar arası eşgüdümü sağlamak ya da kaybetmemek amacıyla akademik koordinatörlüğe bağlı gereç geliştirme ofisinin düzenli olarak hazırladıkları gereçlerin kullanımına öncelik verilmesi gerektiğini önemle vurgulamıştır. 5 öğretim görevlisi ise okul yönetiminin kurum bünyesinde gereç geliştirme ofisi tarafından hazırlanan ek gereçlerin kitabın eksik kalan yönlerini takviye etmesi ve önemli konularda öğrencilere ekstra çalışma fırsatı vermesi açısından faydalı olduğunu; fakat yönetimin öğretmenin kendi hazırladığı gerece olumsuz baktığı düşüncesinde olduklarını belirtmiştir.

4.8.2.5. Kitaptaki etkinliklerin günlük hayatla bağlantılı oluşu

11 öğretim görevlisinin tümü kitapta bulunan konuların ve etkinliklerin güncel olmasının öğrencilerin dikkatini daha kolay çekip, ilgilerini üst düzeyde tutacağı, güncel dünya bilgilerinden yararlanarak yabancı dili kullanmayı destekleyeceği düşüncesindedir.

4.8.2.6. Kitabın görsel ve fiziksel özellikleri

Bu konuda da öğretim görevlilerinin hepsi hem fikir olup, yabancı dil ders kitabının sayfa düzeni, yazı karakterleri, kitabın renkli oluşu gibi görsel ve fiziksel öğelerinin öğrenci ilgisini çekmek, güdülenmeyi artırmak, odaklanmayı ve anlamayı kolaylaştırmak açısından son derece önemli bulmuştur.

4.8.2.7. Kitabın çalışma kitabı olmasının önemi

10. soruda kitaba ek, öğrencinin kendi kendine çalışması için hazırlanan çalışma kitabının (workbook) önemine 3 öğretim görevlisi değinmiş, çalışma kitabının olmasını öğrencinin öğrendiklerini pekiştirebilmesi bakımından önemli görmüştür.

4.8.2.8. Kitap seçiminde öğrenci – öğretmen odaklılık

Görüşmeye katılan 11 öğretim görevlisinden 7 tanesi ders kitabı seçilirken hem öğretim elemanı hem de kısmen öğrenci görüşüne başvurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşe sahip olan öğretim görevlileri öğretmen görüşüne öncelik verilmesinin nedenini öğrencilerin ders kitabını seçecek yeterli teknik ve bilimsel bilgiye, öğretim deneyimine sahip olmamalarını göstermişlerdir. Ancak yine öğretim görevlilerine göre, öğrencilerin dikkatini çekebilmek ve ilgilerini uyanık tutabilmek için onların tercih ve gereksinimleri önemsenmelidir. 2 öğretim görevlisi kitap seçiminde öğrencilere görüşlerini sormanın uygun olmadığını, fakat öğrencinin ilgi alanlarının tespit edilerek, kitap seçiminde bu ilgi alanlarının göz önünde bulundurulması görüşünü savunmuştur. 1 öğretim görevlisi ise yabancı dil dersi için uygun kitap seçerken öğrenci gereksinim ve görüşlerine önem verilmesi gerektiğini; bunun tersi durumunda derslerde kitaptan verim alınamayacağını, derslerin tekdüze ve sıkıcı geçeceğini belirtmiştir.

4.2.8.9.Öğretim görevlilerinin gereksinim çözümlemesine bakışı

12. soruda öğretim görevlilerine şimdiye kadar hazırlık sınıflarında yabancı dil ders kitap seçimi veya genel olarak ders işlenişi hakkında gerek öğretmenler, gerekse öğrenciler için bir “gereksinim çözümlemesi” yapıp yapılmadığı sorulmuştur. 6 öğretim görevlisi, yönetim tarafından yılsonunda verilen ders işlenişi ve derste kullanılan kitapla ilgili bir değerlendirme sormacası öğrencilere uygulandığını, 5 öğretim görevlisi ise “gereksinim çözümlemesi” araştırmasının şimdiye kadar yapılmadığını belirtmiştir. Tüm öğretim görevlileri ise bu tür bir araştırmanın son derece yararlı olacağını düşünmektedirler.

4.2.8.10. Öğretim görevlilerine göre ideal yabancı dil ders kitabının özellikleri

Görüşmede yer alan 11 öğretim görevlisinin bu konudaki yanıtları incelenerek ideal bir yabancı dil ders kitabına ait özellikler aşağıda sıralanmıştır. Buna göre ideal bir yabancı dil ders kitabı:

1. Okutulacak dersin belirlenen amaçlarına uygun olmalı,
2. Öğrencinin ilgisini çekecek, merakını uyandıracak konuları kapsamalı ve konuları öğrencileri sıkmayan görsel ve yazılı bir düzenle sunmalı,
3. Yönergeleri karmaşık değil, açık ve anlaşılır bir şekilde olmalı,
4. Dilin yazma, konuşma, okuma ve dinleme-anlamadan oluşan dört becerisine yeterince ağırlık veren alıştırmalara sahip olmalı,
5. Görsel ve fiziksel özellikleri öğrencinin gereksinimlerine uygun olmalı,
6. Öğrenciye ek bir çalışma kitabı sunmalı,
7. Dilbilgisi ve kelime bilgisi bağlam içinde, mekanik olmayan, anlamlı dil etkinlikleri ve alıştırmaları ile sunulmalı,
8. İçeriği güncel konulardan oluşmalı,

9. Okuma dil becerisini geliştirmek için gerekli olan okuma ve kelime stratejileri hakkında öğrencileri bilinlendirmeli,
10. Öğrenmeyi hem kolay ve zevkli hale getirmeli, hem de öğrenciyi biraz zorlamalıdır.

5. DEĞERLENDİRME: GEREKSİNİMLERİN BELİRLENMESİ VE YABANCI DİL DERS KİTABI SEÇİMİNDE BİR GEREKSİNİM ÇÖZÜMLEMESİ MODELİ ÖNERİSİ

Bu araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesi yabancı dil ders kitabı seçiminde öğrencilerin ve öğretmenlerin, yabancı dil öğrenme ve öğretme sürecine ait çeşitli etmenlerin göz önünde bulundurularak gereksinimlerinin belirlendiği bir gereksinim çözümlemesi modeli, kitap seçiminde başvurulabilecek örnek bir ölçüt hazırlanması doğrultusunda yapılacaktır. Bu yüzden öncelikle erek kitlenin ve erek kurumun yabancı dil derslerinde izlenecek kitapla ilgili istek, tutum ve dileklerinin öncelik sırasına göre belirlenmesi gerekmektedir. Aşağıda verilen tablo(lar)da bu araştırma sürecinde belirlenmesi amaçlanan istek ve gereksinimler araştırma sonucunda oluşan yüzde oranlarına dayandırılarak öncelik sıralamasına konulmuş; böylece erek kitlenin istek ve gereksinimlerinin öncelik sırasına göre bir dökümü yapılmıştır.

Tabloların ilk sütununda bulunan numaralar öncelik sırasını, ikinci sütunda gereksinim çözümlemesi araştırmasında ölçülen değerlendirme özellikleri ve ölçütleri belirtir. Üçüncü sütunda yer alan rakamlar ise bu sıralamanın yapılmasında esas alınan istek ve gereksinimlerin yüzde oranlarını göstermektedir.

Yabancı dil dersi kitabı, öğretmenlerin derslerini işlemede bir rehber, neyi hangi aşamada, hangi sırayla, ne kadarını, nasıl öğretmede bir gösterge olarak benimsenir. Öğretmenlerin yabancı dil öğretimine ait bilgi-beceri ve deneyimlerine dayanarak ortama, sürece ve öğrencilere uygun kitabı seçmede ya da kendi yazılı gereçlerini oluşturmada görüşlerinin önemi ve yeri zaten bilinmekte ve birçok eğitim kurumunda bu görüşler doğrultusunda bir seçim zaten yapılmaktadır. Ancak; tüm bir eğitim döneminde kitapla yakın bir ilişkide olacak, bu kitap aracılığıyla yabancı dili öğrenecek öğrencinin de kendi özelliklerine uygun, kendi istek ve gereksinimleri doğrultusunda kitap seçiminde söz sahibi

olması gerekliliği bu araştırma kapsamında irdelenmiş ve bir gereksinim çözümlemesi modeli ile öğrencilerin gereksinimleri belirlenmiştir. Bu bakımdan, bu bölümde her iki erek kitlenin gereksinimleri öncelik sırasına göre sıralanmış, birbirleriyle karşılaştırılmış ve grafiklerle de desteklenerek değerlendirilmiştir.

Öğrencilere uygulanan gereksinim çözümlemesi araştırması sormacasında yer alan “diğer” seçenekleri ve öğretim görevlilerinin görüşme sürecinde verdiği cevaplar EK 1’de incelenebilir.

5.1. Öğrencilerin istek ve gereksinimlerinin öncelik sıralaması

5.1.1. Yabancı dili öğrenme amaçları (güdülenme çeşitleri) ve beklentileri

1	Güdülenme varlığı: Yabancı dil öğrenmek istiyorum.	92,5
2	Yabancı dil öğrenme sonucunda beklentiler: Daha iyi bir iş	75,8
3	Araçsal güdülenme: İlerde daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için	73,6
4	Birleşimci güdülenme: O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşmak için.	67,7
5	Araçsal güdülenme: Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek için.	41,4
6	Araçsal güdülenme: Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek için	40,9
7	Araçsal güdülenme: Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek için	37,6
8	Araçsal güdülenme: Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyerdeki dil engelini aşmak, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçmek, vb) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için	34,9
9	Birleşimci güdülenme: Yabancı bir kültürü tanımak	26,3
10	Araçsal güdülenme: Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için.	24,7
11	Yabancı dilden beklenti: Saygınlık	24,2
12	Araçsal güdülenme: Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için	22,6
13	Araçsal güdülenme: İnternette ‘chat’ yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.	12,4
14	Araçsal güdülenme: Uluslararası çeşitli yabancı dil sınavlarına hazırlanmak için	9,1
15	Birleşimci güdülenme: Yabancı dil öğrenmek kişisel hobimdir.	5,9
16	Birleşimci güdülenme: Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.	4,3

5.1.2. Kitapla ilgili istek ve gereksinimler

		%
1	Öğrenci tercihlerinin önemi: Kitapta öğrencilerin ilgi duyduğu konular işlenmeli, okuma parçaları öğrencilerin ilgilendiği konularda olmalıdır	87
2	Kitapta sözcük öğretimi: Kitap değişik konularla ilgili yeni sözcük öğretmeli ve bunlarla ilgili yeterli uygulama alıştırmaları olmalı.	86,6
3	Dilin günlük hayatla bağlantısı: Kitapta dilin günlük hayattaki çeşitli kullanımlarına yer verilmelidir.	84,4
4	Kitabın yabancı dili sunuş şekli: Dilbilgisi kuralları önce açıklanmalı, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmalıdır.	83,9
5	Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi: İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.	83,9
6	Kitapta sözcük öğretimi: İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.	83,9
7	Dilin günlük hayatla bağlantısı: Kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil; dili düşünerek, onun günlük kullanışını da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı.	83,3
8	Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi: Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim.	83,3
9	Kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu: Kitap öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalı; böylece öğreniyor olduğum yabancı dili severim.	83,3
10	Yabancı dilde yapı ve dilbilgisinin önemi: Dilbilgisi bir yabancı dili öğretirken önemlidir ve öğretilmelidir.	79,6
11	Dilin iletişim aracı olarak kullanımı: Kitapta dil bir iletişim aracı olarak kullanılıp, o yönde etkinlikler içermelidir.	79,6
12	Bağlamsal önbilginin önemi: Yapacağım bir etkinlikten önce onun nasıl yapılacağını bir örnekle görmek isterim.	78,5
13	Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi: Alıştırmalar, etkinlikler daha önceki bilgilerimi ve dünya görüşümü kullanmamı sağlarsa, öğrenme daha kalıcı olur.	77,4
14	Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi: Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve stratejileri öğrenmek isterim.	76,3
15	Bilinçli öğrenme ve öğrenci tercihlerinin önemi: Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.	75,3
16	Kitap işlememe isteği: Öğretmenimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağlı olmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri yapmaması faydalı.	75,3
17	Yabancı dili daha iyi öğrenmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek için teknik ve strateji öğretimi: Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme teknikleri öğrenmek isterim.	74,2
18	Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi: İşlenen konulara	73,7

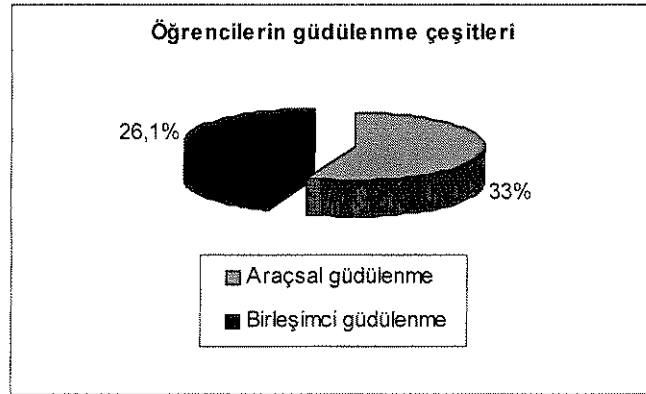
	ait ünite sonlarında öğrendiklerimi tekrar edebileceğim konu özetleri, bilgimi ölçeceğim testler olması çok yararlı.	
19	Öğrenilen bilginin kullanılması ve tekrarın önemi: Dilin bir ögesi öğretilirken bir önce öğretilen öge ile bağlantı kurulursa daha iyi öğrenirim.	72,6
20	Kitapta bireysel çalışmanın yeri: Alistirmalar aynı zamanda bireysel çalışmaya da yer vermelidir.	71
21	Belli bir ders kitabını işleme isteği: Belli bir kitabı izleyerek bir sonra ne işleneceğini bilmek, geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek bana güven verir.	69,4
22	Öğrenci tercihlerinin önemi: Kitabın içerdiği okuma parçaları farklı konulara ilgisi olan öğrencilere cevap verebilmeli.	68,3
23	Kitabın eğlendirici ve yabancı dili sevdirci boyutu: Kitapta ilginç, eğlenceli etkinlikler, oyunlar, şarkılar olduğu zaman hem eğleniyorum; hem de dili daha iyi öğreniyorum.	68,3
24	Kitapta bireysel çalışmanın yeri: Kitabın sınıf dışında bireysel olarak çalışacağım, tekrar yapabileceğim ek bir çalışma kitabı olmalı.	67,7
25	Öğrenci tercihlerinin önemi: Kitapta olabildiğince değişik soru tipleri, etkinlikler olmalı ve öğrenci de bunlardan istediğini seçmede özgür olmalı.	67,2
26	Bağlamsal önbilginin önemi: Kitapta okuma, yazma, dinleme gibi bölümlerden önce karşımıza çıkacak konu ile ilgili konuşmak, bana konuyla ilgili bilgi verir ve beni güdüler; böylece bu etkinliği daha iyi anlayarak, daha doğru bir şekilde yaparım.	65,1
27	Dilin iletişim aracı olarak kullanımı: Dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağını bilmek öğrenmek çok önemlidir.	64,5
28	Bilinçli öğrenme: Ders kitabı seçiminde öğrencinin de fikri alınmalı.	62,4
29	Kitapta ikili ve küme çalışmalarının yeri: Kitap öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı ya da çözüme ulaştıracağı değişik tarzda uygulama etkinlikleri barındırmalı.	61,3
30	Dil-kültür ilişkisi: Kitapta sadece o dilin kültürüne ait değil; bizim kültürümüz de dahil olmak üzere çeşitli kültürlerle ait örnekler de verilmeli.	55,9
31	Belli bir ders kitabını işleme isteği: Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmanın, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi bir sonra ne yapacağımı bilmem açısından yararlı.	54,8
32	Yabancı dilde yapı ve dilbilgisinin önemi: Kitapta dilbilgisine dayalı alıştırmalara çokça yer verilmelidir.	52,2
33	Kitabın görsel ve fiziksel özelliği: Kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özellikleri de önemlidir.	48,4
34	Kitabın görsel ve fiziksel özelliği: Kitabın dış görünüşü ve sayfaları ilgi çekici olmalı	47,3
35	Kitabın yabancı dili sunuş şekli: Önce dilin kullanışını okuma, konuşma, dinleme ortamlarında görmek, sonra kurallara kendim ulaşmak isterim.	45,2
36	Kitapta ikili ve küme çalışmalarının yeri: Sınıf önünde rahat konuşamadığım için, kendimi ikili (pair work) ve küme çalışmalarında daha rahat hissederim. Bu yüzden kitapta bu tür çalışmalar olmalı.	43

37	Kitabın sayfa düzeni: Kitabın sayfaları oldukça resimli ve çeşitli büyüklükte, tarzda, renkte yazı karakterleri ile öğrencinin dikkatini çekmelidir.	41,4
38	Kitap işlememe isteği: Genel bir ders kitabı yerine, okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kağıtlarını tercih ederim.	40,9
39	Kitap işlememe isteği: Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi çok sıkıcı.	37,6
40	Dil-kültür ilişkisi: Dil kültürün bir yansıması olduğuna göre, dili öğrenirken o dilin kültürüne ait bilgiler de öğrenilmelidir.	33,9
41	Kitabın sayfa düzeni: Sayfalar yalın, az resimli ve mümkün olduğu kadar gözü yormayacak kadar az renkli olmalıdır.	26,3
42	Belli bir ders kitabını işleme isteği: Bence kitapta ne varsa hiç atlamadan işlenmeli, her soru yapılmalı; ancak o zaman kitabın işe yaradığını hissediyorum.	25,8

5.2. Yardımcı Grafiklerle Öğrenci Sormacası ve Öğretim Görevlisi Görüşme Sonuçlarının Bazı Ölçütler Bakımından Değerlendirmesi

Yukarıdaki tabloda önceliklerine göre sıralanan öğrenci gereksinimleri bir önceki bölümde öğrenci sormacasının sonuçları olarak soruların ölçtüğü özelliklere göre sunulmuş ve yorumlanmıştı. Aşağıda öncelikle araştırmaya katılan erek öğrenci kitlesini tanımaya yönelik bulgular değerlendirilecektir. Bunun için öğrencilerin dil öğrenme amaçları, sahip oldukları güdülenme türüne göre sınıflandırılıp, yüzde ortalamaları alınmıştır. Böylece öğrencilerin hangi güdülenme çeşidine daha çok sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu güdülenme çeşitlerinin içeriğinde ise yabancı dil öğrenme amaçları en yüksek orandan en az orana doğru sıralanmıştır.

5.2.1. Yabancı dil öğrenme amaçları (güdülenme çeşitleri)

Sormacadaki yabancı dil öğrenme amaçları iki farklı güdülenme çeşidine göre kümelendirilip, yüzde ortalamaları alındığında yukarıdaki tablo ortaya çıkmıştır. Buna göre öğrenciler birleşimci güdülenmeden %7,9 daha çok oranla araçsal olarak güdülenmişlerdir. Araçsal güdülenme yabancı dili bir amaca ulaşmada araç olarak kullanmak anlamındadır. Sormacanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin birbirinden farklı amaçlarla araçsal olarak güdülendiği görülür. Bunlar aşağıdaki gibidir:

ARAÇSAL GÜDÜLENME %

İlerde daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için	73,6
Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek için.	41,4
Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek için.	40,9
Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek	37,6
Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyerdeki dil engelini aşmak, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçmek, vb) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için	34,9
Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için	24,7
Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için	22,6
İnternette 'chat' yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.	12,4

Araçsal olarak güdülenen öğrenciler en yüksek oranda, iyi şartlarda bir iş bulmak için yabancı dil öğrenmek istemektedirler. Yabancı dil öğrenmenin sonunda elde edilecek beklentiler arasında da en çok %78,5 oranında daha iyi bir iş beklentisidir. Yukarıdaki sıralamada dikkat çeken, yorum yapmaya değer ilginç bir nokta; öğrencilerin en çok %73,6 ile “iyi bir iş bulmak amacı” ile ikinci sıradaki %41,4 oranlı “televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilme amacı” arasında yabancı dil öğrenme gereksinimi bakımından oldukça oransal fark olmasıdır. Bu iki amaç arasındaki rakamsal değerler fazla olması öğrencilerin en çok iyi şartlarda bir iş bulmak için yabancı dili önemsediklerini ortaya çıkarır. Bu durum günümüz iş ortamında öğrencilerin kendini yabancı bir dil, özellikle de İngilizce öğrenmek için zorunlu hissetmeleri şeklinde açıklanabilir. Bu bulgu da öğrencilerin gereksinimine uygun kitap seçiminde önemli rol oynamaktadır. Sonuçtan anlaşılacağı üzere söz konusu öğrenciler için onları iş ortamına hazırlayacak dili, sözcükleri ve okuma parçalarını barındıran bir yabancı dil ders kitabı seçimi uygun gözükmektedir.

Daha sonraki sıralarda öğrenciler %40,9 ve %34,9’la akademik alanda kullanmak üzere yabancı dil öğrenmek istemektedirler. Eğer çoğunluk tarafından seçilir ise, akademik ya da bilimsel konularda okuma parçalarına yabancı dil ders kitabında yer verilebilir. Fakat böyle bir gereksinim çözümlemesi araştırması sonucunda, en uygun olanı; gereksinimlerine göre öğrencileri belli kümelerle ayırmak ve amaçları doğrultusunda kitap seçerek onlara yabancı dil öğretmektir. Her bir öğrenci gereksinim duyduğu alanda, amacına ulaşmak için yabancı dil öğreneceğinden, bu süreçte güdülenme de yüksek oranda olacaktır. Yukarıdaki diğer bir ilginç detay, öğrencilerin okuldaki sınav ve herhangi uluslararası bir sınav için yabancı dil öğrenme gereksiniminin oldukça düşük çıkmasıdır. (Okuldaki yılsonu sınavını geçmek için: %22,6 – Uluslararası bir sınava hazırlanmak için: %9,1) Bu araştırmanın sonunda anlaşılmıştır ki;

araştırmaya katılan erek kitle öğrencileri bir yabancı dil sınavına hazırlanma gereksinimde olmadıkları için, bu amaçla hazırlanmış bir kitap istememektedirler.

BİRLEŞİMCİ GÜDÜLENME

%

O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşmak için.	67,7
Yabancı bir kültürü tanımak için	26,3
Yabancı dil öğrenmek kişisel hobimdir.	5,9
Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.	4,3

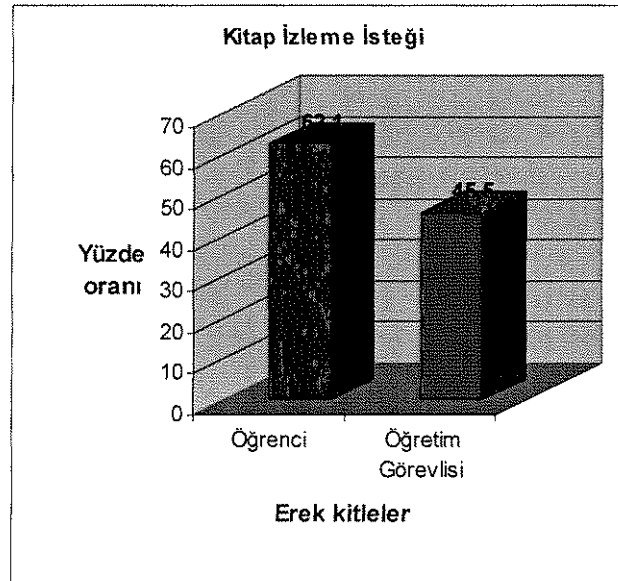
Birleşimci güdülenmeye sahip olan öğrenciler, maddi amaçlara ulaşmaktan çok yabancı dili içlerinden gelen dürtü ile öğrenmek isterler. Bu daha çok öğrencinin, söz konusu dile veya o dilin kültürüne karşı bir ilgisinin olması, çeşitli nedenlerle o dili, kültürünü ya da o dili konuşan halkı sevmesi ya da genel olarak yabancı dil öğrenmeye meraklı olması ile ilgilidir. Bu gereksinim çözümlemesi araştırması için yukarıdaki tabloya bakıldığında, erek kitle arasında en yüksek oran olan %67,7 ile “yabancı dili konuşmak ve o dilin konuşulduğu ülkeye gidildiğinde yabancılık çekmemek” seçeneği işaretlenmiştir. Bu da eğitim bilimsel olarak kitap seçiminde bazı sonuçlar doğurmaktadır. Bu duruma uygun olarak ve 4. bölümde öğrenci sormacasının sonuçlarında da açıklandığı üzere, erek kitlenin yabancı dil öğrenirken karşılaştığı zorluk açısından yabancı dili verimli bir şekilde anlayamayıp konuşamamak kitap seçiminde dinleme ve konuşmaya daha önem verilmesi olarak yorumlanabilir.

Buraya kadar yabancı dil derslerinde uygun kitap seçimi için öğrencilerin güdülenme çeşitleri, onların yabancı dili öğrenme amaçları incelenmiştir. Bundan sonra, yine bir önceki bölümde sunulan öğretim görevlileri görüşme sonuçları ile öğrenci sormacasının kitapla ilgili sonuçları ortak olarak ölçülen bazı özellikler bakımından grafiklerle de görsel olarak desteklenip, öğretim görevlilerinin ve öğrencilerin gereksinimleri birbirleriyle karşılaştırılarak

değerlendirilecektir. Öğrenci erek kitlesinin oranları belirlenirken, sormacada söz konusu olan özelliği ölçen sorulara verilen yanıtların yüzde oranlarının ortalaması alınmıştır. Öğretim görevlisi erek kitlesinin oranları ise görüşme sonunda alınan yanıtların soruların ölçtüğü özelliklere göre incelenip, sayısal olarak yüzde değerleri karşılığında yorumlanmıştır. Bu aşama sonunda yabancı dil derslerinde kitap kullanımı gereksinimleri hakkında üç seçenek ortaya çıkmıştır.

- 1- Yabancı dil derslerinde kitap izleme isteği
- 2- Yabancı dil derslerinde belli bir kitap olmadan, farklı gereçler kullanma isteği
- 3- Yabancı dil derslerinde kitaba ek olarak destekleyici gereçler kullanma isteği

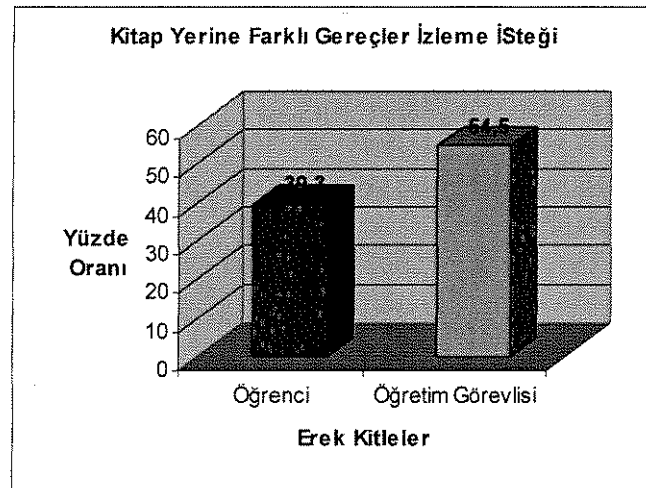
5.2.2 Yabancı dil derslerinde bir yayınevi tarafından hazırlanmış, belirli bir kitabı izleme isteği:

Yukarıdaki grafik bize öğrenci ve öğretim görevlisi erek kitlelerinin ne oranda belli bir yabancı dil dersi kitabı izleyerek dersleri işlemek isteğini göstermektedir. Bu gereksinim ve istek öğrencilerde % 62,1 iken, öğretim görevlilerinde % 45,5'dir. Öğrenciler belli bir kitabı izleyerek hem bir sonra ne işleneceğini bilmek, hem de geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek istemiştir. Yine öğrenciler, kitapta her ünitenin aynı tarzda

ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesinin bir sonra ne yapacaklarını önceden bilmeleri açısından onlara güven verdiğini gerekçe göstererek derslerde kitap izleme gereksinimlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin sadece % 40,9'u genel bir kitap yerine okulun hazırladığı haftalık ders notları ve alıştırma kağıtlarını tercih etmeleri bize öğrencilerin kitapla ders işlemek isteğini kanıtlar. Öğretim görevlileri kitlesinde derslerde kitap izleme gereksinim oranının % 45,5 düşmesinin nedeni ise kitabın yerine, öğretmenin kendisinin ya da okulun gereç hazırlamakla görevli olan biriminin hazırladığı gereçleri kullanma isteğidir. Öğretim elemanları kitabı bazen sıkıcı ya da gereksinimleri karşılamada yetersiz bulmaktadır.

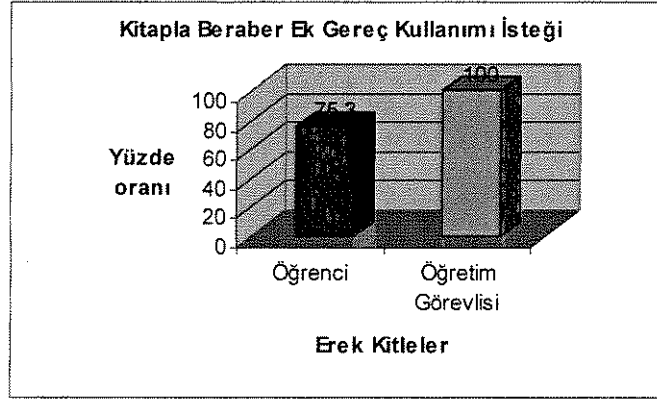
5.2.3. Kitap yerine derslerde değişik gereçler kullanma isteği:

Bu isteğe % 54,5 oranla sahip öğretim görevlileri sınıftaki öğrencilerin gereksinimlerini, yabancı dil öğrenirken zayıf noktalarını ancak sınıf öğretmenlerinin tam olarak belirlediklerini, buna göre özellikle gereksinim duyulan konularda gereç kullanmanın yararına inanırlar. Bazı durumlarda kitabın konu anlatımında yetersiz kaldığını, görsel ve içeriksel olarak öğrencilerin ilgilerine cevap veremediğini; bu durumda da kitaptan başka okulun ya da öğretmenin hazırladığı gereçlerin öğrencilerin gereksinimlerini daha iyi karşılayacağını savunurlar. Ancak öğretim görevlileri, kitap yerine öğretmenin ya da okulun

hazırladığı gereçleri de kullanırken sınıflar arası bir eşgüdüm olması gerektiği, bunun aksi durumunda ise sınıflar arası bir öğretim eşitsizliği olacağı kaygılarını da belirtmişlerdir.

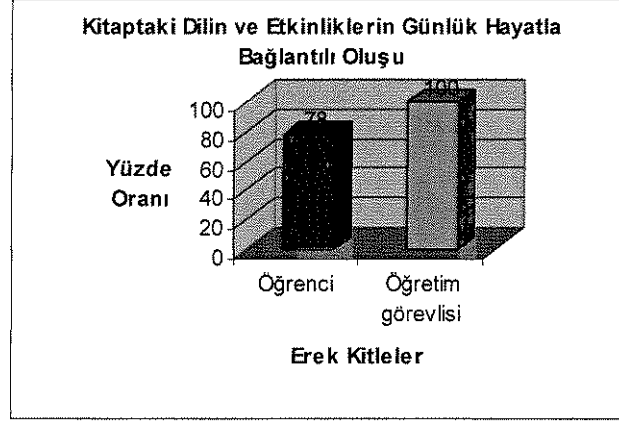
5.2.4 Kitabın yanında ek gereç kullanımı:

Öğretim görevlileri kitabın öğretmenlere konuların hangi sıraya göre işlenmesi gerektiği açıkça gösterdiği, yine konuların nasıl işlenmesi gerektiği hakkında, öğretmene yardımcı olduğunun farkındadır. Fakat araştırmaya katılan tüm öğretim görevlileri zaman zaman kitabın yanında ek bir gerece gereksinim duydukları konusunda hem fikirdir. Bir kitabın öğrenci ve öğretmenlerin yabancı dil derslerinde bütün gereksinimlerini karşılayamayacağını, bir özelliğiyle yeterli olurken, diğer bir özellikte yetersiz olacağını belirtmişlerdir. Öğretim görevlilerinin % 54,5'i derslerde kitabın yerine farklı gereçler kullanmaktan yana iken, %100'ü programı aksatmadan, sınıflar arası eşgüdümü bozmadan kitapla beraber ek bir gereç kullanmayı salık verirler. Öğrenci erek kitlesi sormacasındaki 16. tümce olan "Öğretmenimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağlı olmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri yapmaması faydalı." seçeneğini % 75,3'lük bir oranla işaretlemesi, onların kitaba sıkı sıkıya bağlı kalmak yerine, dersi öğretmenin öngöreceği farklı gereçlerle sürdürmeyi tercih ettiği; diğer bir deyişle kitabın yanında ek gereç kullanma isteğini gösterir. Yine %67,7 gibi bir oranla öğrenciler kitabın kendileri için sınıf dışında bireysel olarak, kendi kendilerine çalışacağı ve tekrar yapabilecekleri ek bir çalışma

kitabı (workbook) olmasını istemektedir. Bu bakımdan öğrenciler hem ek bir çalışma kitabının var olmasını, hem de bireysel olarak çalışmayı istemektedirler.

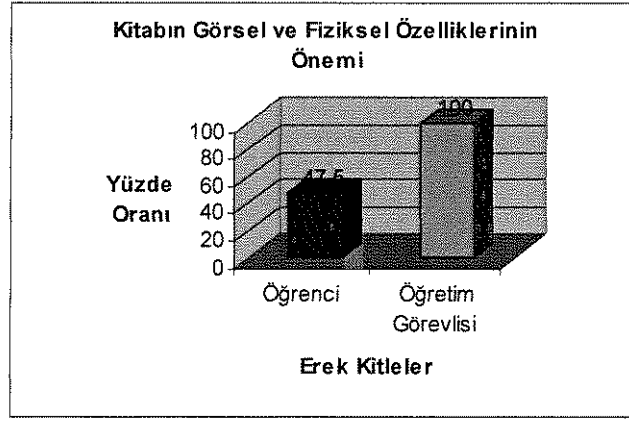
5.2.5 Kitabın günlük hayatla bağlantısı :

Bu özellik, öğretim görevlileri tarafından kitapta sunulan yabancı dilin günlük hayatta, değişik amaçlarla insanlar arasında iletişim kurmak için kullanılan şekliyle verilmesi, okuma parçalarının güncel değerleri içermesi olarak yorumlanmıştır. Görüşmeye katılan tüm öğretim görevlileri bu özellikteki bir kitabın öğrencilerin ilgisini üst düzeyde tutacağını belirtmişlerdir. Öğrenci sormacasında 3, 7, 11, 27. cümleleri işaretleyen öğrencilerin oranlarının aritmetik ortalaması alınarak elde edilen % 78'lik bölümü kitapta sunulan yabancı dilin ve etkinliklerin günlük iletişimde kullanılan dil olmasını istemişler, okuma parçalarının öğrencilerin ilgilerine göre güncel olmasının önemini belirtmiştir. Bu da gösterir ki, her iki erek kitle de kitabın günlük iletişimde kullanılan dil ve etkinlikleri, güncel konuları içermesini istemektedir.

5.2.6 Kitabın fiziksel ve görsel özellikleri:

Kitabın fiziksel özelliği incelenirken onun büyüklüğü ya da ağırlığı, taşınabilirliği, rahat kullanılabilirliği; görsel özelliği incelenirken ise kapağı, sayfa düzeni, kullanılan yazı karakterlerinin şekli, büyüklüğü, renkler, resimler ve diğer görsel öğeler göz önünde bulundurulmuştur.

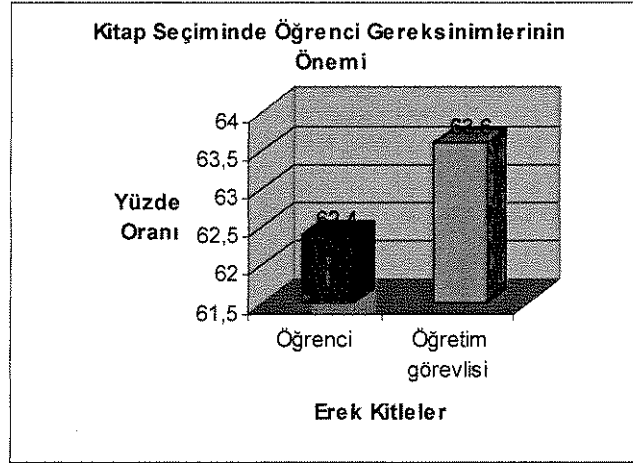

Öğretim görevlilerinin hepsi bu özelliklerin kitapta önemli bir etken olduğu kanısındadır. Örneğin siyah beyaz bir kitap yerine renkli bir kitabın ya da küçük yazılar yerine daha büyük fontun oluşu hem gözleri yormayacak hem de odaklanmayı kolaylaştıracaktır. Yine bir başka öğretim görevlisine göre konuların öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde sunulması, sayfa düzeninin ve yazı karakterinin öğrencilerin metni okurken gözlerini yormaması ve metnin konu içeriğine uygun resimlerle birlikte sunulması öğrencilerin işlenen konuya daha iyi bir şekilde odaklanmasını sağlamaktadır. Ne gariptir ki, öğretim görevlileri kitabın fiziksel ve görsel özelliklerinin öğrenciler için çok önemli olduğunu söylerken, öğrenciler için bu özellikler % 47, 5 gibi düşük bir oranla önem taşımaktadır.

5.2.7 Kitap seçiminde öğrenci – öğretmen odaklılık:

Yabancı dil derslerinde işlenecek kitabın seçimini, yabancı dil öğretiminde hem bilgi hem de deneyim olarak belli bir birikime sahip olan öğretmen kitlesinin ve okul içindeki akademik koordinatörlüklerin yapacağı hem öğretim görevlileri hem de öğrenciler tarafından zaten bilinmektedir. Asıl önemli olan yabancı dilin öğretileceği öğrenci kitlesinin ne oranda bu işin kapsamında olacağıdır.

Bu tez çalışmasının ortaya çıkış noktasını oluşturan düşünceye göre de öğrencilerin yabancı dil öğrenimindeki gereksinimleri kitap seçimi sürecini ne oranda etkiler ya da etkilemelidir? Bu soru her iki erek kitleye sorulduğunda alınan yanıtlar aşağıdaki gibidir:

Araştırmaya katılan 11 öğretim görevlisinden 7 tanesi, %63,6'lık bir oranla, öğretmenlerin yabancı dil derslerinde okutulacak kitabı seçerken öğrencilerin de tercih ve gereksinimlerinin dikkate alınmasını belirtmiştir. Böylece onların yabancı dil derslerinde dikkatlerini çekebilmek ve ilgilerini uyanık tutabilmek daha olabilir hale gelecektir. Öğrencilerin %62,4'ü ise sormacanın 28. tümcesini işaretleyerek, kitap seçiminde öğrencilerin de kitap seçiminde söz sahibi olmasını istemiştir. Bu iki oran birbirine yakındır. Geriye kalan öğretim görevlilerinin 53,6'sı bu süreçte öğretmenlerin görüşlerine, deneyim ve bilgilerinden dolayı daha öncelik verilmesi gerektiği, öğrencilerin düşüncelerinden çok, gereksinimlerinin öğrenilmesinin gerekliliğini savunmuşlardır. Öğrenci kitlesinin kitap seçimine daha fazla bir oranla katılmak istemesi beklenirken, ilginç bir sonuç olarak öğrenci erek kitlesinin geriye kalan 52,4'ü kitap seçimi sürecine katılmak istememiştir. Bunun nedeni, öğrencilerin öğretmen ya da okuldaki ilgili birimleri bu süreçte uzman olarak görmeleri, ya da kendi tercihlerinin önemi hakkında yeterince bilinçli olmamaları olarak yorumlanabilir. Ayrıca, bu durumun bir diğer nedeni olarak ilköğretimde ve ortaöğretimde öğrencilerin alışageldikleri “öğretmen odaklı” öğretimin baskın olması, öğrencilerin eğitimde “öğrenici odaklı” demokratik bir yaklaşıma alışık olmadığı şeklinde açıklaması olasıdır.

5.2.8 Kitapta yabancı dil konularının sunuş şekli

Öğretim görevlilerinin geneli iyi bir yabancı dil kitabının hem dilin yapısal özelliklerini, hem de dilin gerçek kullanım amacı olan insanlar arası iletişim yönünü vermesi gereğini belirtir. Öğretim görevlilerine göre dilbilgisi, okuma parçaları içinde (context related) öğrenilmelidir. Böylece dilin kullanışı da anlamlı, yapay olmayan bir bağlam içinde öğrencilere sunulur. Aynı şekilde sözcükler de bağlam içinde öğretilirse öğretim kolaylığı ve öğrenme kalıcılığı olur. Görüşmeye katılan öğretim görevlileri, sınavlarla sorulan soru tipleri ile sınıf içinde öğretilen ve kitapta sunulan dil ve etkinlikler ile bir denklik olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; sınıf içinde ve kitapta örneklerden yola çıkarak dilbilgisi kurallarına varılmış, dil iletişimsel bir yöntemle öğretilmiş ise, sınavlarda da dört becerinin iletişimsel olarak sınanmasını vurgulamışlardır. Yine öğretim görevlileri, eğer sınavlar daha çok dilbilgisini ölçüyorsa kitapta konuların yine örneklerden yola çıkıp, kurallara vararak öğretilmesi tercihlerini belirterek, sınava destek için bu kuralların pek çok örneklerle uygulanacağı çalışma kağıtları olmasını gerekli görmüşlerdir. Özellikle yaş olarak genç öğretim görevlilerinin bir birlik içinde bu yönde düşünmesi, aldıkları İngilizce öğretimi eğitimi olabilir. Bu durum, son zamanlarda dilin sadece yapısını ve dilbilgisi kurallarını öğretmek yerine, onun günlük hayattaki gerçek kullanım nedeni olan insanlarla iletişim kurmak için öğretilmesi gerektiği felsefesini benimseyen “iletişimsel yöntem”in (communicative method) diğer geleneksel dil öğretim yöntemlerine üstün gelmesi ve yaygın olması olarak da yorumlanabilir.

Öğretim görevlilerinin tersine, öğrencilerin 83,9’u dilbilgisi kurallarının önce açıklanmasını, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmasını istemiştir. Bu da gösteriyor ki; öğretmenler ile öğrenciler yabancı dilin kitaptaki sunuluş şekli bakımından farklı tercihlere sahiptir. Öğretim görevlileri yabancı dilin, daha çok bir okuma ya da dinleme parçasındaki bağlamsal örneklerle sunulmasını öngören “tümevarım” anlatım şekli ile öğrenilmesinden

yana iken; öğrenciler alışageldikleri geleneksel sunuş şekli ile, dilin önce dilbilgisi kurallarının verilir, sonra örneklerle uygulamasının yapıldığı “tümünden gelim” anlatım şeklini tercih etmişlerdir. Bu durum da yine öğrencilerin daha önceki yıllarda, ilköğretimden bu yana bu ders anlatım tarzına alışık olmaları nedeni ile açıklanabilir. Bunun yanı sıra, öğrenciler önce dilbilgisi kurallarına önem vermekte ve önce bu kuralları öğrenmek istemekte; fakat tıpkı araştırmaya katılan öğretim görevlileri gibi dilin kitapta bir iletişim aracı olarak kullanılıp, o yönde etkinlikler içermesi gerektiğini %79,6 gibi bir oranla belirtmektedir. Yine %83,3 ile öğrenciler kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil; dili düşünerek, onun günlük kullanımını da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı seçeneğini işaretlemişlerdir.

5.2.9. Kitapta ikili ya da küme çalışmaları ile bireysel çalışmaların yeri

Yabancı dil ders kitabı seçimi gereksinim çözümlemesi araştırmasında değerlendirilmesi gereken bir başka özellik, kitapta bireysel ya da sınıftaki diğer öğrencilerle iletişimde bulunarak yapılan ikili veya küme çalışmalara yer verilir verilmemesi ya da ne kadar yer verilmesidir. Öğretim görevlilerinden bir tanesi iyi bir yabancı dil ders kitabının öğretmenin sınıftaki ağırlığının % 20'lere indirirken, öğrencinin derse katılımını da %80'lere çıkarması gereğinden bahsetmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çoğu, sınavla denklik göstermesi şartı ile yabancı dil derslerinde, öğrencilerin birbirleri ile iletişimde bulunacakları etkinliklerin olmasını uygun görmüştür. Bu da ancak kitabın ikili ve küme çalışmalarının dilin yazma, konuşma, okuma, dinleme gibi beceri alanlarında kullanılması ile olasıdır.

Öğrencilere uygulanan sormaca sonuçlarına bakıldığında; öğrenciler %61,7 gibi bir oranla kitabın, öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı değişik tarzda uygulama etkinliklerini barındırması gerektiği belirtmişlerdir. Bununla beraber, kitapta

öğrencinin kendi kendine çalışacağı bireysel etkinliklere de yer vermesini %71 oranında istemişlerdir.

İlgili alan bilgisine göre, ikili ve küme çalışmalarının bir yararı da; bu çalışmaların kişilik özelliği olarak utangaç öğrencilerin sınıf önünde ve öğretmen karşısında konuşmaktan çekineceği için, bu öğrencilerin küçük kümelerde daha rahat konuşmasına yardımcı olacaktır. Bu konuyla ilgili olan “Sınıfta rahat konuşamadığım için, kendimi ikili ve küme çalışmalarında daha rahat hissederim; bu yüzden kitapta bu tür çalışmalar olmalı.” seçeneğini öğrencilerin sadece %43’ünün işaretlemeleri, belki de bu tür bir kaygıya sahip olmadıkları anlamına gelebilir. Çünkü diğer bir seçenekte öğrenciler, bir sorunu birlikte çalışarak ve yabancı dili kullanarak çözüme ulaşacakları türde etkinliklerin (problem solving activities) kitapta olmasını %61,7 oranında istemektedirler.

Son olarak öğrenciler %67,7’lik bir oranla sınıf dışında bireysel olarak çalışacakları, tekrar yapabilecekleri ek bir çalışma kitabı olmasını isteyerek, bireysel çalışma tercihlerini de belirtmişlerdir.

5.2.10. Kitapta yabancı dilin çeşitli becerileri ile ilgili strateji ve teknik eğitimi

Bu konuda her iki erek kitle de aynı görüşe sahip olup, yabancı dil öğrenmede teknik ve stratejik bilgi edinilmesi, özellikle dilin okuma, yazma, dinleme becerilerinde, sözcük öğrenimi ve kalıcılığı konularında, öğrencinin daha iyi öğrenme ve etkin olma bilinçliliğinin yüksek olması gerektiğine değinmiştir. Bir öğretim görevlisinin belirttiğine göre; okuma dil becerisini geliştirmek için kitap, gerekli olan okuma ve sözcük stratejileri hakkında öğrencileri bilinçlendirmeli, farklı aktivitelerle okuma becerisinin yanında diğer dil becerilerinin kullanımına da olanak sağlamalıdır. Öğrenciler ise sormacada sadece okuma değil, diğer dil becerileri için teknik ve strateji eğitiminin yabancı dil kitabında verilmesi

gerektiği ile ilgili yargı tümcelerini yüksek bir yüzde oranı ile seçmişlerdir. Örneğin, öğrencilerin

- ❖ %83,9'u "İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir." seçeneğini,
- ❖ %83,3'ü "Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim." seçeneğini,
- ❖ %76,3'ü "Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve stratejileri öğrenmek isterim." seçeneğini,
- ❖ %74,2'si "Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme teknikleri öğrenmek isterim." seçeneğini işaretleyerek etkin birer dil öğrencileri olmak için strateji ve teknik öğrenimine önem verdiklerini göstermişlerdir.

Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, hem yabancı dil öğretiminde daha önce yapılan çalışmalar, hem de bu tez çalışması kapsamında gözlemlenen ve ortaya çıkarılan sonuca göre tüm öğrencilerin ve öğretmenlerin gereksinimlerini her bakımdan karşılayan bir ders kitabı bulmak neredeyse çok zordur. Önemli olan gereksinimleri belirleyip, genel hatlarıyla bu gereksinimlere uyan kitabı seçmek ve gerekli düzenleme, ekleme ya da değişiklikleri gereksinimler doğrultusunda öğretmenin yapabilmesi ve dersi etkin hale getirmesidir. Bu bakımdan öğretmen, engin deneyiminden kaynaklanan öngörüsü ve karar mekanizmasıyla yabancı dili öğrenme sürecinde hem gereç, hem de bir araç olan kitabın önüne geçebilmelidir.

8. SONUÇ

Bu çalışmanın planlama aşamasında araştırmacı tarafından belirlenen amaç aşağıdaki gibiydi:

Araştırma sürecinde hem öğrenci kitlesi (Hazırlık A, B, C sınıflarından rast gele seçilen 186 adet öğrenci) hem de öğretim görevlisi kitlesinin (Hazırlık sınıflarına giren ve rast gele seçilen 11 öğretim görevlisi) yabancı dil derslerinde (araştırmanın yapıldığı ortam için İngilizce hazırlık dersleri) kullanılacak kitap ve her türlü yazılı gereçlerin olması gereken özellikleri konusunda görüş, düşünce, gereksinim ve beklentilerinin belirlenip değerlendirilmesi sonucunda erek öğrenci kitlesi için en uygun kitap önerisinde bulunabilmek.

Yapılan araştırma çerçevesinde, bu türden erek kitle gereksinimlerine uygun kitap ve gereç önerisinde bulunabilmeyi sağlayacak bir gereksinim çözümlemesi modeli (1) hazırlanmış, (2) uygulanmış ve (3) sonuçlarına göre uygulamaya yönelik bir kitap önerisi sağlam bulgulara dayandırılarak çıkarılmıştır.

Araştırma, araştırmacı tarafından hem beklenen, hem de ilginç sayılabilecek, pek beklendiği gibi çıkmayan sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenci kimliğine bakıldığında, öğrenci erek kitlesi A, B, C Hazırlık sınıflarından rast gele seçilen öğrencilerden oluşur. A ve B sınıflarında yoğunluk Anadolu Liseleri'nden gelen öğrencilerdedir. Yabancı dil seviyesi en düşük olan C sınıflarında ise daha çok düz lise diye adlandırılan, devlet ortaöğretim okullarından gelen öğrenciler çoğunluktadır. Bu araştırmacı tarafından tahmin edilen bir sonuçtur; çünkü öğrenciler bu sınıflara yerleştirilmeden önce bir düzey belirleme sınavına alınmışlar, aldıkları not aralıklarına göre de sırasıyla A, B, C sınıflarına yerleştirilmişlerdir. (İngilizce hazırlık eğitimi sınavdan 60 - 0 not alan öğrencilere verilir.)

Günümüz şartlarında yabancı dil, özellikle İngilizce, önemli bir roldedir. İster daha önce yabancı dil eğitimi almış, isterse almamış olsun erek öğrenci kümesindeki büyük bir çoğunluk (%92,5) İngilizce öğrenmek için güdülenmişlerdir. Burada yabancı dil olarak kurumda eğitimi verilen İngilizcenin belirtilmesi önemlidir; çünkü kurumda öğretilen dil, İngilizce değil de başka bir yabancı dil olsa, bu güdülenme oranının düşme olasılığı olabilirdi. Ne var ki, günümüzde her alanda, dünyanın pek çok yerinde İngilizce diğer yabancı dillere göre geçerliliği çok daha fazla olan bir dildir.

Öğrencilerin çoğu araçsal olarak güdülenmiş olup, bu araçsal güdülenme onların mesleki veya akademik hayatlarında kendilerine sağlayacak daha yüksek maaş ve saygınlık gibi yararlar nedeni bir yabancı dili öğrenmek ve geliştirmek istemeleri ile ilgilidir. Bu bulgu da derslerde kullanılacak kitap ve gereçlerin içeriğinin daha çok bu amaca yanıt verecek içeriğe sahip olmalı gibi bir sonucu ortaya çıkarır.

Araştırmaya katılan öğrenciler yabancı dil öğrenirken en sık olarak hızlı konuşulan yabancı dili anlayamama, etkin ve akıcı bir şekilde o yabancı dili konuşamama sorunu ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sorun öğrenci erek kitlesinin yabancı dilde dinleme ve konuşma becerilerinde yeterince yetkin olmadıklarını, bu becerilere daha çok önem verilmesi gerektiğini belli eder. Bu yüzden, bu öğrenci erek kitlesi için uygun yabancı dil kitabının dinleme-anlama ve konuşma becerilerine oldukça yer veren bir kitap olduğunu çözümleyebiliriz.

Aşağıda araştırmanın bulgularından yola çıkarak hem öğrenci, hem de öğretim görevlisi erek kitlelerinin genel olarak istek ve gereksinimleri göz önünde bulundurularak, örnek bir kitap önerilmiştir. Ancak, öğrenci ve öğretim görevlilerinin düşüncelerinin koşutluk göstermediği durumlarda öğrencilerin görüşleri, araştırmaya katılma payı hem sayıca çok, hem de oluşturduğu kümenin özelliği bakımından yabancı dil öğrencisi olarak önemli olduğu için esas alınmıştır. Bu örnek kitabın özellikleri şöyledir:

- ❖ Yabancı dil konuları, önce açıklanmalı, sonra örneklerle uygulamaları yapılmalıdır.
- ❖ Erek öğrenci kitlesinin büyük çoğunluğu iş alanında yabancı dile (İngilizce'ye) gereksinim duyacaklarından, yabancı dil öğrenmek için daha çok araçsal olarak güdülenmişlerdir. Bu yüzden, bu kümeyi iş hayatına hazırlayan, bu ortamda kullanabilecekleri yabancı dil yapısı, sözcükleri ve etkinlikleri içeren kitap tercih edilmelidir. Ancak diğer amaçlara sahip olan öğrencileri de sahip oldukları amaçlar ve güdülenme doğrultusunda kümelere ayırmak ve ilgi duydukları alanda okuma-dinleme parçaları, sözcükler ve dil kalıpları sunan farklı kitaplar seçmek en ideal olan sistemdir.
- ❖ Sınıfta kullanılacak kitabın yanında, öğrencilerin bireysel olarak çalışacakları, alıştırma yapacakları bir çalışma kitabı olmalı.
- ❖ Sadece dilin kuralları değil, dilin günlük hayatta kullanımı da verilmelidir.
- ❖ Dilbilgisi kurallarının uygulamasının yapıldığı mekanik alıştırma ve öğretimin yanında, dili kullanacak taraflar arası iletişimsel etkinlikler de olmalı.
- ❖ Kitap ikili çalışmalardan çok, öğrencilerin kümeler içinde işbirliği yaparak bir dil problemini çözecekleri görev odaklı etkinlikler içermeli.
- ❖ Küme çalışmaları olacağı gibi, öğrencilerin kendi kendilerine yapabilecekleri alıştırma ve öğretimin yanında, bilgilerini ölçecek testler de olmalı.
- ❖ Sözcük öğretiminin verimli ve kalıcı olması için, sözcükler bir bağlam içinde öğretilip, izleyen konularda tekrar edilmeli.
- ❖ Gerek kalıcı sözcük öğretimi, gerekse dilin dört becerisinin etkili bir şekilde kazandırılması için, öğrenciye yol gösterici, onu bilinçlendirici teknik ve strateji öğretimi olmalı.

- ❖ Kitap öğretici olduğu kadar, eğlendirici, yabancı dili sevdirci etkinlikler, oyunlar, şarkılar, bulmacalar da barındırmalı.
- ❖ Sürekli olarak yabancı dilin öğretildiğı kültürü vurgulamak, sadece onunla ilgili bilgiler vermek yerine, dünyadaki değişik kültürlerle yer vermesi kitapta olması gereken olumlu bir özelliktir.
- ❖ Kitabın dış görünüşü, kolay taşınabilirliği, sayfa yapısı, resimlerin ve konuların güncel olması, yazı karakterlerinin ve renklerin öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekerek göze hoş görünmesi diğer bir önemli özelliktir.

Görüldüğü gibi bu çalışma, sonuçları ve yapılan değerlendirmeler eşliğinde öneri özelliğindeki amacını gerçekleştirmektedir. Ancak öneri özelliğindeki bu çalışmanın, öğrenci ve öğretmen gereksinimleri açısından uygun yabancı dil ders kitabı ve gereci seçimi/oluşturulması konusundaki yapılmış tek ve son çalışmadır şeklinde bir beklentiye girilmesi yanlış olur. Çalışmanın amacı da zaten bu konuda son noktayı koymak değildir. Bu çalışmada geliştirilen ölçüt herhangi bir öğretim kurumunda, yabancı dil derslerinde, başka bir öğrenci kitleleri ile yapılacak başka araştırmalar ile uygulanıp, o kurum için öğrenci ve öğretmen gereksinimlerini çözümleyerek, bu gereksinimlere uygun kitap veya gereç seçiminde eksiklikleri varsa giderilip ve geliştirilebilir.

Bu çalışma kapsamında yabancı dil gereksinimleri çözümlenen öğrenci kitlesine uygun kitap önerilmiştir; ancak bunun anlamı bu konuda yapılması gerekenlerin tamamının yapıldığı değildir. Bunun nedeni bu çalışma süresince hazırlanan ölçütün uygulaması yapılmasına rağmen, önerilen özelliklerdeki kitap seçilip aynı öğrenci kitlesi üzerine bir başarı denemesi yapılamamasıdır. Araştırma eğitim yılının sonunda yapıldığı ve her sene kurumdaki öğrenciler değiştiğı için, araştırmanın uygulandığı, gereksinimlerinin

çözümlendiği öğrenciler için seçilen kitap bir sonraki senenin farklı öğrenci kitlesinin gereksinimlerini ne oranda karşılayabilirdi ki?

Geliştirilen bu model öğretim dönemi başında uygulanıp, öğrencilerin yabancı dil ve kitap gereksinimleri çözümlendikten sonra, gereksinimlere uygun kitap örnekleriyle deneme yapıp en iyi yararlanılan kitap seçilebilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, bir kitabın işe yarayıp yaramadığını sınıfta yapılan uygulamalarla, belli bir süre sonra belki öğrencilere uygulanacak bir kitap değerlendirme sor macası ile desteklenerek daha iyi anlaşılabilir.

Bu çalışmayı geliştirmek için önerilebilecek bir başka alan ise veri toplarken kullanılan, sormaca ve yazılı görüşme ile sınırlı kalan araştırma tekniklerini, karşılıklı tartışma, gözlem gibi tekniklerle zenginleştirmek olabilir. Sormaca seçenekler içinden uygun olanı seçmeye yönelik bir tekniktir, bu yüzden öğrenci düşüncelerini isteği gibi belirtme ya da açıklama fırsatı bulmayabilir. Bu çalışmada uygulanan sormacada birçok soruya bireysel yanıtlara olanak sağlayan, gereksinimlerin çözümlenmesinde önemli yeri olduğu düşünülen *diğer* seçenekleri konulmuş ve bu seçeneklere verilen yanıtların dökümü Ek1’de verilmiş ve erek kitle için kitap önerisi yapılırken bu yanıtlar göz önünde tutulmuştur. Aynı zamanda çalışmanın konusu olan öğrenci ve öğretmen gereksinimlerine uygun yabancı dil ders kitabı seçiminde, uygulanacak söz konusu gereksinim çözümlemesi modelinden sonra, gereksinimlere uygun birkaç kitap seçilip, bu kitaplardan birer ya da ikişer ünite sınıf ortamında işlenerek, öğrencilerin karşılıklı tartışma ya da bir değerlendirme sormacası ile düşünceleri alınıp, kitapların sınıf içinde gözlem yoluyla da değerlendirmesi yapılabilir.

Bu yüzden bu bir çalışmanın, ancak öğrenci ve öğretmen gereksinimlerine uygun yabancı dil kitabı seçiminde bir ölçüt geliştirerek, yabancı dil öğretimine bir katkıda bulunduğu, denenerek ve geliştirilerek yeni çalışmalara yol açacağı umut edilmektedir.

EK1: Öğrenci Sormaca Formunda “Diğer” seçeneklerine Verilen Yanıtlar

Yabancı dil öğrenmeme isteğinin nedenleri:

1.	Okulda yabancı dil öğrenmek işkence. O dilin memleketlerine giderek kısa sürede daha kaliteli dil öğrenilebilir.
2.	Yeterince dil biliyorum.

Yabancı dili öğrenme amaçları:

1.	Milletçe uluslar arası alanda derdimizi daha iyi anlatmak
2.	Yabancılarla sağlıklı iletişim kurabilmek
3.	İngilizce dünyada en çok konuşulan dil ve her alanda ona ihtiyaç duyacağım.
4.	Yabancı dil diğer toplumlarla iletişimi kolaylaştırır.
5.	İş hayatımda ihtiyaç duyacağım.
6.	İngilizce günümüzde kullanılan en geçerli dil olduğu için öğreniyorum; yoksa ben Japonca öğrenmek istiyorum.
7.	Yabancı arkadaşlarla tanışmak

Okul dışı yabancı dili öğrenme amaçları:

1.	Meslek hayatında zorluk çekmemek için
2.	İş hayatımı kolaylaştırmak için
3.	Sadece mezuniyet sonrası için
4.	İlgili olduğum konularda internette araştırma yapmak için
5.	Bir yabancı dilin ayrıcalıklar getireceğini düşünüyorum.

Yabancı dil bilmenin kazandıracığı nitelikler:

1.	Daha fazla insanla iletişim kurabilmek
2.	İletişimde yetkinlik ve bunun getirileri
3.	İş hayatında gelişmeleri daha yakından takip etmek
4.	İşimde başarı
5.	Bir dil bir insan, iki dil iki insan
6.	Hiçbir şey

Yabancı dil öğrenirken karşılaşılan zorluklar:

1.	Kelimeleri ezberleyememek, özel kalıpları bilmemek
2.	Kelime ezberleyememek

EK 2: Öğretim Görevlisi Görüşmesinde Sorulara Verilen Yanıtlar

İdeal bir yabancı dil ders kitabı: (Soru 1)

Soru 1: Okutduğunuz ders kitabı ile ilgili görüşleriniz nedir? (Y.T.Ü de hangi dersi, beceriyi okutuyorsanız ona ait kitapla ilgili) Sizce ideal bir ders kitabı nasıl olmalıdır?

1.	İdeal ders kitabı, okutulan dersin amacına ve öğrenciye dersin sonunda kazandırılması amaçlanan hedef davranışlara uygun, akıcı ve yazılı ve görsel olarak güzel düzenlenmiş bir kitaptır.
2.	İdeal ders kitabı öğrencilerin dil gereksinimlerine uygun bir biçimde dört dil becerisini entegre bir biçimde geliştirmeye yönelik "task"lar içermeli ve bu tasklar öğrencilerin ilgi alanına uygun bağlamlar/içerikler (contents) dahilinde öğrenciye sunulmalı. Ayrıca tabi dört dil becerisini kullanabilmelerini sağlayacak gerekli kelime ve dilbilgisi bilgileri de bağlama yedirilerek ve çok sayıda "anamlı" alıştırmayla ve "task"la pekiştirilerek öğrenciye öğretilmeli.
3.	Uzun metinlerden oluşan, sayfa düzeninin tekdüze olduğu, hiç bir resimlemenin olmadığı kitaplar gerçekten öğrencilerin ilgisini canlı tutmakta yetersiz kalıyor. Fakat yine de kitapların bir araç olduğunu ve bizi hedefe götürmüyorsa –ne kadar eğlenceli olursa olsun-bir ise yaramayacağını da biliyoruz. Yani amacımıza hizmet etmeyen kitabı iyi kitap saymıyorum.
4.	İdeal bir kitap öğretici olduğu kadar öğrencilerin ilgisini de çekebilmeli. Yönergeler kompleks olmamalı, kolay anlaşılır olmalı.
5.	Öncelikle kitabın öğrencinin ilgisini çekebilecek ve onda merak uyandırarak öğrenme isteğini artıracak özelliklere sahip olması lazım. Öğretmenin derste ki ağırlığının %20'lere indirip öğrenci ağırlığının ise %80'lere çıkarılmasını amaçlayan kitap dil öğreniminde başarıyı en kısa sürede getiren kitaptır. Kitabın mümkün olduğu kadar güncel ve modern olması gerekir.
6.	İdeal bir ders kitabının içeriğinin, dersin amacına uygun güncel, öğrencilerin ilgisini çekecek konulardan oluşması, konuların öğrencilerin ilgisini uyandıracak şekilde sunulması, okuma dil becerisini geliştirmek için gerekli olan okuma ve kelime stratejileri hakkında öğrencileri bilinçlendirmesi, farklı aktivitelerle okuma becerisinin yanında diğer dil becerilerinin kullanımına da olanak sağlaması gerekmektedir.
7.	İdeal ders kitabı demek oldukça zordur aslında ideal ders kitabı öğretmenin yetileriyle şekillenir yani en kötü kitap bile amaca uygun hale getirilip kullanılabilir ama yinede belirtmek gerekirse ideal ders kitabı öğrencinin dil öğrenme amacıyla örtüşen, öğrenmeyi hem kolay hem zevkli hale getirip aynı zamanda öğrenciyi birazda olsa zorlayan kitaptır.
8.	İdeal bir ders kitabı İngilizceyi hiç bilmeyen öğrenciyi asıl öğrenci hedefi olarak tutmalı. Özellikle İngilizcenin temeli; isimler, çoğul yapmak, sıfatlar, there is/are kalıbı, yer zarfları, simple present tense, present continuous tense ve simple past tense hep yeniden dönerek, pekiştirilerek verilmeli. Öncelikle öğrencinin İngilizceyi 'sökmesi' sağlanmalı. Tıpkı ilkokul 1. sınıftaki bir çocuğun okumayı sökmesi gibi. Neden? Çünkü başı kaçıran sonu yakalayamıyor. Dil öğrenmek zaten yoğun bir çaba gerektirdiği için öğrencide yılgınlık ve boş vermişlik yaratıyor. Bu bağlamda ben ideal bir course book kitabının özellikle elementary ve pre-intermediate düzeyinin pekiştirmesi bol olması gerektiğini düşünüyorum.
9.	İyi bir yabancı dil kitabı hem structure hem de communicative amaçlı tasarımı dolayısıyla cevap vermektedir. Özellikle grameri okuma parçaları içinde (context related) öğretmesi, kitabın kullanılabilirliğini artırmaktadır. Aynı şekilde sözcükler de context içinde öğretildiği için öğretim kolaylığı ve öğrenme kalıcılığı söz konusudur.

10.	Kitabın içinde verilen tasklardaki aktivite dağılımındaki dengesizlik(vocabulary ve skills dağılımının dengesiz olması) de dersi olumsuz yönde etkilememeli.
11.	Kitap konular açısından renkli ve güncel ancak gramer alıştırmaları yeterli değil.

Kitabın yanında ek gereç gereksinimi: (soru 2)

Soru 2: Kullandığınız kitap öğretmek istediğiniz konular ya da amaçlar için yeterli mi? Sizce ek bir materyale ihtiyaç var mı? Ek bir çalışma kağıdı (worksheet) ya da çalışma kitabı (workbook)?

1.	Geçen öğretim yılında okuttuğumuz kitabın bir takım konularının ek materyallerle desteklenmesi gerekmektedir. Aslına bakılırsa, bir okulun hedeflediği amaçlara uygun dört dörtlük bir kitap söz konusu olamaz. Mutlaka desteklenmesi gereken yerler vardır çünkü sonuç itibarıyla bu kitaplar farklı kültürel ve öğretim yaklaşımlarıyla hazırlanmaktadır. Sonuç olarak hangi kitap okutulursa okutulsun bir ek kaynak gerekli olmaktadır.
2.	Kullandığımız kitap iletişimsel bir kitap, dolayısıyla günlük hayattaki İngilizce kullanımına yönelik pratiği, dört beceriyi, özellikle speaking ve listening'i vurgulayarak ve pair ve group work çalışmalarından yararlanarak öğrencilere yaptırıyor. Buna bağlı olarak da dilbilgisi konuları iletişimsel bağlama uygun olarak kısa bir şekilde sunuluyor ve konuyla ilgili alıştırmalar da yine kitabın bütünüyle kıyaslandığında az bir yer tutuyor. Bizim yaptığımız sınavlarda ise buna tezat bir şekilde speaking ve listening çok az bir yer tutarken öğrencilerin bilgisi (boşluk doldurma, şık işaretleme gibi) yazma ve/veya okuma destekli nispeten mekanik sorularla sınanıyor. Dolayısıyla kitabın worksheetlerle desteklenmesine ihtiyaç var ve zaten bunu da okulumuzda gerçekleştiriyoruz.
3.	Amaçlar için yeterli bir kitaptı diyemem. Vocabulary düzeyi açısından, özellikle 2.dönem öğrencileri seviyelerinden bir üst düzeye çıkarmakta etkisiz kaldı. Zaten amaca ne kadar iyi hizmet ederse etsin. In Context öğrencilerin açmayı bile istemediği, müthiş bir anti pati duyduğu bir kitaptı. Bu önyargıyı kıramadık ve bu yüzden ek materyaller kullandık. Bu kitabın ek bir materyali olsaydı da pek verimli olmazdı. Çünkü böylesi etkisiz bir kitabın workbook'u ya da çalışma kağıtları da aynı çizgide olurdu gibi geliyor.
4.	Bence yeterli ama öğrencinin evde kendisini test etmesi için verilmek üzere ekstra materyal verilebilir ve sınıf içinde bunlar kontrol edilebilir.
5.	Kısmen yeterli sayılabilir ancak hangi kitap kullanılırsa kullanılsın Dil Öğretiminde verimliliği artırmak için farklı materyallerden de yararlanılması gerektiğine inanıyorum. Bu ek inanmıyorum; bu tür kitaplar bir bütündür ve birbirinden ayrılamaz. Materyaller özel (kişisel) olarak hazırlanmış worksheet ya da farklı bir kitabın herhangi bir ünitesinden alınmış olan aktiviteler olabilir.
6.	Ders kitabı, reading dersi için belirlenen hedeflere genel olarak hitap etmesine rağmen, kitapta eksik olarak sunulan ve takviye edilmesi gereken konular mevcuttur. Bu konular için ek materyal kullanımı zorunlu olmuştur ve Reading Koordinatörünün hazırlamış olduğu haftalık materyaller gerektiği zaman derslerde kullanılmıştır.
7.	<i>Kesinlikle yeterli değildir ve bu yüzden dilbilgisi materyalleri ile desteklenmiştir ve desteklenmesi de gerekir.</i>
8.	Yeterli değil. Daha pekiştirici olmalı. Ek materyale ihtiyaç var. Özellikle elementary.ve pre-intermediate düzeyde. Zaman yeterli olsa bu gereksinin azalabilir.
9.	Ek materyale ihtiyaç duyuyorum; özellikle gramer konularını desteklemek için worksheet desteği gerekiyor.
10.	Kesinlikle ek bir materyale ihtiyaç vardı ve reading grup koordinatörlerini hazırladığı ekstra pack eksikleri telafi etti.
11.	Gramer açısından yetersiz gibi ya da kelime çalışmaları egzersizleri açısından

Öğretmenin kendi hazırladığı gereci kullanma isteği/gereksinimi: (Soru 4,7)

Soru 4: Kendi sınıfınızda konuyu işlerken kitaptan ve çalışma kitabından başka bir gereç kullanma gereği duyuyor musunuz? Kullanmak ister misiniz? Ya da kitaptaki bir etkinliği değiştirip kendi fikrinize göre uyarlayıp farklı bir şekilde uygular mısınız?

Soru 7: Öğretmenlerin kendi çalışma kağıtlarını (worksheet) oluşturmalarına ve sınıfta kullanmasına nasıl bakıyorsunuz?

1.	Bazı durumlarda ek kaynak kullanmak durumunda hissediyorum. Gerekliğinde kullanmaktan çekinmem. Eğer kitaptaki etkinliği beğenmezsem, dersin amacından sapmadan o konuyu farklı bir şekilde uygulamam zira bu öğretim zenginliğidir. Bu işlemin bir sistem içerisinde yapılması gerekmektedir. Kurulacak ya da var olan bir materyal ofis denetiminde oluşturduklarını paylaşımları, kullanmaları fırsat eşitliği bakımından gereklidir.
2.	Artık worksheetler de olduğundan ve özellikle yeni English File serileri konuları kapsamlı bir şekilde (yani gerekli task ve contentlerin harmanlanmasıyla) işlediğinden ve skillere odaklı derslerimiz gerekli türleri ve gerekli stratejileri verdiğinden açıkçası pek duymuyorum. Ama yani müfredat daha az sıkışık olsa elbette başka communicative şeyler de yedirirdim dersime. Oyunlar mesela, ya da mesela projelerin her şeyinin verildiği bir kitapçığı (proje tartışmalarının, gerekli proje eğitimlerinin vb yer aldığı bir proje ön eğitim kılavuzunu) hazırlar ve bunu işlerdim. Kitap etkinliklerini kendime göre değiştirdiğim yerler oluyor. Burada amaç ve niyet çok önemli. Eğer yetiştirilmesi gereken bir müfredat varsa, belirli bir kitabın belirli kısımları belirli bir zamanda işlenecekse ve öğretmenin hazırladığı worksheetin içeriği okul tarafından hazırlanan worksheetle zaten örtüşüyorsa öğretmenin kendi hazırladığı worksheeti işlemesine olumlu bakmıyorum. Ama mesela müfredat rahat olsa ve hazırlanan worksheet öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun ve kitabı destekleyici bir amaç taşıyorsa o zaman bu yönde çalışmaları destekliyorum.
3.	Kimi zaman kitap dışında materyal kullandığım oluyor ders süresi ve program imkân verdiği ölçüde. Öğretmenin kendi materyalini kullanması gayet faydalı olabilir özellikle o sınıfın eksikleri ihtiyaçları düşünülecek olursa. Ancak sınıflar arası farklı uygulamalar sıkıntı yaratabilir.
4.	Ben derslerimde kendi hazırladığım materyalleri kullanırım. Daha yoğun ve 'belletici' olması gereken konuları, sözcükleri seçerek materyaller hazırlarım. Dil bir bilim değildir. Bir alışkanlıklar edimidir. Bu alışkanlığı oluşturmak için materyale her zaman gereksinim duyulacağına inanıyorum. Kitaptaki bir etkinliği genelde uygulamam ama düzeyini yetişkinlere uygun görmüyorsam pratik bir çözüm bulup değiştiririm. Örnekeyleyim. Upper düzeyde sayfa 72'de animal adlı konu ne sorduğu sorularla ne de öğretmeyi amaçladığı sözcüklerle yetişkinlere uygun değil. Yazarlar için talihsiz bir seçim diyelim. Ben şahsen 'are you afraid of insects?' demeye utanabilirim. Galiba en doğrusu üniversitelerin büyük bir özenle kendi kitaplarını hazırlamaları. Çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Öğrenci özenle hazırlanmış, görüntüsü temiz ve güzel bir kağıdı işlemeye hazırdır. Kendisinin önemsendiğini hisseder. Ancak öğretmen çalışmalarını her yıl yenilemeli ve hep daha akılda kalır hale getirmeye çalışmalıdır. İyi hazırlanmış bir materyalle kısa sürede öğrenme gerçekleşebilir. Bu çalışmalar tüm sınıflarda uygulanabilirse, yani eş güdüm sağlanırsa çok iyi olur tabii ki.
5.	Zaman zaman bazı konuları başka kitaplardan yararlanarak anlatma ihtiyacı duyuyorum ve bunu da mümkün olduğu kadar yapmaya çalışıyorum. Eğer daha fazla zaman olsa ve program da elverişli olsa daha fazla kullanmayı tercih ederim. Kitaptaki etkinlikleri zaten çoğunlukla bir şekilde değiştirip uyarlamak zorunda

	kalıyorum. Bizim okulumuzdaki gibi çok sayıda öğretim görevlisinin kendine özgü worksheet oluşturmalarının ve bunları kendi ders verdikleri sınıflarda kullanmasının sakıncaları olabileceğini düşünüyorum.
6.	Standart bir program uyguladığımız için kitap harici kullandığımız materyalleri de koordinatörlerin verdiği program doğrultusunda kullandık. Ama bunların haricinde ekstra warm-up ve follow up aktiviteleri eklediğim oldu. Her zaman dersin daha etkin takibini sağlayan temel bir kaynak olmalı. Bu bir kitap veya özenle hazırlanmış bir pack olabilir. Hala yetersiz kalan kısımlarda dersi daha etkili kılmak için ekstra materyal mutlaka kullanılmalı. Hiç bir zaman tek bir kaynak dil öğretiminde yeterli değildir diye düşünüyorum.
7.	Sınıfta konuları işlerken müfredat programını aksatmayacak şekilde farklı materyaller kullanmaya çalışıyorum. İşlenen konunun yeterince anlaşılmadığını düşündüğüm durumlarda ya da kitaptaki konu anlatımının öğrencilerin ilgisini yeterli olarak toplayamadığını düşündüğüm durumlarda farklı warm-up teknikleri kullanıyorum. Ayrıca, ders kitabında geçen kelimeleri göz önüne alarak hazırladığım, öğrencilerin bu kelimeleri kullanarak pekiştirebilecekleri kelime oyunlarına derslerimde vakit yettiği müddetçe yer vermeye çalışıyorum. Kitabın yetersiz kaldığı konular için öğretmenlerin ekstra çalışma kağıtları hazırlamasını son derece faydalı buluyorum. Sınıflarındaki öğrencilerin ihtiyaçlarını bilen kişiler olarak öğretmenlerin bizzat kendilerinin hazırlamış olduğu materyalleri derslerinde kullanmaları öğrencilerin zayıf noktalarının telafi edilmesinde önemli rol oynayacaktır.
8.	Kitabın yanında ek gereç kullanma ihtiyacı duyuyorum önceki senelerde kendi sınıflarım için hazırlarken ikinci dönemde bütün B sınıfları için hazırlamakla görevlendirildim. Kitaptaki bazı etkinlikleri değiştirim daha eğlenceli ya da zamandan tasarruf etmek için. Öğretmenin kendi materyalini kullanmasını Sınıflar arası uyum açısından çok sağlıklı bulmuyorum ama tek sınıf söz konusu ise bu tarz desteğin çok yararlı olduğunu düşünüyorum.
9.	Birçok açıdan farklı öğrenme gruplarıyla karşılaştığımız için ben de başka başka araçlar kullanma gereği duyuyorum. Öğretmenin kendi materyalini hazırlamasına olumlu bakıyorum çünkü her öğretmen en iyi kendi sınıfını tanır. Fakat eğitimin kurumunun ortak amaçları ve müfredatın zamanında tamamlanıp her sınıfın aynı düzeye gelebilmesi için de belli bir standarda da sahip çıkılmalı ve özen gösterilmeli.öyle bir durumda uyarılma da yapabiliyorum, ya da başka bir kaynağı doğrudan kullanıyorum.
10.	Genellikle konuları resim, karikatür, şema, kavram haritası gibi görsel gereçleri kullanıyorum; etkinlikleri de zaman zaman kendime göre etkinliklerle (drama gibi) değiştiriyorum, görsel bir boyut katmaya çalışıyorum. Haftalık izlenceyi önerildiği biçimde takip eden bir öğretmen eğer gerek duyuyorsa sınıfında kendi materyalini kullanma özgürlüğüne sahip olmalıdır. Ancak, bu durum aynı sınıfı paylaşan diğer öğretmenler açısından bir sorun teşkil ediyorsa ve öğrenciler için bir sıkıntı yaratıyorsa yapılmamalıdır. Öğretmenin kullandığı ekstra materyalleri akademik koordinatöre göstermesinde bu bağlamda yarar vardır. Ayrıca, ek materyal kullanmayı vazgeçilmez bir alışkanlığa dönüştüren öğretmenlerin çoğu zaman sınıf içinde zorunlu olarak yapılması gereken alıştırmaları yapmayarak programda soruna yol açtığını görüyorum.
11.	Genellikle farklı bir gereç kullanma gereği kalmıyor. Zaman zaman kitaptaki bir etkinliği değiştirebiliyorum. Örneğin, bireysel yapılması istenilen etkinliğin zor olduğunu düşündüğümde bu etkinliği ikili çalışma olarak değiştirebiliyorum ya da bazı alıştırmalardaki sorulara ek olarak konuyla ilgili başka sorular sorabiliyorum. Öğretmenin kendi materyalini hazırlamasına olumlu bakıyorum. Öğretmen, sınıftaki öğrencilerin eksik olduğu konuları bildiği için, sınıfa uygun, yararlı çalışma kağıtları hazırlayacağını düşünüyorum.

Okul yönetiminin ek gereç kullanımına bakışı: (Soru 3)

Soru 3: Y.T.Ü de yönetim kitaptan başka ek bir gereç kullanmanıza izin veriyor mu? Sizce aynı gereçle, farklı bir şekilde öğretilir mi? Yani bir konu aynı kitap kullanılarak farklı öğrenci gruplarıyla farklı şekillerde öğretilir mi?

1.	YTÜ bence bu konuda bağlayıcı olmamaktadır. Eğer bir okul kendi ders materyalini ya da kitabını amaçlarına uygun bir şekilde hazırlarsa buna üniversite yönetiminin bir şekilde müdahale edeceğini düşünmüyorum. Bence amaca yönelecek, öğrencinin gereksinimlerine daha iyi odaklanacağından yararlı olacağı kanısındayım. Her öğrencinin olduğu gibi sınıfın da "biricikliği" söz konusudur. Dolayısıyla bir konu aynı kitap kullanılarak farklı şekillerde öğretilir.
2.	Verilmiyor. Yani worksheet ve grammar handoutlar hariç tabi. Aynı gereçle farklı öğretimler, evet bu mümkün olabiliyor. Çünkü öğrenci ve eğitim dinamikleri birbirinden farklılık gösterebiliyor. Yani aynı kitabı mesela YTÜ'de sıkışık programa bağlı olarak speaking ve listening bölümlerini atlaya atlaya işleyebiliyoruz. Ama mesela dersanede kitabın hemen her köşesi işlenerek daha net bir bütünsellik sağlanıyor. Bunun yanı sıra öğrencinin kültürü, yaşı, background'u vb. de kitabı işlemede çok etkili olabiliyor. Mesela Doğu kökenli bir öğrenci kitapta geçen Batı kültürüne özgü şeyleri anlayamayabiliyor, ona daha çok açıklama yapılıyor, ya da yaşları gereği Abba grubunu bilmeyen öğrencilerle işlenen Abba parçası bu grubu bilen grupla yapılan dersten farklı oluyor. Ayrıca öğretim dinamik ve rutine bağlanamayan bir olay. Aynı kitabın ele alınışı sınıftan sınıfa bile değişebiliyor. Motivasyon ve kültür farklılığı bu farklılıklarda belirleyici oluyor. Sonuç olarak aynı kitap farklı gruplarla farklı şekillerde işlenebilir. Ama şu da var: Kitap standardı sağlama üzere olan bir araç olduğundan söz konusu farklılıklar çok da büyük olmayacaktır. Yani iki farklı grubun dersinin geneli birbirine benzeyecektir, ancak kurumun amaçlarına ve öğrencinin ihtiyaçlarına göre bazı farklılıklar da olabilecektir.
3.	Sadece var olan materyali kullanmamız isteniyor öğretimde belli bir standardı korumak için. Ancak öğrenci gruplarının özelliği, sınıfın dinamiğine göre aynı materyal farklı işlenebilir ya farklı verim alınabilir.
4.	Worksheet dışında herhangi bir farklı materyal kullanma şansına sahip olamıyorum çünkü program oldukça sıkışık ve buna vakit kalmıyor ama kullanılmaması konusunda bir kısıtlama olduğunu zannetmiyorum. Aynı kitabın daha etkin olarak işlenebilmesi mümkün olursa (örneğin writing bölümlerinin atlanılmaması ve Communicative English / Speaking bölümlerinin mutlaka yapılması gibi...) çok daha başarılı olacağına inanıyorum. Bir kitabın her zaman aynı şekilde işlenebilmesi çok zor bu yüzden tabi ki burada öğrenci kitlenin ilgisinin ne yönde olduğu çok önemli bir etken.
5.	Yönetim ek gereçler kullanmamıza izin veriyor. Tabii kitabı tamamlamak koşuluyla. Aynı gereçle farklı bir şekilde öğretilir. Çünkü gereci herkes kendi bilgisi dahilinde kullanır. Bu noktada öğretmenin metodu, motivasyonu, akılda kalmayı sağlayıcı yaklaşımı, akademik ve entelektüel düzeyi fark yaratır.
6.	Yönetim ayrıca materyal kullanımına izin veriyor. Biz reading grubu olarak reading pack ve destekleyici ekstra materyaller kullandık. Kesinlikle kitabın seviyesi, içeriği öğrencinin seviyesi ve istekleriyle çakışmak zorunda. Örneğin Password-3 kitabı benim sınıflarımdan birisinde çok faydalı bulunurken (vocabulary eksiği çok olan bir sınıftı), bir diğer sınıfta sıkıcı ve gereksiz görüldü. Öğrencinin istekleri ve ihtiyaçları sizi ister istemez ekstra materyal kullanmaya itiyor.
7.	Reading derslerinde ders kitabına ek olarak, Reading Koordinatörlüğünün hazırlanmış olduğu ekstra materyalleri kullanabiliyoruz. Bu materyaller, kitabın eksik kalan yönlerini takviye etmesi ve önemli konularda öğrencilere ekstra çalışma imkanı vermesi açısından faydalı buluyorum. Kullanılan materyaller tüm sınıflar için ortak dahi olsa, ders işlenirken kullanılacak metodların o sınıftaki öğrenci profilinin ve genel dil seviyesinin dikkate alınarak

	belirlenmesi gerektiğine inanıyorum. Bir sınıfta çok iyi giden bir aktivite başka bir sınıfta hiçte ummadığımız bir şekilde olumsuz bir sonuç verebiliyor. O nedenle ders öğretmenin sınıftaki öğrenci profilini çok iyi tanıması, dil ihtiyaçlarını gözlemlemesi ve belirlemesi gerekmektedir. Ders planı yapılırken, bu ihtiyaçların göz önüne alınması ve ortak materyalin bu ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde adapte edilmesi gerekmektedir. Gerekli görülen durumlarda ortak materyaller üzerinde gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılabilir.
8.	İzin verir ama program delinmediği sürece. Aynı gereç istenilen her şekle öğrenme amacıyla örtüşecek hale getirilebilir diye düşünüyorum.
9.	Konunun dışına çıkmamak kaydıyla farklı materyaller kullanmamız sorun yaratmıyor. 2. soru "Aynı kitapla farklı öğretim biçimleri kullanmak mümkün mü?" anlamındaysa, evet mümkün. Farklı öğrenme biçimlerine sahip sınıflar olabilir. Farklı seviyeleri olan sınıflar olabilir. Farklı ihtiyaçları ve ilgileri olan sınıflar olabilir. Dolayısıyla öğretmen bu farkları göz önünde bulundurup farklı öğretme biçimleri deneyebilir/denemelidir. Kitap sadece bir araçtır ve bizi yönlendiremez.
10.	Başka bir gereç kullanmamıza izin veriliyor. Bence bir konu aynı kitap kullanılarak farklı şekilde öğretilir. Öğretilen sınıfın düzeyine göre alıştırmalar daha basitleştirilebilir ya da sınıftaki öğrencilerin performansı iyi ise; kitapta yer alan sorular, ya da alıştırmaları daha zorlayıcı şekilde uygulanabilir.
11.	Yönetim (akademik koordinatörlük) tarafından standart olarak sağlanan worksheetler kullanılıyor ve bunun dışında haftalık izleneyi tamamladığımızda sınıf içinde kendi materyalimizi kullanabiliyoruz; aynı kitapla farklı öğrenci gruplarına öğretim yaptım, (araştırma görevlileri ve

Öğretmen - öğrenci odaklılık: (Soru 5,6)

Soru 5: Ders kitabı seçilirken öğretmen / öğrenci görüşüne başvurulmalı mı? Hangisinin görüşüne öncelik tanınmalı?

Soru 6: Konuların seçimi, işleme tarzı için öğrencilerin tercihleri, gereksinimleri önemsenmeli mi?

1.	Ders kitabı seçilirken gerek öğretim elemanı gerekse de kısmen öğrenci görüşüne başvurulmalıdır. Öğrenci görüşüne kısmen başvurulması da öğrencinin bir ders kitabını değerlendirebilecek bilgi ve deneyime yeterli bir şekilde sahip olmamasıdır. Bu konuda öğretim elemanı görüşü daha önemli olmalıdır. Bu konuda daha önceleri yapılan öğrenci gereksinimleri çözümlemeleri doğrultusunda öğrenci tercihlerine de yer verilmelidir. Öğrencinin hazırlandığı iş çevresinin kendisinden beklentisini iyi analiz eden bir öğrenci grubunun gereksinimi önemsenmelidir.
2.	Bence mutlaka iki gruba da sorulmalı ama illa da, tek bir grup olacaksa bu öğretmen grubu olmalı. Zira öğrenciler teknik ayrıntılardan (yöntem, yetiştirebilme vb) daha az haberdar olduklarından daha çok konuya ve resimlere bakabilirler. Öğrencilerin ilgi alanlarına uygun ya da tanıtılınca duyabilecekleri konular olmalı. Bu konular onların da katılabileceği bir biçimde öğretmen ve öğrenci dengesini ayarlayan bir biçimde işlenmeli.
3.	Öğretmen görüşü öncelikli olmakla birlikte her iki grubun da önerileri alınmalı. Öğrencilerin dikkatini çekebilmek ve ilgilerini uyanık tutabilmek için onların tercih ve gereksinimleri önemsenmeli.
4.	Tabii ki başvurulmalı. Akıl akıldan üstündür işin bir tarafı. Diğer tarafı da 'gereksinimin ne olduğu' ortaya çıkacaktır. Bu neden önemli? Yapılan araştırmalar gösteriyor ki; insan hayatta sadece ihtiyaç duyduğu için öğreniyor. Bu ihtiyaç bazen maddi bazen de manevi bir ihtiyaçtır. Ne fark eder ki? Sonuç olarak ihtiyaç

	hissediordur. Mühendis olacak bir öğrenci için 'enviromentally-friendly' sıfatı 'mean' sıfatından daha önemlidir; yani gereklidir. Önemli sözcüğü gerekli ile özdeş olup çıkıyor ortaya. Öğrencinin tercihleri çok önemlidir. Onu yok sayarsanız asla öğretemezsiniz. Öğrenme kanallarını açmaz. Ancak, deneyimlerim bana göstermiştir ki öğrenci öğretmeni konusunda yetkin, akademik düzeyi yüksek, metodu renkli ve sağlam görüyorsa yani 'öğretmen güvenilirliğini kanıtlayabiliyorsa' teslim olur. Bunu yapabilen, zaten öğrenciyi önemseyen hocadır.
5.	Öğrenci görüşü değil ama ilgi alanlarının tespit edilip ona göre bir kitap belirlenmesi ve bu kitap belirlenirken de öğretmenin fikrine Evet önemsenmeli. Aksi takdirde monoton, tekdüze ve sıkıcı bir ders işlenmiş olur. Ancak öğrencinin tercihlerini ve gereksinimlerini belirlerken amacın saptırılmaması çok önemli. Kesinlikle başvurulması gerektiğine inanıyorum. Öncelik öğretmenden yana olmalı.
6.	Öğrenci fikirlerinin değerlendirilmesi de kesinlikle çok önemli fakat öğretmenin fikirleri kesinlikle daha önemli ve yararlı olacaktır.
7.	Kitap seçimi aşamasında her iki gruptan da geri bildirim alınmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Ders kitabı hakkında öğretmen ve öğrencilere verilecek özenle hazırlanmış bir dönem sonu anketinin, kitabın olumlu ve olumsuz yönleri hakkında gerekli olan veriyi sağlamada son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Bu anket sonuçları kitabın yeterliliği hakkındaki genel görüşü bir ölçüde yansıtabilir. Bunun yanında, öğretmenlerle kullanılan kitap hakkında daha detaylı birebir görüşmeler yapılması ya da ders esnasında kitapla ilgili yaşamış oldukları sorunları bir grup toplantısında paylaşımları ve tartışmaları da kitapla ilgili daha sağlam bir kanaatin oluşmasına yardımcı olacaktır. Öğrencilerin ders materyalinin dersin hedeflerine ne ölçüde hitap ettiğini tayin etmede çokta bilinçli olmadıkları göz önünde bulundurulursa, kitap seçiminde öğretmen görüşlerinin daha etkin olması gerektiğini düşünüyorum. Derslerde kitabı bizzat kullanan ve kitabı en iyi tanıyan kişiler olarak öğretmenlerin kitabın güçlü ve zayıf yönlerini daha objektif bir şekilde değerlendireceklerine ve kitaptaki eksiklerin nasıl telafi edilebileceğine dair önerilerin getirilmesinde daha etkin rol oynayacaklarına inanıyorum. Hedef öğrenci kitlesinin dersin işlenişyle ilgili karar aşamasına dahil edilmesi, ve bazı seçim ve tercihlerinin dikkate alınmasının motivasyonlarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Her ne kadar öğrenciler müfredatın belirlenme aşamasına ve kitaptaki konuların işleniş sırasına ve önceliğine karar verilirken alınan kararlara pek dahil olamasalar da, graded readers seçiminde kendi tercihlerini kendilerinin yapması onları bu tür aktivitelere karşı daha çok motive etmektedir. Ayrıca her sınıftaki hedef öğrenci kitlesinin çok iyi gözlemlenmesi ve belirlenen gereksinimlerinin müfredata dahil edilmeye çalışılması gereklidir.
8.	Başvurulmalı ancak öğrencinin bu konu hakkında pek bir fikir sahibi olabileceğini düşünmüyorum ve kesinlikle okutulacak kitabın öğretmenin tasarrufunda olması gerektiğini düşünüyorum. En önemli kısmı bu oluşturur; öğrenci gereksinimi.
9.	Sanırım öğretmen görüşüne öncelik tanınmalı.Çünkü amaçlar konusunda en çok bilgiye onlar sahip ve daha nesnel bakabiliyorlar öğretmenler.
10.	Öğretmenlerden oluşan bir komisyon yıllardan buyana kitap seçiminde çalışmaktadır ve bunu çok olumlu buluyorum; öğrenci değerlendirmesi için sene sonu anketlerini kullanıyoruz; ancak bu değerlendirme yıl içinde düzenli aralıklarla yapılırsa daha doğru sonuç alabiliriz; aynı zamanda farklı bir kitap serisinin pilot uygulaması yapılabilir ve portfolio değerlendirmesi ile iki farklı grubun performansları karşılaştırılabilir. Ancak bu bizim sınav odaklı sistemimize uygun olmayabilir. Öğrenci ihtiyacına uygun öğretim bu bağlamda en önemlidir ancak bizim sistemimizde sabit olan ve öğretim programını en önemli boyutta biçimleyen 'hazırlık yeterlik sınavı'dır. Öğrencilerimizin çoğu dil gelişiminden daha fazla bu sınavdan başarılı olmak için gerekli gramatik bilgiyi özetlenmiş olarak alma eğilimindedir. Bana göre bu durum bizim öğretim programımızın önemli bir sorunudur. Son üç yıldır programa eklenen listening and speaking dersleri ile öğrenci motivasyonunda gözle görülür bir gelişme olduğunu söyleyebilirim.

11.	Öğretmenin düşüncesi daha önemli olmalı. Çünkü öğretmenin bu konuda daha deneyimli olacağını düşünüyorum. Öğrencinin gereksinimlerini, eksikliklerini daha iyi bildiği için kitap konusunda doğru görüşü belirtileceğini düşünüyorum. Konuların seçimi ve işleme tarzı önemsenmeli çünkü sonuçta hitap ettiğimiz kitle öğrenciler ve daha etkili bir ders işleyebilmek için onların görüşlerine başvurulmalı. Özellikle dersin işleme tarzı açısından öğrencilerin görüşlerine başvurulmalı.
-----	--

Belli bir kitap izleme-izlememe isteği: (Soru 8,9)

Soru 8: Sadece öğretmenin kendi çalışma, etkinlik dosyası yeterli midir? Yoksa kurumun hazırlayacağı standart gereçler yada hazır kitap mı tercih edersiniz?

Soru 9: Kitap şart mı? Kitapsız da ders yapılabilir mi? Siz hangisiyle ders anlatmayı tercih edersiniz

1.	Kitap yerine kullanılacak ders notu, dosya vb araçlar tek bir elden ya da gözden çıkmamalıdır. Bu konuda uzman görüşü de alınabileceği gibi en azından okul içerisinde diğer öğretim elemanları ile paylaşmasının olası sorunların önüne geçebilecektir. Kurum içerisinde olanaklı ise bir müfredat geliştirme biriminin kurulması ve bu işlerin o birimle eşgüdüm halinde yapılması gerekmektedir. Daha önce de değindiğim gibi bu konuda bir kitap şart olmayabilir ancak onun yerine kullanılacak ders notlarının uzmanlıkla hazırlanmış, dersin amaçlarına uygun olması gerekmektedir.
2.	Hazır kitap standartlaştırma ve düzen sağlıyor ama yaratıcılığı ve ihtiyaç odaklılığı sınırılıyor. Kalabalık ortamlarda hazır kitap düzeni sağlama adına kaçınılmaz hale geliyor, ama kanımca idealde her ikisi de olmalı: Standart kitap artı destek materyaller. Ve tabi bundan çok daha iyi olacak bir uygulama da her kurumun kendi kitabını hazırlaması ve bunların yıl içindeki değişimlere bağlı olarak yeri geldikçe desteklenmesi. Dediğim gibi olanak varsa ikisini de tercih ederim. Ama mesela uygun bir kitap yok diyelim, mesela benim İş bankası kursları, o zaman tamamen hoca programı, notları hakim oluyor. Şu da var: Mükemmel kitap yok. İşte bu nedenle her kitabın modify, yerine göre skip edilmesi ve desteklenmesi kaçınılmaz hale geliyor. Ya da alternatif kitap yazılması gerekiyor, ama bu çok zor, hele de (şu andaki çalışma düzeniyle) devlet kurumlarında.
3.	Belli bir kitap takip edilmeli hocanın materyalleri ile desteklenerek. Kitapsız ders yapmak yorucu ve karmaşaya müsait olabilir, belli sınırlar olmalı. Belli bir program takip edilmeli. Böyle olmazsa yapılacak sınavların ölçütü ne olacak, hangi öğrenci grubu neden sorumlu olacak, neyi ne zaman test edeceğiz.
4.	Kurumun kendi materyallerini hazırlaması kesinlikle gerekli. Sadece öğretmen ile sürdürülen çalışma 'eşgüdümlü' olamaz. A sınıfı B sınıfından daha şanslı olur ya da olmaz; hocaya göre. İdeal eğitimde materyal ofis ve okul hep en iyiyi vermek için çalışmalı, güçlendirilmelidir. Sistem öyle değilse haliyle öğretmenin kendi kişisel çabaları ortaya çıkar. Bazen de çıkmaz ki bu daha feci. Ancak en ideal eğitim kurumlarında bile hoca farkı olacaktır. Her hocanın rengi farklıdır; tabii varsa... Her yönüyle hazırlanmış bir izlen ve materyal zaten bir tür kitaptır. Boğaziçi Üniversitesinde kitap takip etmiyorlar. Materyal ofisin tüm skill'lerde hazırladığı materyaller ile İngilizce öğretiyorlar. Demek ki kitapsız oluyor. Bizim kurumumuzun da materyal ofiste çalışan sayısını artırmasını ve seçeceği görevlilerin özellikle ELT master'ı yapmış kişiler arasından seçilmesini dilerdim. Türkçe- İngilizce master dalı da buna dahildir. Çünkü onlar da dille uğraşıyorlar. Aynı dilek tabii ki test ofis için de geçerli.
5.	Kurum tarafından hazırlanan standart gereçler ya da hazır kitapları tercih ederim. Sonuçta bunlar profesyonel bir ekip tarafından ihtiyacı karşılayacak şekilde hazırlanmış olacaktır. Eğer öyle olmazsa tabii ki kendi materyallerime öncelik veririm. Kitap olmadan ders anlatılması mümkün değil.
6.	Amaç en iyi şekilde öğretmek ise tecrübeler de dayanarak en etkin olan yöntemi

	seçerim. Ama öğretmenin desteği her zaman gerekli ve daha faydalıdır. Her zaman dersin daha etkin takibini sağlayan temel bir kaynak olmalı. Bu bir kitap veya özenle hazırlanmış bir pack olabilir. Hala yetersiz kalan kısımlarda dersi daha etkili kılmak için ekstra materyal mutlaka kullanılmalı. Hiç bir zaman tek bir kaynak dil öğretiminde yeterli değildir diye düşünüyorum.
7.	Yılsonu başarı notlarının ortak sınavlarla belirlendiği bir kurumda standart gereçler ya da hazır bir kitap tercih edilmelidir. Böylece tüm hocalar ortak bir materyal üzerinden ortak bir uygulamada birleşebilir. Öğrenci sayısının kalabalık olduğu bir ortamda, her sınıfta farklı bir uygulamaya gidilmesi ve her öğretmenin farklı materyal tercihi karışıklığa ve bunun sonucunda da bazı öğrenci gruplarının mağdur olmasına neden olabilir. Öğretmenlerin öğrencilerinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak kendi etkinlik dosyalarını kendilerinin oluşturması ancak öğretmen diğer gruplardan bağımsız olarak sadece belli bir gruba ders veriyorsa mümkündür. Aslında ben özenle hazırlanmış bir etkinlik dosyasının öğrencilerin belirlenmiş gereksinimlerinin karşılanmasında daha verimli olacağına inanıyorum. Ama yukarıda bahsetmiş olduğum nedenlerden dolayı bu kalabalık öğrenci gruplarına hitap eden kurumlar için uygun değildir. Materyal seçiminde, kullanılan materyalin ders için hedeflenen amaçlarla ne derece örtüştüğü önemlidir. Bu nedenle derslerde kitap mı yoksa etkinlik dosyası mı kullanılmalı tartışmasından ziyade seçilen kitabın ya da hazırlanan etkinlik dosyasının amaçlara ne derece uygun olduğu tartışılmalıdır. Ders için hedeflenen amaçların tümünü kapsayan ve hedef öğrenci kitlesine uygun olduğu düşünülen bir kitap varsa, böyle bir tercihin yapılması pek çok açıdan daha faydalı olabilir. Konu sunumlarının belli bir düzen içinde verilmesi, öğrencilerin kitabın düzenine aşina olmasından sonra dersleri daha rahat bir şekilde takip edebilmelerini sağlayabilir. Ayrıca hazır bir kitaba ait olan öğretmen kitabındaki öneriler ve sunulan farklı metodlar da öğretmenlere konunun farklı metodlarla nasıl sunulabileceğine dair ipuçları verebilir. Ayrıca öğretmen kitaplarında yer alan ek kaynaklar öğrencilerin ihtiyaçlarına göre dersin farklı noktalarında devreye sokulabilir. Ancak seçilen kitap pek çok açıdan dersin amaçlarına hitap etmiyorsa, sürekli takviye edilmesi gerekiyorsa, ve kitabın pek çok bölümü etkin bir şekilde kullanılamayıp atlanmak zorunda kalınıyorsa, belli kriterlere göre özenle hazırlanmış olan bir etkinlik dosyası ders materyali olarak daha uygun olabilir. Ama ben öncelik olarak her zaman uygun olan bir kitabın seçilmesini tercih ediyorum.
8.	Kurumun hazırladıklarını tercih etmeliyim ama bu nasıl hazırlandığına ve kimin hazırladığına bağlı. Yani tercih başka zorunluluk başka. Kitabın şart olduğunu düşünmüyorum bir öğretmen neyin nasıl en güzel bir şekilde öğrenciye ulaşacağını bilmeli. İnsan kaynaklarının hazırladığı proficiency kurslarında kitap yok ve materyal öğretmen tarafından hazırlanır ve başarı düzeyi de hiç fena değildir.
9.	Kurumun hazırlayacağı gereçler, hazır kitaplar öğretmenlerin hazırlayacaklarıyla desteklenmeli. Böylece her iki sistem birbirinin açığını kapatmış olur. Kitap şart” diyebilecek kadar tecrübem yok ama sunu söyleyebilirim ki kitabın olması belli bir düzen-sistem getirir sınıfa. Hem öğrenci için hem öğretmen için. Kitabın olması, öğrencilere öğrenimlerinin nerede olduğunu, daha ne kadar yol alacaklarını, nelerde eksik olduklarını belli bir düzen içinde somut olarak gösterir. Öğretmene de aynı güven ve düzen hissini verir. Fakat, gerçekten sistematik şekilde hazırlanmış, herhangi bir gecikme ya da aksaklık olmadan uygulanan diğer gereçler de kitabın yerini alabilir. Sonuçta kitap bir araçtır, tıpkı diğer materyaller gibi.
10.	75 sınıflık bir kitle öğretiminde (1800 öğrenci) standart ve zorunlu bir izleneye gerek vardır. Ancak öğretmenin kişisel donanımını kullanmasına da izin verilmelidir. Kitap ‘uniformity’ sağlamak için bizim gibi büyük öğrenci grubuyla öğretim yapılan sistemlerde vazgeçilmez bir rehberdir. Kitapla ders anlatmak öğretmene bir güven duygusu verir; ben derslerimde bir kitap izlemeyi tercih ederim.
11.	Hazır ve standart hazır kitabı tercih ederim. Böylece sınıflar arasında eşitsizlik olmaz. Öğretmen açısından da hazır bir kitabın daha kolaylık sağlayacağını düşünüyorum. Bence kitap şart. Ben kitapla ders anlatmayı tercih ederim.

Kitaptaki etkinliklerin günlük hayatla bağlantılı oluşu: (Soru 10)

Soru 10: Kitabın fiziksel/görsel özellikleri(kitabın büyüklüğü-sayfa yapısı-resimler-yazı karakteri vb.), etkinliklerin, günlük hayatla bağlantılı oluşu, çalışma kitabının oluşu ne kadar önemli?

1.	Kitap konularının güncel olması kitaba ilgiyi artıracaktır. Çalışma kitabının olması da öğrencinin öğrendiklerini pekiştirebilmesi bakımından önemlidir.
2.	Özellikle İngilizce gibi derslerde, dil hayatın birebir kendisi demek olduğundan, kitabın gerçek hayatla bağlantılı oluşu ve güncelliği de bir o kadar önemli.
3.	Güncel konuların seçilmiş olması öğrencinin dersle daha yakından öğrenmesini ve ilgi duyduğu konuda yabancı dili kullanarak dil becerisini geliştirmesini sağlayacaktır.
4.	Hızla değişen bir dünyada yaşıyoruz. Bu nedenle güncelliği önemlidir.
5.	Konuların güncelliği de çok önemli bir etken. Hayatında hiç tanımadığı bir şarkıcının hayatını okumak ve o konuda yorum yapmaya zorlanmak bir öğrencinin en hoşlanmadığı şey.
6.	Kitap içeriğinin öğrencilerin üzerine konuşup tartışabilecekleri güncel konuları içermesi ve bu konuların öğrencileri derse katılıma motive edecek bir şekilde sunulması da kitap seçim aşamasında dikkat edilmesi gereken diğer unsurlardır.
7.	Çok önemli, 18 yaşındaki insanlara bir şeyler öğretirken güncel olayları takip ederek öğretmek daha yararlı yani kimse barbie bebeklerinin tarihi ile ilgilenmez, her konuda ki bu futbol bile olsa çağa uygun olması önemli
8.	Çok önemli. Tüm bunlar çalışma anında öğrenciyi birebir etkileyen-onu motive eden ya da onu kitaptan uzaklaştıracak derecede önemli etkenler
9.	Görsel-ışitsel kaynakların sınırsızlık kazandığı küresel iletişim çağında, dil öğretiminde kullanılan kitapların öğrenciye en çekici gelecek konu, resim, şarkı vb. günlük yaşamla bağlantılı özelliklere sahip olması zorunludur.
10	Bence bir kitabın fiziksel ve görsel özellikleri, günlük hayatla bağlantılı olması oldukça önemli. Bu özellikler, öğrencinin kitaba ve derse olan ilgisini arttıracaktır.

Kitabın fiziksel/görsel özellikleri (kitabın büyüklüğü-sayfa yapısı-resimler-yazı karakteri vb.) (Soru 10)

1.	Son derece önemlidir. Öğrencilerin bazıları kitap algısı bakımından şekle önem vermektedir. Ayrıca kitabın gözün estetiğine dokunmayacak, hem resimlerle hem de sayfa yapısıyla uygun oluşu kitaba ilgiyi artıracaktır.
2.	Çok önemli. Görsellik, özellikle görsel efekt yağmuruna tutulduğumuz ve dolayısıyla görsellik bilincimizin yükseldiği, görsellik algımızın açıldığı günümüz dünyasında çok önemli bir öğe.
3.	Siyah beyaz bir kitap yerine renkli bir kitabın ya da küçük yazılar yerine daha büyük fontun oluşu hem gözleri yormayacak hem de odaklanmayı kolaylaştıracaktır.
4.	Fiziksel özellikleri önemlidir. Bazı kitabın kapağını açmak istemez insan.
5.	Kitabın özellikle sayfa dizaynı çok önemli. Küçük puntolarla yazılmış ve sayfaların adeta yazılarla doldurulmuş olduğu kitaplar bence öğrencideki öğrenme isteğini yok ediyor.
6.	Sadece tek bir fontla yazılmış bir kitap mı, yoksa task ve aktiviteleri çeşitli ve visual olarak desteklenmiş bir kitap mı daha etkindir. Tabi ki de ikincisi.
7.	Konuların öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde sunulması, sayfa düzeninin ve yazı karakterinin öğrencilerin metni okurken gözlerini yormaması, ve metnin konu içeriğine uygun resimlerle birlikte sunulması öğrencilerin işlenen konuya daha iyi bir

	şekilde konsantre olmasını sağlamaktadır. Ayrıca konuyla birlikte sunulan resimler warm-up aktivitelerinde öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır.
8.	Çok önemli. Tüm bunlar çalışma anında öğrenciyi birebir etkileyen-onu motive eden ya da onu kitaptan uzaklaştıracak derecede önemli etkenler. Öğrenci kitap hakkındaki kararlarını bu özelliklere bakarak oluşturuyor.
9.	Görsel-işitsel kaynakların sınırsızlık kazandığı küresel iletişim çağında, dil öğretiminde kullanılan kitapların öğrenciye en çekici gelecek konu, resim, şarkı vb. günlük yaşamla bağlantılı özelliklere sahip olması zorunludur.
10	Bence bir kitabın fiziksel ve görsel özellikleri, günlük hayatla bağlantılı olması oldukça önemli. Bu özellikler, öğrencinin kitaba ve derse olan ilgisini arttıracaktır.

Kitabın çalışma kitabının olmasının önemi: (Soru 10)

1.	Çalışma kitabının olması da öğrencinin öğrendiklerini pekiştirebilmesi bakımından önemlidir.
2.	Çalışma kitabı da önemli, çünkü dilin öğrenilmesi sadece iletişimsel gerçek hayat "task"leriyle tam olarak mümkün değil. Öğrencinin gerçek hayatta o taskı yapabilmesi için konuyu bir takım alıştırmalarla pekiştirmesi, içselleştirmesi gerek. Dolayısıyla Workbook pekiştirici olarak çok önemli bir yerde.
3.	Çalışma kitabı şart.

Kitap seçiminde gereksinim çözümlemesine öğretmen bakışı: (Soru 12)

Soru 12: Kurumunuzda öğretmen ya da öğrenci için kitap seçimi veya genel olarak ders işlenişi için "gereksinimçözümlemesi" yapıldı mı? Yapılmalı mı?

1.	Böyle bir çözümleme kısmen yapılmaktadır. Bence bu çözümleme kurulacak olan müfredat geliştirme ofisince iki dönem sonunda hem öğrenciler hem de öğretim elemanlarına mutlaka yapılmalıdır.
2.	Bildiğim kadarıyla yapılmadı, mutlaka yapılmalı.
3.	Yanılmıyorsa yapılmadı.
	Hayır. Böyle bir gereksinim çözümlemesi her yıl yapılmalı. Öğretmenlerden belli aralıklarla feedback alınmalı. Öğretmenlerin –elde olmadan bazen de kızgınca- yaptıkları uyarılar, eleştiriler 'hep teşekkür' ile karşılanmalı. Uygulayanın tesbiti var. Kale almak akıllılıktır. Akademik eşgüdümleyicilik görevi zaten bunları içermelidir.
4.	- Sanırım etkin bir şekilde yapılmadı ama yapılması gerektiğine inanıyorum.
5.	Biz dönem bitmeden bir ay önce bir sonraki yılın kitaplarını belirleyip örnek seçilen kitapların belli ünitelerini öğrencilere dağıttık, derste isledik ve öğrencilerin görüşlerini aldık. Sonra öğretmenlerle bir araya gelerek öğrenci fikirlerine de dayanarak gerekli değerlendirmeyi yaptık ve oldukça etkin bir sonuç çıktı.
6.	YTÜ'de öğretim yılının sonunda öğrencilere yıl içinde görmüş oldukları eğitimle ilgili bir anket verilmektedir (Course Evaluation Questionnaire). Bu anket sonuçlarıyla, dersin amaçlarına ne derece hizmet ettiği araştırılmakta ve varsa aksayan yönler tespit edilerek daha sonraki yıllar için gerekli müfredat değişiklikleri önerilmektedir. Ancak bu anketler dersle ilgili pek çok alt başlığı içermektedir (Ör: Haftalık ders saati, ders materyali, müfredat dağılımı, öğretim görevlisinin performansı, sınıf aktiviteleri ve sınavlar gibi) Kurumumuzda sadece materyal seçimi ya da ders işlenişi için bir ihtiyaç analizi daha önce yapılmamıştır. Ben, kitap veya işleyişle ilgili ihtiyaç analizinin mutlaka yapılması gerektiğine inanıyorum. Bu analizin sonuçlarına bakılarak yapılacak değişikliklerin daha sağlıklı olacağını düşünüyorum.
7.	Böyle bir çalışmanın yapıldığını sanmıyorum genelde kitaplar bir komisyon tarafından seçilir ve belki o komisyon öğrenci gereksinimini düşünerek hareket eder

	ama öğrencinin bu konuda böylesine bir çalışmaya katılmış olduğunu sanmıyorum.
8.	Bu sene okutmayı düşündüğümüz kitapları "Book Trial" adi altında öğrencilerimize sunup fikirlerini aldık. Ders işleniş hakkında da yazılı olmasa da öğrencilerimizle fikir paylaşımı halindeydik. Fakat bir test yapılmadı. Yapıldığında çok işe yarayabileceğini düşünüyorum.
9.	Yönetim tarafından yılsonu öğretmenlere uygulanan bir küçük anket ile öğretmenlerin mevcut kitapla ilgili görüşleri alınmaktadır. Benzer şekilde bütün öğrencilere uygulanan yılsonu anketinde okutulan kitapla ilgili görüşleri alınmaktadır. Aynı zamanda kitap seçiminde oluşturulan öğretmen komisyonunun her yıl yaptığı bir inceleme ve bu incelemeye bağlı bir değerlendirme vardır. Bu çalışmaları bir araya getirerek değerlendiren akademik koordinatör elde ettiği istatistik çözümlmeleri ve kişisel görüşlerini bölüm başkanı ile paylaşmaktadır. Bu sürece genel anlamda gereksinim çözümlemesi denebileceğini düşünüyorum; ayrıca bu çalışmanın detaylı olarak yapılmasını ve sonuçlarının tüm öğretmen ve öğrencilerle paylaşılmasını yararlı ve zorunlu buluyorum.
10	Öğrenciler sene sonunda kitap ve dersin işleniş ile ilgili soruların yer aldığı bir anket veriliyor ve bence bu olması gereken bir araştırma.

Ders kitabı seçilirken dikkat edilecek etmenler: (Soru 11)

Soru 11: Ders kitabı seçerken nelere dikkat edilmelidir?

1.	Öncelikle dersin amacına uygun olup olmadığı, öğretim dönemi sonunda hedef davranışları kazandırabilecek olup olmamasına, dilsel özelliği bakımından öğrenci seviyesine uygunluğuna, fiyatına ve ulaşılır olup olmamasına dikkat edilmelidir.
2.	Öğrenci istek, ilgi ve ihtiyaçlarına olabildiğince uygunluk; communicative ve mekanik aktivitelerin dengesi, dört dil becerisine entegre bir şekilde yer verme, kitabın tek bir kültürün gerçeklerini dayatmak yerine evrensel bir bakış açısını yansıtması, konularda ve tasklerde çeşitlilik, güncellik ve ilgi çekicilik, öğretmen kitabı, alıştırma kitabı ve kaset kalitesi, baskı ve görsellik kalitesi, kitabın teknolojik unsurlarla (web page, cd vb) desteklenmesi, kitap içeriğinin verilen zamanla örtüşmesi
3.	Ders kitabı seçerken okulun eğitim-öğretim politikası, hedefleri, öğrenci profili onların ilgi alanları ve ihtiyaçları öğretim elemanlarının önerileri dikkate alınmalıdır.
4.	Hedef kitlenin kim olduğuna, temel verici, pekiştirici, dizilimi doğru (Esracım, burada hemen bir parantez açıp bir tesbitimi söyleyeyim. Neredeyse bütün course book kitaplarında 'The Causative' konusu en son kitabın arkalarına doğru bir yerlerde. Oysa bu çok kullanışlı ve gerekli yapı fiillerin üçüncü halleri öğrenildikten hemen sonra rahatlıkla öğrenilebilir. Passive bile öğretilmeden önce öğrenilebilir. Bir anda öğrencinin cümle kurma kapasitesi ikiye katlanır. Ama bunu böyle düşünen benden başka yok galiba!), hedef kitlenin gereksinimine cevap veren, sözcükleri ve deyimse fiilleri ile de gereksinimi karşılayan, çok pahalı olmayan, çalışma kitabı olan- gibi ölçütlere dikkat edilerek ders kitabı seçilmelidir.
5.	Öncelikle kitabın öğrencinin ilgisini çekebilecek ve onda merak uyandırarak öğrenme isteğini artırabilecek özelliklere sahip olması lazım. Öğretmenin derste ki ağırlığının %20' lere indirip öğrenci ağırlığının ise %80'lere çıkarılmasını amaçlayan kitap dil öğreniminde başarıyı en kısa sürede getiren kitaptır. Kitabın mümkün olduğu kadar güncel ve modern olması gerekir
6.	1. Ulaşılabilirliği (availability) 2. Konuları, parçaları ve aktiviteleri ilginç mi, öğrenci istek ve ihtiyaçlarına uygun mu. Amaca hizmet ediyor mu? (Örneğin biz proficiency sınavına öğrenci hazırlıyorsak eğer, ona yönelik skills ve kelime destekli kitaplar tercih etmeliyiz.) 3. Yeterince açık mi ve iyi düzenlenmiş mi? (Clear or well-organized)

	4. Kültürel içerik açısından öğrencilere uygun mu(sadece Amerika ile ilgili konuların olması öğrencileri sıkıyor) (Sensitivity and inclusive of almost all cultures) 5. Skills (temel konular verilmiş mi ve yeterince açık ve destekleyici mi?) 6. Dili nasıl(authentic language kullanılmış mı yoksa sürekli basitleştirme mi yapılmış) Exercise bölümlerinde öğrencinin kendi yapacağı ve öğretmen kontrollü yapacağı bölümler dengeli mi verilmiş ve anlamlı mı
7.	Ders kitabı seçilirken, öncelikle kitap içeriğinin ders için belirlenen amaçlarla ne derece örtüştüğüne bakılması gerekir. Ayrıca, kitap içeriğinin öğrencilerin üzerine konuşup tartışabilecekleri güncel konuları içermesi ve bu konuların öğrencileri derse katılıma motive edecek bir şekilde sunulması da kitap seçim aşamasında dikkat edilmesi gereken diğer unsurlardır. Bunlara ek olarak, seçilen kitabın satış ücretinin de dikkate alınması gerektiğine inanıyorum çünkü seçilen kitabın fiyatı yüksek ise öğrencilerin bir kısmı orijinal kitap yerine kitabın fotokopisini kullanmayı tercih edebiliyorlar. Bu da fotokopide resimlerin renksiz çıkması nedeniyle öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz bir şekilde etkileyebiliyor. Ders kitabı seçerken nelere dikkat edilmelidir?
8.	Kitap seçilirken önce öğrencinin dil öğrenme amacı ortaya konmalı. Amaçla beraber görsellik, güncellik önemli. Öğrenciye neyi ne kadar ve nasıl öğreteceğini net belirlenmeli ve bu doğrultuda hareket edilmeli.
9.	Öğrencinin ihtiyaçlarına hizmet edip etmediğine(onu hedefe ulaştırıp ulaştırmayacağına), ilgisini çekecek metinler, konular, etkinlikler içerip içermediğine, fiziksel ve görsel özelliklerine, öğrenciye extra materyal sunup sunmadığına dikkat edilmeli.
10.	Öğretim kurumunun vizyon ve misyonu, öğretim programının amaçları, öğrenci ilgi ve ihtiyacı, öğrenci yaşı, kitabın elde edilebilirliği ve ücreti ve hedef öğrenci kitlesine cazip gelecek biçimsel ve içeriksel zenginliği
11.	Ders kitabı seçerken kitabın içeriği, konu anlatım tarzı, alıştırmaların yeterli olup olmadığı gibi unsurlar göz önünde tutulmalıdır. Bunun yanı sıra, kitapta okuma, yazma, dinleme ve konuşma yeteneklerini geliştirici eşit derecede alıştırmalar olup olmadığı incelenmelidir.

Ek 3: Öğrenici Sormacası

Bir yüksek lisans araştırması kapsamında olan aşağıdaki sormacada yabancı dil derslerinde kullanılan ders kitabının nasıl olması gerektiği konusunda fikrinizi belirtmeniz istenmiştir. Görüşleriniz ileri yıllarda öğrenciler için uygun kitap seçiminde bize yardımcı olacaktır. Sormacanın ilk bölümünde yabancı dil öğreniminiz ve sizinle ilgili sorular yer alırken, ikinci bölümde ideal bir yabancı dil ders kitabı ile ilgili görüşlerinizi belirtmeniz rica edilmiştir. Zaman ayırdığınız ve bu çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: K () E ()

Şu anki yabancı dil seviyeniz (Okulunuzdaki kur olarak): A () B () C ()

Üniversitede kazandığınız bölüm:

1. BÖLÜM

1. Ne tür bir liseden mezun oldunuz? (Lütfen belirtiniz)

2. Üniversiteden önce herhangi bir yerde yabancı dil eğitimi (İngilizce- Fransızca- Almanca- diğer) aldınız mı? (Evet seçeneğini seçtiyseniz lütfen süresini belirtiniz)

a) Evet	b) Hayır
---------	----------

3. Yabancı dil öğrenmek istiyor musunuz?

a) Evet	b) Hayır
---------	----------

Eğer hayır seçeneğini işaretlediyseniz neden /nedenleri sizce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- I. Herhangi bir yabancı dil öğrenmeye yeteneğim yok.
- II. Yabancı dil öğrenmeyi sevmiyorum.
- III. Yaşamımda herhangi bir yabancı dile ihtiyacım olacağını düşünmüyorum.
- IV. Yabancı dil öğrenmenin bana bir yararı olacağını sanmıyorum
- V. Bir yabancı dil öğrenmek bana zor geliyor.
- VI. Diğer (Lütfen belirtiniz)

4. Yabancı dili aşağıdaki hangi amaçlar için öğreniyorsunuz?

- a) İleride daha iyi şartlarda, daha kısa sürede bir iş bulabilmek için.
- b) Akademik hayatımda yabancı dildeki çeşitli bilimsel kaynakları okuyabilmek, çalışmalarımnda bu kaynaklardan yararlanabilmek için.
- c) Uluslararası çeşitli yabancı dil sınavlarına hazırlanmak için.
- d) Okulumdaki yılsonu sınavını geçmek için.

- e) Yabancı dil bilmenin akademik ortamda getireceği (akademik kariyerdeki dil engelini aşma, öğretim elemanı olurken dil sınavını geçme, vb.) maddi ayrıcalıklardan yararlanmak için.
- f) Diğer (Lütfen belirtiniz)

5. Yabancı dili okul dışı ne tür bir amaçla öğreniyorsunuz?

- a) Öğreniyor olduğum yabancı dili, kültürünü ve o dili konuşan insanları seviyorum.
- b) Yabancı dil öğrenmek kişisel hobimdir.
- c) Televizyonda, radyoda yabancı dilde yayın ve filmleri izleyebilmek, dinleyebilmek için.
- d) İnternette 'chat' yapmak ve çeşitli arkadaşlar edinmek için.
- e) Yabancı dilde gazete, dergi okuyabilmek için.
- f) O yabancı dilin konuşulduğu bir ülkeye gittiğimde o toplum ve kültür içinde yabancılık çekmemek, rahatça oradaki insanlarla konuşabilmek için
- g) Diğer (Lütfen belirtiniz)

6. Yabancı dil öğrenmenin size ne kazandıracağını umuyorsunuz?

- a) Daha iyi bir iş
- b) Saygınlık
- c) Yabancı bir kültürü tanımak
- d) Çeşitli kültürlerden insanlarla dostluk geliştirmek
- e) Diğer (Lütfen belirtiniz)

7. Aşağıda sıralanan yabancı dil öğrenirken karşılaşılan sorunlardan hangilerini yaşıyorsunuz ya da karşılaşıacağınızı düşünüyorsunuz?

- a) Hızlı konuşulan yabancı dili anlayamamak.
- b) Öğreniyor olduğum yabancı dili kullanan değişik milletlerin telaffuzları birbirinden farklı olduğu için söylenenleri anlamakta güçlük çekmek
- c) Dilbilgisi kurallarına göre doğru cümle kuramamak.
- d) Dilbilgisi kurallarını bilmeme, doğru cümle kurmama rağmen, dili iletişimde kullanamamam.
- e) Konuşurken ve ya yazarken doğru sözcükleri seçememem
- f) Hızlı ve etkili okuyamamak, okuduğumu anlayamamak.
- g) İstenilen nitelikte yazamamak.
- h) İngilizceyi akıcı bir şekilde konuşamamak.
- i) O yabancı dili doğru telaffuz edememem.
- j) Diğer (Lütfen belirtiniz)

2. BÖLÜM: YABANCI DİL DERS KİTABI İLE İLGİLİ SORULAR (Aşağıdaki cümlelerde fikrinizi ilgili yere çarpı (x) koyarak belirtiniz)					Katılı- yorum	Karar- sızım	Katımlı- yorum	Bu konu benim için önemli değil
1. Dilbilgisi bir yabancı dili öğrenirken önemlidir ve öğretilmelidir								
2. Kitapta dilbilgisine dayalı alıştırmalara çokça yer verilmelidir.								
3. Dilbilgisi kuralları önce açıklanmalı, sonra alıştırmalar ile uygulama yapılmalıdır.								
4. Önce dilin kullanımı okuma, konuşma, dinleme ortamlarında görmek, sonra kurallara kendim ulaşmak isterim.								
5. Kitapta dilin günlük hayattaki çeşitli kullanımlarına yer verilmelidir.								
6. Kitapta dil bir iletişim aracı olarak kullanılıp, o yönde etkinlikler içermelidir.								
7. Dilin hangi ortamda, kimlerle, nasıl kullanılacağını bilmek, öğrenmek önemlidir.								
8. Dil kültürün bir yansıması olduğuna göre, dili öğrenirken o dilin kültürüne ait bilgiler de öğrenilmelidir.								
9. Dilin bir ögesi öğretilirken bir önce öğretilen öge ile bağlantı kurulursa daha iyi öğrenirim.								
10. Kitapta öğrencilerin ilgi duyduğu konular işlenmeli, okuma parçaları öğrencilerin ilgilendiği konularda olmalıdır.								
11. Alıştırmalar, etkinlikler daha önceki bilgilerimi ve dünya görüşümü kullanmamı sağlarsa, öğrenme daha kalıcı olur.								
12. Kitapta sadece o dilin kültürüne ait değil, bizim kültürümüz de dahil olmak üzere çeşitli kültürlerle ait örneklerle de verilmeli.								
13. Kitabın içerdiği okuma parçaları farklı konulara ilgisi olan öğrencilere cevap verebilmeli.								
14. Kitapta dilin sadece doğru-yanlış kullanımını ölçen değil; dili günlük hayattaki kullanışımı da uygulayabileceğimiz etkinlikler olmalı.								
15. Sınıf önünde rahat konuşmadığım için, kendimi ikili (pair work) ve küme çalışmalarında (group work) daha rahat hissedirim. Bu yüzden kitapta ikili çalışmalar ve küme çalışmaları olmalı.								
16. İşlenen konulara ait, ünite sonlarında öğrendiklerimi tekrar edebileceğim konu özetleri, bilgimi ölçeceğim testler olması çok yararlı.								
17. Kitapta ilginç, eğlenceli etkinlikler, oyunlar, şarkılar olduğu zaman hem eğleniyorum; hem de dili daha iyi öğreniyorum.								
18. Yabancı dilde dinleme becerimi geliştirmek için çeşitli dinleme teknikleri öğrenmek isterim								
19. Kitap öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak ortaya çıkaracağı ya da çözüme ulaşacağı değişik tarzda uygulama etkinlikleri barındırmalı.								
20. Kitap öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalı; böylece öğreniyor olduğum yabancı dili severim.								

	Katılı- yorum	Karar- sızım	Katımlı- yorum	Bu konu benim için önemli değil
21. Alıştırmalar aynı zamanda bireysel çalışmaya da yer vermektedir.				
22. Okuma parçalarını daha etkin bir şekilde okumak ve daha rahat anlayabilmek için bazı teknikler öğrenmek isterim.				
23. Daha iyi yazmak için özel yazma teknikleri ve stratejileri öğrenmek isterim				
24. Kitap değişik konularla ilgili yeni sözcük öğretmeli ve bunlarla ilgili yeterli uygulama alıştırmaları olmalı.				
25. İyi bir dil kitabı nasıl kalıcı sözcük öğreneceğim hakkında bana yol göstermelidir.				
26. Kitabın dış görünüşü ve sayfaları ilgi çekici olmalı.				
27. Kitabın sayfaları oldukça resimli ve çeşitli büyüklükte, tarzda, renkte yazı karakterleri ile öğrencinin dikkatini çekmelidir.				
28. Sayfalar yalın, az resimli ve mümkün olduğu kadar gözü yormayacak kadar az renkli olmalıdır.				
29. Kitabın kolay taşınabilmesi, fazla ağır olmaması gibi fiziksel özellikleri de önemlidir.				
30. Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi bir sonra ne yapacağımı bilmem açısından yararlı.				
31. Kitapta her ünitenin aynı tarzda ilerlemesi, alıştırmaların, konu sunuşlarının aynı sırada verilmesi çok sıkıcı.				
32. Kitabın sınıf dışında bireysel olarak çalışabileceğim, tekrar yapabileceğim ek bir çalışma kitabı olmalı.				
33. Ders kitabı seçiminde öğrencinin de fikri alınmalıdır.				
34. Genel bir ders kitabı yerine, okul tarafından hazırlanmış haftalık ders notlarını ve çalışma kağıtlarını tercih ederim.				
35. Belli bir kitabı izleyerek bir sonraki ne işleneceğini bilmek, geriye bakarak işlenen konuları hatırlamak ve tekrar etmek bana güven verir.				
36. Kitapta olabildiğince değişik soru tipleri, etkinlikler olmalı ve öğrenci de bunlardan istediğini seçmede özgür olmalı.				
37. Kitapta gerek arkadaşlarımla; gerekse öğretmenlerimle yabancı dil öğrenirken karşılaştığım problemleri tartışabileceğim; ya da bana yabancı dilde ne kadar yol kat ettiğimi hissettirecek bölümler olmalı.				
38. Öğretmenimizin bazen sıkıcı, anlayamadığımız yerleri kitaba bağı olmadan kendi örnekleriyle anlatması, gereksiz bölümleri yapmaması faydalı.				
39. Bence kitapta ne varsa hiç atlanmadan işlenmeli, her soru yapılmalı; ancak o zaman kitabın işe yaradığını hissediyorum.				
40. Kitapta okuma, yazma, dinleme gibi bölümlerden önce karşımıza çıkacak konu ile ilgili konuşmak, bana konuyla ilgili bilgi verir ve beni güdüler; böylece bu etkinliği daha iyi anlayarak, daha doğru bir şekilde yaparım.				
41. Yapacağım bir etkinlikten önce onun nasıl yapılacağını bir örnekle görmek isterim.				

Kaynakça / Göndermeler

- Ausubel, D. (1968), *Educational Psychology: A Cognitive View*, N.Y.: Holt, Rinehart & Winston
- Berwick, R. (1989), *Needs Assessment in Language Programming: From Theory to Practice*, R.K. Johnson (ed.)
- Breen, M.P. , Candlin, C.N. (1987), 'Which Materials? : a consumer's and designer's guide'. In J.E. Sheldon (Ed.) *ELT Textbooks and Materials: Problems in Evaluation and Development*, Modern English Publicationsin assosiation with The British Council, ELT Document 126
- Brindley, G. (1989), "The Role of Needs Analysis in Adult ESL Program Design", R.K. Johnson (ed.), *The Second Language Curriculum*, Cambridge: Cambridge University Press
- Brown, H.D. (1994), *Principles of Language Learning and Teaching*, U.S.A.:Prentice Hall Regents
- Brown, J.D. (1995), *The Elements of Language Curriculum*, Boston: Heinle & Heinle.
- Brown G., G. Yule(1983) *Discourse Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press
- Celce-Murcia, M. (1985), *Beyond Basic Issues and Research in Tesol*, Newbury House Publishers
- Cunningsworth, A. (1995), *Choosing Your Coursebook*, Heinemann
- Demirel, Ö. (2002), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme(4.baskı)*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demircan, Ö. (1990), *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul.
- Davies, P& P. Eric (2000), *Success in English*, Oxford
- Dudley, T.E., M. St John (1998), *Developments in ESP: A multi-diciplinary approach*, C.U.P
- "Eğitimde Materyal Kullanımı."
<http://web.inönü.edu.tr/makdag/materyal-ppt> 26.3.2006 (Powerpoint Sunusu, Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Akdağ)
- Erözden, A. (2000), *Belirli Amaçlı Dil Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi ve Bir Uygulama: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü Öğrencileri İçin Bir İngilizce İzlenesi Hazırlama*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Ömer Demircan

Gebhard, J.G. (1996), *Teaching English as a Foreign or Second Language*, U.S.A.: The University of Michigan

Grant, N. (1987), *Making the most of your textbook*, Longman

Güler, C. (2004), *An Investigation Into The Academic Language Needs of Students at Yildiz Technical University and Disciplinary Teachers' Attitudes Towards English-Medium Instruction at The Tertiary Level*, A Master's Thesis, Bilkent University, The Department of Teaching English As a Foreign Language Bilkent University, Thesis Supervisor: Dr. Julie Mathews Aydınli.

Hedge, T. (2000), *Teaching and Learning in the Language Classroom*, Oxford

Hermer, J. (1998), *How to Teach English: An introduction to the practice of English language teaching*, Longman

Hutchinson, T. (1987), 'What's underneath?: an interactive view of material evaluation.' In J.E. Sheldon (Ed.) *ELT Textbooks and Materials: Problems in Evaluation and Development*, Modern English Publications in association with The British Council, ELT Document 126

----- (1988), "Making Materials Work in the ESP Classroom." In *ESP in the Classroom: Practice and Evaluation*, D. Chamberlain, R.J. Baumgardner (eds.), Hong Kong: Making english Publication in association with the British Council, ELT Document 128

Hutchinson, T., A. Waters (1987), *English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach*, New York: Cambridge University Press.

Krashen, S. (1982), *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press

Matthews, A. (1985), "Choosing the best available textbook" in A. Matthews, M. Spatt, L. Dangerfield (eds.) pp.2002-6)

Munby, J. (1978), *Communicative Syllabus Design: A Sociolinguistic Model for Defining The Content of Purpose Specific Language Programs*, Cambridge: Cambridge University Press

----- (1991), *Communicative Syllabus Design* (8th ed.) Cambridge: C.U.P

Nunan, D. (1988), *The Learner-Centered Curriculum*, New York: Cambridge University Press.

O'Neill, R. (1982) *Why use textbook?*, ELT Journal, Volume 36/2 Jan

Paivio, A. (1971), *Imagery and Verbal Processes*, New York: Rinehart & Winston

Richards, J. C. (1990), *The Language Teaching Matrix*, Cambridge: Cambridge University Press.

Richards, J., T. Rodgers (2001), *Approaches and Methods in Language Teaching*, U.S.A.: Cambridge University Press

- Richterich, R. (1983), *Case Studies in Identifying Language Needs(1st ed.)*, Oxford: Pergamon Press
- Robinson, P.C. (1991), *ESP Today: A Practitioner's Guide*, U.K: Prentice Hall. Sebüktekin, H. (1981), *Yüksek Öğretim Kurumlarımızda Yabancı Dil İzlemleri*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Sebüktekin, H. (1981), *Yüksek Öğretim Kurumlarımızda Yabancı Dil İzlemler*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No: 273, Temel Bilimler Fak. Dilbilim ve Edebiyat Bölümü
- Sert, N. (2002), *Yabancı Dil Öğretiminde Program Geliştirme Açısından Gereksinim Çözümlemesi*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3576, Bilim Kültür Eserleri: 1268, Eğitim, ISBN: 975-11-2103-5
- Sheldon, L. (1988) "Evaluating ELT textbooks and materials" *ELT Journal* 42/4: 232-46
- Smith, E.C. (1990), *Needs Assesement Guide*. Tennessee State Department of Education (Eric Document Reproduction Service No. ED 320 254).
- Tarone, E., G. Yule (1989), *Focus on the Language Learner*, Hong Kong: Oxford University Press
- Tomlinson, B. (1998), *Material Development in Language Teaching*, Cambridge: CUP
- Torrance, E. Paul (1980), *Your Style of Learning and Thinking, Forms B and C*. Athens, GA: University of Georgia.
- Van Ek, J.A.-L.G. Alexander, M.A. Fitzpatrick (1977), *Waystage English*, Council of Europe, Pergamon Press (1980).
- Williams, D. (1983), *Developing criteria for textbook evaluation*, 37/3: 251-5
- Yalden, J. (1987a), *Principles of Course Design for Language Teaching*, U.S.A.: Cambridge University Press.
- Yalden, J. (1987b), *The Communicative Syllabus: Evaluation, Design and Implementation*, U.K.: Prentice-Hall.
- Yalın, H.İ. (2002), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara: Nobel Kitabevi